

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΝΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΑΠΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1871 ΜΕΧΡΙΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1872.

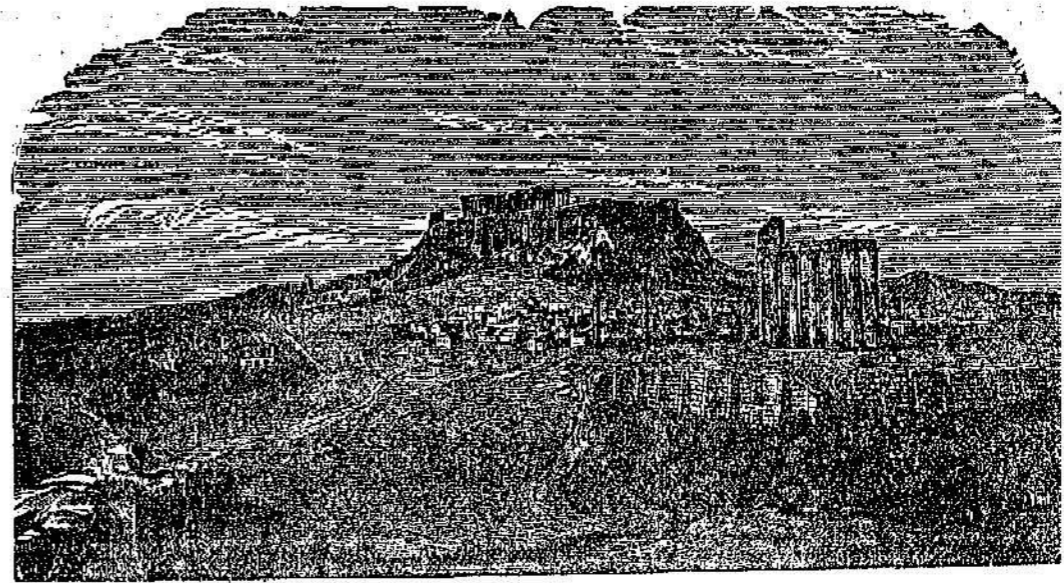
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΞΟΝ ΑΡΙΘ. _____

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
2213
ΚΥΡ. Γ. ΜΠΟΥΚΑΛΑΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΩΡΑΕ ΛΑΖ. Α. ΒΙΑΛΛΑΡΑ.

1872.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

16 ΜΑΙΟΥ, 1874.

ΤΟΜΟΣ ΚΒ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 508

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΓΩΝ,

Ητοι

Κρίσις τῆς κατὰ τὴν στ' αὐτοῦ περιόδου σταλείσης
φιλολογικῆς πραγματείας,

ἥς ὑπόθεσις εἶναι

«Τὰ τῆς νέας Ἑλλάδος ἔθνη καὶ ἔθνη, παραβαλλόμενα
πρὸς τὰ τῆς ἀρχαίας.»

Ἡ γ' Μαΐου, ἐπέτειος ἡμέρα τῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἰδρύσεως, ὤρισθη ὑπὸ τῆς τοῦτου Συγκλήτου πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν ἐκθέσεων τῶν ἐπιστημονικῶν διαγωνισμάτων. Ἐπειδὴ ὅμως ἐφέτος ἡ ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ἐπιτροπὴ δὲν ἠδυνήθη ἐνεκὰ τοῦ πλῆθους τῶν ποιημάτων τὰ παρασκευάσει ἐγκαίρως τὴν ἐκθεσὶν αὐτῆς, ἀνεγνώσθησαν αὐταὶ τῆν κγ' Μαΐου, ἡμέραν Κυριακῆν, ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Πανεπιστημίου αἴθρῳσῃ, ἐνθα προσκλήσει τοῦ Πρυτάνεως εἶχον συνέλθει ἡ ἱερὰ Σύνοδος, οἱ ὑπουργοὶ καὶ πολλοὶ βουλευταὶ καὶ μέγα πλῆθος λογίων καὶ ἐκλεκτῶν ἀκροατηρίου ἐκατέρου φύλου. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνεγνώσθη ἡ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ἐκθεσις ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Μιστριώτου, ἡ τις τυπωθήσεται ὡς συνήθως εἰς ἰδιαιτέρον φυλλάδιον δαπάναις τοῦ

ἀγωνοθέτου κ. Βουτζινῶ καὶ διανεμηθήσεται δωρεὰν τοῖς λογίοις· εἶτα ἀναβὰς τὸ βῆμα, ἀνεγνώσθη τὴν ἐπομένην ἐκθεσὶν περὶ τοῦ φιλολογικοῦ διαγωνισμοῦ ὁ καθηγητὴς κ. Εὐθόμιος Καστόρχης.

Φιλόμουσοι κύριοι,

Φιλοτίμως πᾶν ἀναδεχόμενος πρὸ δωδεκαετίας τοῦ ἐν Ὀδησῶν φιλογενοῦς κ. Θ. Π. Ροδοκανάκη τὴν ἰδίαις δαπάναις σύστασιν φιλολογικοῦ ἀγῶνος, τελουμένου κατὰ διετίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, οἱ ὑπὸ τοῦτου κατασταθέντες ἀγωνοδίκαι ἐνόμισαν δις συντελοῦσαι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νέας ἡμῶν φιλολογίας, προσκαλοῦντες εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος τοῦτου τὴν ἀμίλλαν τῶν ἡμετέρων νέων λογίων, καὶ μάλιστα τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς λύσιν ζητημάτων, ἀναφερομένων οὐ μόνον εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν. Ὅθεν ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ κορυφαίου καὶ ἀρχαιοτάτου ἡμῶν ποιητοῦ, ἐθήκαν περὶ αὐτοῦ ζητήματα ἐν ταῖς τρισὶ πρώταις περιόδοις, ἃ ἔτυχον τῆς παρ' ἡμῶν νῦν δυνατῆς λύσεως· εἶτα ἔλαβον εἰς θέμα τῆς δ' περιόδου τὰ τῆς παιδείας καὶ τῶν λογίων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος τοῦ 1821, καὶ τελευταίον προέ-

ταιων τὸ περὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τῆς ἀρχαίας ζήτημα.

Συμπληρωθεῖσης δὲ ἤδη δωδεκαετίας ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ φιλολογικοῦ τούτου ἀγῶνος, δύναται μετὰ παρρησίας νὰ εἰπωσιν οἱ ἀγωνοδίκαι ὅτι καὶ ἡ πρόθεσις τῆς ἀγωνοθέτου καὶ αἱ προσδοκίαι αὐτῶν ἐξεπληρώθησαν ἐν μέρει. Δὲν ἀπέβησαν μὲν δαψιλῆς, οὐδὲ λίαν γενναῖοι οἱ καρποὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου ἐνεκα τοῦ ἀλιγριθμοῦ τῶν παρ' ἡμῖν λογίων, τῶν περὶ τὸν αὐτὸν κλάδον τῆς ἐπιστήμης ἀσχολουμένων, μάλιστα δὲ ἐνεκα τῶν καιρῶν, καθ' οὓς συνέστη ὁ ἀγὼν οὗτος, οἱ τινες οὐκ ὀλίγον ἀποτρέπουσι τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέρων λογίων ἀπὸ ζητημάτων μὴ ἐχόντων ἀμεσον ἀναφορὰν εἰς τὰ τοῦ νῦν πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου· ἀλλὰ καὶ πάλιν δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι οἱ τοῦ ἀγῶνος τούτου καρποὶ δὲν εἶναι ἀσήμαντοι.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν περὶ Ὀμήρου θεθέντων κατὰ πρῶτον ζήτημάτων ἐδόθη ἀφορμὴ οὐ μόνον εἰς τοὺς κατελθόντας εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τῆς νικητηρίου δάφνης ἐφιεμένους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους οὐκ ὀλίγους λογίους νὰ ἐνδιατρίψωσι σπουδαίως εἰς τὴν μελέτην καὶ λύσιν τῶν ζητημάτων τούτων· ὅθεν προήλθον εἰς φῶς πολλαὶ καὶ σπουδαῖαι μονογραφαί, ἐν αἷς εὐρίσκει ἤδη ὁ φιλομαθὴς νέος ἐν τῇ μητρικῇ αὐτοῦ γλώσσῃ, εἰ μὴ πᾶν ὅ,τι ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι εἶπον καὶ ἐδόξασαν περὶ τοῦ ἀθανάτου τούτου ποιητοῦ καὶ τῶν ἐπῶν αὐτοῦ, τοῦλάχιστον ὅσα εἰσὶν ἀπολύτως ἀναγκαῖα τοῖς εἰς τὴν μελέτην τούτου κατὰ πρῶτον ἐγκύπτουσι. Νομίζομεν δὲ ὅτι εἰ πλείονες καρποὶ ἤθελον προέλθαι εἰς φῶς, ἂν ἡ σπάνια ἀναγνωστῶν τοιούτων ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων δὲν ἐκόλυε τοὺς συγγράψαντας καὶ ἐν χειρογράφοις ἔχοντας βραβευθεῖσας διατριβὰς νὰ τερῶσιν ἐπιανεκδότους αὐτάς δι' ἔλλειψιν τῆς πρὸς ἔκδοσιν ἀπαιτουμένης δαπάνης. Οἱ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος δὲν παρέλιπον νὰ ποιήσωσι γνωστὸν εἰς τε τὸ κοινὸν διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν τοῦ 1865 καὶ δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἐντιμὸν ἀγωνοθέτην, ὅτι οἱ καρποὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου ἔσονται πλείονες καὶ γενναῖοτεροι ἴσως, ἂν οἱ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους κηδόμενοι πλούσιοι ὁμογενεῖς σπεύσωσιν εἰς ἐπικουρίαν τῶν βραβευομένων τοῦλάχιστον εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον λογίων, χορηγούντες αὐτοῖς τὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν βραβευομένων ἐπιστημονικῶν διατριβῶν, ὧν ἡ ἔκδοσις ἄλλως καθίσταται ἀδύνατος, μὴ θέλοντος παντὸς συγγραφῆς δίκην ἐπαίτου νὰ ἀναζητῆ συνδρομητὰς πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ἐγένετο ἄξιον ἐπαίνου ἀρχῇ, χορηγούντος τοῦ ἐν Τεργεστῇ φιλομάστου κυρίου Δ. Οἰκονόμου πλὴν τοῦ βραβεῖου καὶ τὴν τῆς ἐκτυπώσεως δαπάναν τῶν εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ καταταθέντων ἀγῶνα βραβευομένων μεταφράσεων

ἀρχαίων καὶ νέων ποιητῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ Ἑλλήνων, ἐλπίς ὑπάρχει ὅτι καὶ ὁ φιλολογικὸς οὗτος ἀγὼν θέλει ἀξιωθῆ ὁμοίως ἐπικουρίας.

Ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ περὶ παιδείας τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐν τοῖς χρόνοις τῆς δουλείας αὐτοῦ ὑπὸ τοῦς Τούρκους θεθέντος ζητήματος προήλθον εἰς φῶς μέχρι τοῦδε οὐκ ὀλίγα σπουδαῖα συγγραφαί, ἅλλαι μὲν ἐξιστοροῦσαι τὸν βίον τοῦ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τοῦ 1821 ἀκμασάντων λογίων Ἑλλήνων, ἅλλαι δὲ ἀνερευνῶσαι τὴν ἱστορίαν τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων κατὰ πᾶσαν αὐτὴν τὴν χρονικὴν περίοδον, καὶ τινες ἅλλαι ὑπέθεσιν ἔσχατον τὸ τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης ζήτημα καὶ τὴν παρ' ἡμῖν πρῶτην εἰσαγωγὴν τῆς τυπογραφίας, καὶ ἅλλαι ὁμοίως φύσεως ζήτηματα.

Ἄλλ' εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀγῶνος τούτου ἐβρέθη ὑπὸ τῶν ἀγωνοδικῶν, ὅτι διὰ προτάσεως τοιούτων ζητημάτων, ἅτινά εἰσι βεβαίως ὑπέρτερα τῶν δυνάμεων τῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον φοιτῶντων (διότι τούτων πρὸ πάντων τὴν ἀμιλλαν νὰ ἐρεθίσῃ προέθετο ὁ ἀγὼν οὗτος), ἐζητεῖτο ὅπως δοθῆ τοῖς ἡμετέροις ἀφορμὴ νὰ ἐγκύψωσιν εἰς τὴν μελέτην τούτων, καὶ πλουτίσωσι τὴν ἡμετέραν φιλολογίαν δι' ὅσον οἶόν τε τελειότερων τοῦ εἶδους τούτου συγγραφῶν, συλλέγοντες πᾶν ὅ,τι ὄρθον ἐβρέθη καὶ ἐγράφη μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν καὶ χρόνου πολλοῦ καὶ μέσων ἀφθόνων εὐμοιρούντων Ἑβρωπαίων· διότι ὄρθως ἐλέχθη, νομίζομεν, ὅτι δὲν ἤλθεν ἀκόμη ὁ καιρὸς, ὅπως ἀνταγωνισθῶμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας μάλιστα ζήτηματα πρὸς τοὺς Ἑβρωπαίους, οἵτινες αἰῶνας ἤδη πολλοὺς ἀσχολοῦνται περὶ ταύτην, καὶ περὶ παντὸς φιλολογικοῦ ζητήματος ἔγραψαν ἀπειράριθμα συγγραμματα καὶ μονογραφίας, ὧν ἡμεῖς μόλις τὰ ὀνόματά γινώσκομεν. Ἄν ἡμῶς ἐκ τῆς συζητήσεως καὶ ἐρεύνης τῶν προτεινομένων ζητημάτων προήρχετο καὶ τι πλεον' ἂν ἀνευρίσκοντο δηλονότι καὶ νέαί τινας ἄγνωστοὶ ἀλήθειαι, τὸ κέρδος ἦτο τότε μείζον τοῦ ζητουμένου καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὐπρόσδεκτον. Ἄλλ' ἂν τὸ δεύτερον τοῦτο δὲν ἐπετεύχθη, ἐπετεύχθη ὁμοίως ἄλλο οὐχὶ μικρόν.

Τοῦτο δὲ εἶναι ὅτι οἱ εἰς λύσιν τῶν προτεινομένων ζητημάτων ἀσχοληθέντες μετὰ ἀγάπης προσκτάσιν ὅσον οἶόν τε ἀκριβεῖς τοῦ ὑπ' αὐτῶν λυθέντος ζητήματος γνώσεις, αἷς καὶ ἐφεξῆς διὰ παρατεινομένης σπουδῆς καὶ μελέτης ἐπαυξάνοντες, καὶ οἰστανται οὕτως εἰδικοί ἐν τούτῳ. Ὅσον δὲ ἀσθενῆς καὶ ἂν ἦναι κατὰ πρῶτον ἡ εἰδικότης αὐτῶν, εἶναι οὐχ' ἦσαν πολῦτιμες, διότι εἰδικῶν λογίων καὶ σπάνιων μεγάλων ἔχομεν, καὶ ἡ ἀπόκρησις ταύ-

των εἶναι καθ' ἡμᾶς μέγα τῆς ἡμετέρας φιλολογίας κέρδος.

Εἰς ἀπόκτησιν τοιαύτης εἰδικότητος πρὸ πάντων ἀπέβλεπε τὸ τελευταῖον θεθὲν θέμα τοῦ ἀγῶνος τούτου, οὕτινος ἡ φύσις εἶναι τοιαύτη, ὥστε συνδύαζει τὰ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ βίου μὲ τὰ ἡμέτερα.

Πάντες ὅσοι καὶ μικρὸν ἐπέστησαν τὸν νοῦν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν τῆς νέας καὶ ἀρχαίας Ἑλλάδος ὁμολογοῦσι, νομίζομεν, ὅτι πλείστα ἦθη καὶ ἔθιμα, δεισιδαιμονίαι καὶ προλήψεις παντὸς εἶδους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν μεθ' ἑλάς τὰς περιπετείας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ τοὺς πολλοὺς κινδύνους ἐν τῷ μακρῷ χρονικῷ διαστήματι τῆς ὑπὸ τοῦς Ῥωμαίους καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀλλοφύλους λαοὺς δουλείας μέχρι τῆς ἐπελευθερώσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Τούρκων. Ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ὅπως διεσώθη ἡ γλῶσσα καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ ἐμφύτου δυνάμεως τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ τῆς τοῦ ἐξιδιοποιεῖσθαι καὶ ἀφομοιοῦν πρὸς τὰ ἑαυτοῦ πᾶν ξενικὸν στοιχεῖον ἔθεν δήποτε καὶ ἂν προέβχηται καὶ οἰκισθῆποτε καὶ ἂν ἦναι τοῦτο φύσεως, ἦν δυνάμιν ἀνεγνώρισαν καὶ ὁμολογοῦσιν ὅσοι τῶν τῆς ἑσπερίας καὶ βορείου Ἑυρώπης ἔσχον ἀφορμὰς νὰ μελετήσωσι τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ ἦθη ἡμῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν διέφυγον πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν ξενικὴν ἐπίδρασιν πλείστα ἦθη καὶ ἔθιμα, παραδόσεις καὶ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας τῶν ἡμετέρων προγόνων ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς ἀρχαίων καὶ νέων. Ταῦτα δὲ μετὰ τῆς γλώσσης εἰσὶν ἀναμφιλέπτως τὰ ἰσχυρότατα καὶ ἀναμφισβήτητα τεκμήρια τῆς οὐδέποτε διασπασθείσης ἀλώσεως τῆς συναπτούσης ἡμᾶς μετὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων· διότι ταῦτα δὲν διδάσκονται παρ' ἄλλων, οὐδὲ μεταφυτεύονται ἔξωθεν παρ' ἀλλοφύλων, ἀλλὰ μεταδίδονται μόνον διὰ στόματος τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, διὰ τῶν πρεσβυτέρων πρὸς τοὺς νεωτέρους· πᾶσα δ' ἄλλη δι' ἄλλων, μάλιστα ἀλλοφύλων καὶ ἀλλογλώσσωσιν προσώπων, μετὰδοσις τούτων εἶναι ἀδύνατος. Τὴν γνησιότητα δ' αὐτῶν, βεβαίαν οὖσαν, οὐδεὶς φθόνος, οὐδεμία σοφιστικὴ δεινότης λόγου δύναται ν' ἀκυρώσῃ. Μόνον ἐπὶ βραχὺν χρόνον δύναται ὁ φθόνος καὶ ἡ κακοβουλία νὰ ἐξαπατήσῃ καὶ πιστευτὴ νὰ κατασταθῇ τοῖς ἀγνοοῦσιν ὅπως τὰ καθ' ἡμᾶς ἡ ἐπιπολαίως μόνον γινώσκουσιν αὐτά· διότι ἐπὶ τέλους ἀναλαμβάνει ἡ ἀλήθεια. Τοῦτο δ' ἐγένετο ἤδη ἐν τῷ πρὸ τεσσαρῶν δεκαετηρίδων μετὰ πολλοῦ τοῦ στόμφου καὶ μεγάλης λεκτικῆς δεινότητος καὶ σοφιστικῆς ριψιφθέντι ἐν μέσῳ τῆς ἐπιστημονικῆς Ἑυρώπης διασταγῶ περὶ τῆς ἡμῶν ἐθνικῆς γνησιότητος· διότι

τὰ κατὰ ταύτης ρηθέντα καὶ δημοσιευθέντα ἐκλόνησαν μὲν ἐν ἀρχῇ τὰς πεποιθήσεις τῶν τοῦ πράγματος ἀπειροτέρων, ὑστέρων ὅμως δι' ἀκριβεστέρας καὶ ἀπαθεστέρας μελέτης τῆς ἱστορίας ὑπὸ ἀποκαταλήπτου διανοίας, καὶ μάλιστα διὰ συγκρίσεως τῶν τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλλάδος ἠθῶν καὶ ἐθίμων, γλώσσης καὶ βίου καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν νῦν κατοικῶν τῆς αὐτῆς χώρας, τηρουμένου ἐν ταῖς πλείστοις ἀμεταβλήτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτοῦ φύσει, ἀπεδείχθησαν ὑπερβολαὶ διανοίας ἐμπαθοῦς καὶ φθονερᾶς, ἧτις ἐρειδομένη ἐπὶ ἱστορημάτων ἀμφιβόλων καὶ σφαλερῶς ἐρμηνευθέντων, ἀπεπειράθη λίαν ὁρασεῖς ν' ἀρνηθῆ ὅπως τὴν ἡμῶν γνησιότητα, μηδὲ ὅπως λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ πραγματικὸν καὶ ὑπάρχον ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῷ χαρακτῆρι τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.—Ἰηθεῖς τῶν ἀλλογενῶν μεμφθῆται ἡμᾶς ὡς μάταια καὶ ἄκαιρα ἐκάστοτε λέγοντάς, ὅτι πολυλάκεις, εὐκαιρίας δοθείσης, ἐπιλαμβάνομεθα καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου τῆς ἐθνικῆς ταύτης ὑποθέσεως, διότι ἔσον οἱ πολεμοῦντες τὴν γνησιότητα καὶ συγγένειαν ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀρχαίους κατοίκους τῆς χώρας ταύτης γινώσκουσιν ὀπόσῃ δυνάμιν αὐτὴ ἔχει εἰς τὴν ἠθικὴν ἡμῶν ἀνάπτυξιν καὶ ἀποκατάστασιν, τοσοῦτο καὶ ἡμεῖς πάντες γινώσκομεν πόσον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς αὕτη. Οὐδὲν ἄλλο προσβάλλει ἰσχυρότερον τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν αἶσθημα, αὐτὴν τὴν πολιτικὴν ὑπαρξίν μας ἢ ἡ ἐπικράτησις τοιαύτης πολεμίας ἡμῖν δοξασίας. Τούτου ἔνεκα πᾶς Ἑλλήν οἱ τρόποις καὶ μέσοις δύναται ἀποκρούει αὐτὴν πάντοτε, καὶ μάλιστα νῦν, ὅτε καὶ ἀλλογενεῖς φίλοι τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας κηρύσσονται ὑπέρμαχοι τῆς ἡμῶν γνησιότητος.—Εἰς ἐποστήριξιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἀρξαιμένης ἤδη ἐπικρατεῖν ἐν Ἑυρώπῃ ὀρθῆς ταύτης δοξασίας ἐνόμισαν οἱ ἐπὶ τοῦ φιλολογικοῦ τούτου ἀγῶνος ὅτι οὐ μικρὸν ὄα συνετέλει πραγματεία ἑλληνικὴ, ἐξετάζουσα μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβείας τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ παραβάλλουσα ταῦτα πρὸς τὰ νῦν Ἑλληνικά. Τοιαύτη πραγματεία, διαφωτίζουσα τὸ προακείμενον ζήτημα, ὄα ἐξεπλήρου καὶ ἄλλον οὐχ' ἥττον ἐθνικὸν σκοπὸν. Διὰ τῆς ὁσημέραι ἐπιτεινομένης ἐπιμιξίας ἡμῶν πρὸς τὴν δυτικὴν καὶ βόρειον Ἑυρώπην ἔνεκα τῶν πολλῶν νέων μέσων τῆς εὐλόλου τῶν λαῶν συγκοινωνίας χάριν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας· ἐτι δὲ καὶ ἔνεκα τῆς φυσικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐφάσεως πρὸς μίμησιν παντὸς καινοφανοῦς, κινδυνεύομεν ν' ἀποβάλωμεν ἢ αὐτοπροαιρέτως ὀλιγωροῦμεν πᾶν ὅ,τι ἀρχαῖον διεσώθη παρ' ἡμῶν ἐκ τοῦ βίου τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἀρξαόμεθα δὲ νὰ μιμῶμεθα ὅ,τι νέον καὶ ἀλλοφύλων εἰσκομίζεται παρ' ἡμῶν διὰ τῶν τῆς συγκοινωνίας νέων μέσων. Τούτου δ' ἔνεκα ὁ ἐν ταῖς πόλεσι βίος ἡμῶν εἶναι νῦν ἄλ-

λος ή όποιο; ήτο πρό τοῦ μεγάλου ήμῶν άγωνος. Πλειστα ήθη και έθιμα έλληνικά και άρχαία ή ελλησμονήθησαν όλως, ή μετά μειδιάματος βλέπουναι αί εν τῷ βίῳ νεωτερίζοντες. εἰς ήμῶν παρά τοις άρχαϊκώτερον και έλληνικώτερον βίον ζωσι κατοίκους τῶν ήμετέρων έλληνικῶν έπαρχιῶν.

Διά τήν μεγάλην λοιπόν έθνικήν και ιστορικήν σημασίαν, ήν έχει ή τήρησις και διάσωσις τῶν άρχαίων έλληνικῶν έθίμων και ή σύγκρισις αὐτῶν πρός τά νέα, προέτειναν οί επί τοῦ φιλολογικοῦ τούτου άγωνος τοίς λογίοις ήμῶν πρός λύσιν τῶ θέμα τοῦτο:

«Νά συλλεχθῶσιν ὅσον πλειστον έλληνικῶν τόπων τά έλληνικά ήθη και έθιμα και συτήθειαι και νά παραβληθῶσι πρός τά εν τοις σωζομένοις συγγραφεῶσι μνημονεύόμενα, ὅπως γνωσθῆ ή τούτων ταυτότης και διαφορά.»

Η συλλογή αὐτη πρέπει νά περιλάβη τά τοῦ γάμου ήθη και έθιμα και τήν εν τῷ βίῳ σημασίαν τῆς γυναικός, τά τῆς γεννήσεως και πρώτης ανατροφῆς τῶν παιδίων, τά παιγνία τούτων, τάς εν τῷ βίῳ προλήψεις και δεισιδαιμονίας, οἷον βασκανίας, έπωδάς, μαγείας, μαντικές παντός είδους, τά περι στοιχείων και βρυκολάκων και λοιπῶν φανταστῶν ὄντων παντός είδους. Έτι δέ όνειρα, αινίγματα, γρίφους και άλλα τοιαῦτα, και τελευταίον τά κατά τὸν θάνατον και τήν ταφήν ήθη και έθιμα και τάς περι νεκρῶν δόξας τοῦ λαοῦ.

Εν πάσι πρέπει νά ονομάζεται άκριβῶς ὁ τόπος ὅθεν λαμβάνονται τά περιγραφόμενα έθιμα και εί δυνατόν, νά φέρονται πρός πίστωσιν και μαρτυρίας, παρεμβλλομένων πρός βεβαίωσιν τοῦ λόγου και σημμάτων ὅσα αὐτοσχεδιάζονται εἰς διαφόρους τοῦ βίου περιστάσεις ὑπό τοῦ λαοῦ, πρό πάντων τῶν ανεκδότων.»

Τὸ θέμα τοῦτο ὅσον σπουδαίον και έθνικόν είναι τοσοῦτον και δύσκολον, ὅπως δέ και αδύνατον νά λυθῆ εν πάσῃ άκριβείῃ ὑφ' ἐνός μόνου και νῦν μάλιστα, ὅτε ὀλίγοι τῶν ήμετέρων και τῶν άλλοφύλων ἐπέστυσαν τήν προσοχήν των εἰς αναζήτησιν και συλλογήν εἰδήσεων ¹⁾, αἵτινες συντελοῦσιν εἰς άκριβῆ και βεβαίαν αὐτοῦ λύσιν. πρό πάντων δέ, διότι αἱ εἰδήσεις αὐται πρέπει νά αναζητηθῶσιν εἰς άπάσας τάς χώρας τῆς Ελλάδος, και ὅπου αλλαγῆ αὐζονται ἔτι λείψανα έλληνικῶν άποικιῶν άρχαίων και νέων. διότι πανταχοῦ, ὅπου Έλληνες, αὐζονται και έλληνικῶν έθίμων λείψανα, τά ὅποια ὀξυδερκής ὀφθαλμὸς δύναται ν' άνευρη και άνευρίων

¹⁾ Ο εν Αθήναις φιλολογικὸς σύλλογος, Παρνασσός, ἤρξατο ἀπὸ τινος χρόνου δημοσιεύειν εν φυλλατίοις ὕλην τοιαύτην, ἥτις ἔσται πολύτιμος συμβολὴ τῷ μέλλοντι αναγράψαι τὴν βίον τῆς νεωτέρας Ελλάδος. Εἰς τούτου δέ ή «Πανδώρα» ἔχει δημοσιεύσει πλειστον τοιαύτην ὕλην, ἀπ' ἀρχῆς μάλιστα τῆς ἐπιγραφικῆς τῆς.

νά συλλεξῆ και ἐπιτηρήσῃ και χρῆσιμοποίησῃ πρός τὸν προκείμενον σκοπόν. Ητο λοιπόν ανάγκη ὅπως πολλοί προηγουμένως ασχοληθῶσι πρός συλλογήν τῆς ὅλης ταύτης ὕλης, μετά δέ τήν συλλογήν αναφανῆ ὁ μέλλων νά μεταχειρισθῆ ταύτην ἀρχιτέκτων πρός άνίδρυσιν τοῦ ποθομένου έθνικοῦ μνημείου. Εἰς προπαρασκευήν τοιούτου μνημείου, ή μάλλον εἰς συλλογήν τῆς τούτου ὕλης ήλπιζον οί άγωνοδίκαι ὅτι ήθελον προτρέψῃ διά τοῦ θεέντος θεματος τοῦς νέους ἐκείνους, ὅς θερμαίνῃ τὸ τοῦ πατριωτισμοῦ ἱερὸν πῦρ, και αἵτινες αἰσθάνονται εν ἑαυτοῖς ἔρσιν πρός άγῶνας, φέροντας αὐτοῖς μὲν τιμὴν και δόξαν, τῷ δέ ἰδίῳ ἔθνει σωζοντας ὅ,τι ἱερώτερον και τιμαλφέστερον έχει παρά τῶν αὐτοῦ προγόνων. Τῶν ἐλπιδῶν τούτων δύνανται εἰπεῖν ὅτι δὲν ἐψεύσθησαν ὅλως οί άγωνοδίκαι.

Ακριβῶς εν τῷ ὑπό τοῦ προγράμματος τοῦ θέματος ὀρισθέντι χρόνῳ ήλθεν εἰς χεῖρας αὐτῶν πραγματεία μία και μόνη, ἐπιγραφῆν φέρουσα

Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Έ.Ε.λήνων, λίαν διεξοδική, διετηρημένη εἰς τέσσαρα μέρη, ὧν τὸ α' περιέχει τήν νεοελληνικήν μυθολογίαν, τὸ β' προλήψεις και δοξασίας, τὸ γ' ήθη και έθιμα και τὸ δ' προϊόντα τῆς δημόδους φιλολογίας. Αλλ' εἰ και ἔκαστον τῶν μερῶν τούτων πληροῖ περι τά εἴκοσι ἑπταῦς γεγραμμένα φύλλα κοινῶ χάρτου, πάντα δέ τυπωθέντα ήθελον συμπληρώσει τέσσαρας ὀχλὸ μικροῦς τόμους, οὐδὲν ὅμως τῶν μερῶν τούτων ἐστῆλη τέλειον ὑπό τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' ἐπιστολή λέγουσα, ὅτι «πολλὰ κεφάλαια διά τὸ βαρὺ τῆς ἐργασίας, μήπω πρός τὸν άγῶνα καλῶς ήτοιμασμένα, μένουσιν ἀνατίγραφα.»

Τὰ παραληφθέντα δέ ταῦτα κεφάλαια, ὃ ονομάζει μόνον ὁ συγγραφεύς, εἰσι τοσαῦτα και τοιαῦτα, ὅστε και αὐτά θέλουσι συμπληρώσει ἄλλους τόσους τόμους, ἀν ἐπεξεργασθῆ αὐτά μετά τῆς αὐτῆς, μεθ' ἧς τά ἤδη σταλίντα ἐπεξεργάσθη, ἐκτάσεως.

Οί επί τοῦ άγωνος δὲν ἐδίστασαν και ἑλληνῆ και μίαν μόνην οὔσαν τήν πεμφθεῖσαν αὐτοῖς διατριβήν νά κοίνωσιν, εἰ και οὕτως ἐκλείπει ή τοῦ άγωνος ἔννοια. Αλλ' ἐπειδῆ παρ' ἡμῖν σπάνια τά καλά, και ὀλίγοι οί εἰς τὸ αὐτὸ ασχολούμενοι, παριδόντες διά τοῦτο και άλλας τινάς ἐλλείψεις, οἷον τήν λατογραφίαν και πυκνογραφίαν και τὸ λίαν δυσανάγνωστον αὐτῆς, δι' αἷς ἐλλείψεις ήθελον μετά λύπης κινῶν εἰς ἀπαράδεκτον τήν πραγματείαν ταύτην σύγφωνα τῷ προγράμματι αὐτῶν, ἀποβλέψαντες δέ εἰς τήν σπουδαιότητα τοῦ έργου και εἰς τήν ἀγάπην και ἀρσίσωσιν, μεθ' ἧς ὁ συγγραφεύς φαίνεται ὅτι και ἐπελήφθη και ἐξετέλεσεν αὐτὸ, ἀνεδέχθησιν προθύμῳ τήν ἀνάγνωσιν και κρίσιν τοῦ ὑποβληθέντος αὐτοῖς μέρους, ἀνηρένοντες οὐ μόνον ν' ἀντι-

γράψῃ, ἀλλὰ και ἀνέτις νά συμπληρώσῃ διά τῆς αὐτῆς μεθόδου και άκριβείας τά παραλειφθέντα κεφάλαια και ἀκολουθῶς ὑποβῆλῃ και ταῦτα εἰς τήν μελέτην αὐτῶν.

Και περί μὲν τῆς γλώσσης τοῦ εἰς κρίσιν ὑποβληθέντος μέρους γενικῶς κρίνοντες, λέγουσιν ὅτι αὐτῆ δὲν είναι πανταχοῦ ἐξηκριβωμένη οὔτε ἀλευθέρῃ ἀμαρτημάτων, οἷα δὲν ἔπρεπε νά ὑπάρχωσιν εν φιλοπονήματι εἰς φιλολογικῶν άγῶνα ὑποβαλλόμενῳ και ἐπὶ τοῦ ἀριστείου αξιώσεως ἔχοντι. διότι και ἀνορθογραφίαι παρεσέδυσάν τινες, ὡς παραλάσσουσα, Ἡπειρος πανταχοῦ, προτιμώτερον, μῦλλον. Ολύμπιοι θεότητες, Δήμητρα, ήνία ἀντί ήνία, Ινίον ἀντι Ἰνίον, ἀπωλεσθεῖς, ἐστιαίσι ἀντι ἐστιασις, ῥωμαλαῖός, ἠλακάτη, και άλλα. Σόλοικα ή ἀνακόλουθα ὡς παρκατιόν, λαθῶν ὁ ἱερεῦς, ἐξακολουθεῖ ή ἀκολουθία. Οί καλλικάτζεροι ἀποδιοπομποῦνται τῶν οἰκίων παθητικῶς, εν ᾧ τὸ ῥήμα είναι μέσον. Κακόζηλα ή κατ' ἔννοιαν ἐσφαλιμένα, ὡς Τά ἐκ λήθης παραπεσόντα άρχαία λείψανα νά ξενίσωσι = άνεῦρωσι και ἀναγνωρίσωσι. Η μαγεία εν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδι είναι κατά μέγα μέρος τὸ σύνολον τῶν προλήψεων και δεισιδαιμονιῶν τοῦ λαοῦ. Πανταχοῦ ἀπαρτῆ ή λέξις ή ή φράσις, ἀντι τοῦ ἀπαντάται, ὅσει ή λέξις ή φράσις ἔρχεται εἰς συνάντησιν.

Ὁ άγύρτης Σέργιος Διοκλητιανὸς ἐθυσίας πολλοῦς παιδας, ἐνθα τὸ ῥήμα κυριολεκτικῶς ἐκλυμεινόμενον δὲν παρέχει ἀληθῆ ἔννοιαν, διότι οὗτος οὐδενός προεκάλεσε τὸν θάνατον. Βλ. και Σταματιάδην εν Χρυσῶ. 3, 344—44.

Τήν μαγικήν ῥάβδον, ἥτις jouait un grand rôle εἰς τάς μαγανίας τῶν. Πρός τί τά ξένα, εν ᾧ τὸ ἑλληνικόν, ής ή χρῆσις είναι μεγάλη, εἶχε καλῶς; Ἐταῖροι ἀντι φίλοι ή σύντροφοι, ὅπερ παρέχει οὐχί ἐντιμον ἔννοιαν, ἦν βεβαίως δὲν έχει κατά νοῦν ὁ συγγραφεύς.

Δὲν κατεχωρήθη εν τῇ τοῦ Passow συλλογῇ οὔτε εν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ.

Σπανιώτατα ή μάλλον ποτὲ, ἀντι οὐδέποτε.

Άγνοῶν καλῶς τήν γλώσσαν, ἀντι τοῦ μὴ γνώσκων καλῶς. Ἐτι δέ και μιζοβάρβαρα, ὡς τὸ

Εν τοῖς κλέφτικῶς ἔσμασιν, ἀντι τοῦ ὀμάλωτέρου εἰς τά κλέφτικα ἔσματα.

Ταῦτα, και ὅσα άλλα ὅμοια τούτοις, εἰσι βεβαίως παραδρομαί και καλάμου παραπτώματα (lapsus calami), τά ὅποια πιστεύοντες ὅτι και αὐτῶς ὁ συγγραφεύς εν τῇ ἀναθεωρήσει τοῦ έργου του θέλει ἀνεῦρει και διορθῶσει, διότι άλλως φαίνεται οὐχί τῆς γλώσσης ἀδαής, μεταβιβάζομεν εἰς ἔξέτασιν ἄλλων, εν οἷς φαίνεται κάλλιον ή ἀξία τοῦ έργου του.

Εν τῇ οἰκονομίᾳ και διατάξει τῆς ὕλης νομί-

ζομεν ὅτι ὁ συγγραφεύς ἐπέτυχῃ τοῦ ὁδοῦ, διατρέπας αὐτῆν εἰς τέσσαρα μέρη, εν οἷς περιέλαβε πάνσαν συγγενῆ ὕλην. ἀν δὲ και ποῦ παρεσέφησαν ἀλλότρια, δύναται ὁ αὐτὸς εν ἐπιθεωρήσει τῆς ὅλης πραγματείας νά κατατάξῃ αὐτά προσηκόντως ὡς οὐδὲν ἔχομεν νά παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα, καθόσον μάλιστα γνωρίζομεν ὅτι ὕλη, τοσοῦτον ποικίλη και διάφορος, δὲν είναι εὐκόλον νά διαταχθῆ οὕτως, ὅστε νά τύχῃ τῆς ἐπιδοκιμασίας παντός. Οὐδὲ οί ἐμπειρότεροι ήμῶν εἰς τοιαύτας συγγραφάς Γερμανοί, οί περιγράφαντες τά τοῦ ἰδιωτικοῦ και κοινωνικοῦ βίου τῶν ήμετέρων προγόνων, ἐδυνήθησαν νά διατάξωσιν οὕτω τήν ποικίλην ταύτην ὕλην, ὅστε νά ἐπιδοκιμασθῆ παρά πάντων ή διατάξις αὐτῆς, ὅπως εν προγενεστέρεῃ κρίσει τοῦ άγωνος τούτου ἐδηλώθη σαφέστερον.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως τῆς πραγματείας ταύτης, ὅπερ προσελκύει τήν προσοχήν παντός ἀναγνώστου είναι ή ἄκρη τοῦ συγγραφέως φιλοπονία, μεθ' ἧς οὗτος συνήγαγε τήν ὕλην και ἀπεπειράθη νά ἐξακριβώσῃ αὐτῆν διά παντός αὐτῷ δυνατοῦ τρόπου. Ἐπειδῆ και ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ὀλίγων σελίδων πείθεται πᾶς τις, ὅτι εἰργάσθη μετά λίαν ἀξίει παινίου ἀγάπης και ἐπιμονῆς ὀσπανάς παρ' ἡμῖν ἀπαντώμενης πρός συλλογήν τῆς ὕλης. Και αὐταί αἱ τῶν κεφαλαίων ἐπιγραφαί πείθουσι τὸν ἀναγνώστην, ὅτι οὐδὲν παρέλειψεν ὁ συγγραφεύς, ὅπερ ἠδύνατο νά καταστήσῃ τελειότεραν τήν πραγματείαν του, και νά διασαφήσῃ τὸ ὁλοῦν θέμα καθ' ὅλην αὐτοῦ τήν ἔκτασιν και ὑποβῆλῃ εἰς τά ἔμματα τοῦ ἀναγνώστου πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νά καταστήσῃ ἀκριβεστέραν τήν γνώσιν τῶν ἠθῶν και έθίμων, προλήψεων και δεισιδαιμονιῶν και παντός είδους δοξασιῶν τοῦ ήμετέρου ἔθνους. Χάριν τῆς τελειότητος ταύτης τοῦ έργου ἔκρινε φαίνεται ἀναγκαῖον νά περιλάβῃ και τινὰ, ὃ άλλος ἠδύνατο νά νομίσῃ ἀλλότρια τοῦ θεέντος ζητήματος, καθ' ἡμᾶς ὅμως εἰσι και ταῦτα οὐσιώδη μέρη τῆς άκριβοῦς τούτου λύσεως, οἷον τήν νεοελληνικήν μυθολογίαν και φιλολογίαν, ὃ συμπληροῦσι τὸ α' και τελευταίον μέρος τῆς πραγματείας.

Αλλὰ πλὴν τῆς φιλοπόνου ταύτης ἀναζητήσεως τῆς ὕλης και ή βίας και βεβαίωσις αὐτῆς, δύναμεθα εἰπεῖν, φαίνεται ὅτι γίνεται ὑπό τοῦ συγγραφέως μετά πολλῆς, ή μάλλον ὑπερβολικῆς άκριβείας. Δὲν ὑπόσχεται μὲν οὐδὲ λέγει ὅτι ἀνεζήτησαν ἀπαν τῶν έλληνικῶν χωρῶν τά ήθη και έθιμα, οὐδὲ ἠδυνάμεθα νά περιμένωμεν τούτο παρ' ἐνός και μόνου, ὡς και προλαθόντες εἰπομεν, διά τήν γνωστήν τοῦ πράγματος δυσχέρειαν, ἀλλὰ πολλαχοῦ ὀμολογεῖ εἰλικρινῶς πόθεν ἔλαθε πᾶν ὅ,τι φέρει προσθέντων πανταχοῦ και τάς δεούσας μαρτυρίας πρός βε-

βαίωσιν τῶν φερομένων ὑπ' αὐτοῦ. Δυνάμεθα μάλισ-
τα εἶπειν ὅτι ὁ συγγραφεὺς ὑπερβαίνει ἐν τούτῳ
καὶ πὰ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἱκανοῦ ὄρια, διότι τὸ
πλῆθος τῶν βιβλίων, εἰς ἃ πανταχοῦ τῆς πραγμά-
τειας του παραπέμπει, εἶναι τοσοῦτον μέγα καὶ το-
σοῦτων γλωσσῶν, ὥστε μακαρίζομεν αὐτὸν διὰ τὴν
πολλὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὸ μέγεθος τῆς βιβλιοθήκης,
ἀν ἀληθῶς ἀνέγνωσεν καὶ συνεβουλεύθη πάντα τὰ
μνημονεύμενα βιβλία. Ἐπειδὴ ὅμως, ἀνατρέχοντες
εἰς τινὰ τῶν ὀνομαζομένων βιβλίων, εὗρομεν καὶ τι-
νας παραπομπὰς μὴ ὀρθῶς ἐχοῦσας, πειθόμεθα ὅτι
ὁ συγγραφεὺς ἀντέγραψε παρ' ἄλλων τινῶν αὐτῶν,
μὴ ἀναγνούς· αὐτὸς τὰ φερόμενα χωρὶά δι' ὑπέπι-
σεν εἰς τινὰ παραπτώματα, τὰ ὁποῖα βεβαίως ἤθα-
λαν ἀπορῆγει, ἀν ἀνεγίνωσκεν ἰδίῳις ἑμαῖσι τὰ ὑπ'
αὐτοῦ μνημονεύμενα συγγράμματα. Τοιαῦτα ἐκ
πολλῶν παραπτῶματά εἰσι τὰ ἑξῆς·

Τὸ γνωστὸν ἐπίγραμμα
Κ' ἦν μὲ φάγῃς ἐπὶ ρίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω
ἄσπον ἐπιπαιτίζῃ σοι, τράγε, θυομένω.
ἀντιγράφι ἐσφαλμένως
Κ' ἦν μὲ φάγῃς εἰς τὴν ρίζαν ὅμως, ἐγὼ πάλιν ἀνθήσω
τ' ἐπιπείσω σοι τράγε θυομένω,
ὅπερ καὶ μετρικῶς εἶναι ἡμαρτημένον.
Ἀμέσως ἐφεξῆς παραπέμπει εἰς Κριτίαν Πλάτω-
νος, ἥτοι διάλογον Πλάτωνος ἐπιγραφόμενον Κρι-
τίαν· ἀλλὰ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀναφέρονται εἰς τὸν
διάλογον τοῦ Πλάτωνος τὸν ἐπιγραφόμενον Κρίτων, ἐν
ᾧ ὁ Κριτίας περὶσταται ὡς πρόσωπον διαλεγό-
μενον. Ἐκτὸς δὲ τούτου δὲν εἶναι ἀληθές, ὥπως ὁ
συγγραφεὺς λέγει, ὅτι ὁ Πλάτων ἐδίδασκεν, ὅτι οἱ
ἀδικούμενοι πρέπει νὰ ἀνταδικῶσιν, ἀλλὰ τὸ ἀνά-
πάλιν ὁ Σωκράτης διδάσκει ἐν τῷ Κρίτωνι, ὅτι οἱ
ἀδικούμενοι δὲν πρέπει νὰ ἀνταδικῶσιν. Οὕτε ἐν τῷ
Ἀλέγῳ, ὅπου πάλιν παραπέμπει, διδάσκει ὁ Πλά-
των τὸ ἀνταδικεῖν.

Ἀλλὰ τοῦ γράφει ἡμαρτημένως τὸν 4097 στίχον
τῆς Ἠλέκτρας τοῦ Εὐριπίδου, γράφας
μικρὰ γὰρ
μεγάλων ἀμείνω σῶφροσιν δόμοις ἔχει.
Ἐνθα ἀντὶ τοῦ ἔχει γραπτίον λέγει ὅπερ καὶ ὁ Εὐ-
ριπίδης ἔγραψε καὶ ἡ ἔννοια ἀπαιτεῖ.
Ἀλλὰ τοῦ πάλιν γράφει ἐν ἄλλοις στίχοις τοῦ αὐ-
τοῦ Εὐριπίδου ἔρη ἀντὶ ἔρη ἢ παραλείπει τὸ δεῖ
πρὸ τοῦ εἶναι — τὰ ἑνδικα.
Μετὰ τὴν ἡμετέραν παροιμίαν
Θρέψαι λύκον τὸν χαιμῶνα νὰ σὲ φάῃ τὸ κλοκατοῖ
φέρει ὡς συγγενὲς ταύτας ἐκ τοῦ Θεοκρίτου τὸ
Θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνες ὡς τυ φάγοντι·
παραπέμπων εἰς εἰδ. Ε'. 38 καὶ Σχολ. τούτου,
ἔνθα ἀντὶ κύνες γραπτίον κύνες, ὅπερ καὶ τὸ μέ-

τρον ἀπαιτεῖ, καὶ ἀντὶ φαγόντι γραπτίον φάγοντι.
Καὶ κατωτέρω γράφει ἐξ Ἰσού ἡμαρτημένως ἄλ-
λον στίχον τοῦ Θεοκρίτου (I', 41.)

Καλεπὸν χειρείων κῦνα γεύσασθαι,
ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ
Καλεπὸν χορῶ κύνε γεῦσαι.

Καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων παραδειγμάτων, ἃ εἰς
ἀπόδειξιν τοῦ λόγου φέρομεν, πείθεται τις ὅτι ὁ
συγγραφεὺς ἀντέγραψε τὰ χωρῖα ταῦτα ἐξ ἄλλων
βιβλίων, ὅπου εἰσὶν ἡμαρτημένως γεγραμμένα. Ἄν
ὅμως αὐτὸς ἀνέτρεχεν εἰς τὰς πηγὰς ἢ καὶ εἰς τὰς
νεωτάτας ἐκδόσεις, καὶ ἔγραπεν ἐξ αὐτῶν τὰ χωρῖα
ταῦτα, βεβαίως δὲν θὰ ἀντέγραφε ταῦτα οὕτως ἡ-
μαρτημένως, ὥστε μήτε μὲ τὴν ζητουμένην ἔννοιαν
μήτε μὲ τὸ μέτρον τοῦ στίχου νὰ συμβιβάζωνται.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ πλείστοι ἀτε-
λεῖς παραπομπὰι πανταχοῦ τῆς διατριβῆς, ἐν αἷς
ἢ μόνον ὁ συγγραφεὺς μνημονεύεται, ὡς Σουλδαῖς μόνον,
ἄνευ προσθήκης λέξεως ἢ σελίδος ῥητῆς τινός
ἐκδόσεως· ἢ ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐν τῶν βιβλίων τού-
του ἄνευ προσθήκης ὅμως κεφαλαιῶ ἢ σελίδος, ἢ
ἀπλῶς σ. σελ. ἄνευ προσθήκης τοῦ ἀριθμοῦ τῆς σελί-
δος.

Ἀλλαχοῦ πάλιν εὗρομεν καὶ παραπομπὰς ἐσφαλ-
μένας ὡς ἐν τῷ περὶ Καλλικατίζῶρων παραπέμπει
εἰς Χρυσάιδος 3, 321 — 325, ἐν ᾧ τὸ περὶ οὗ ὁ
λόγος εὐρηται ἐν σελ. 341 — 44.

Καὶ τοιαῦτα εἰσὶν οὐκ ὀλίγα, ἐπειδὴ ἢ δὲν ἀν-
τεγράφησαν ὀρθῶς ἢ ἐτυπώθησαν κικῶς, ἢ καὶ ἐν
ταῖς βιβλίοις, ὅθεν ἐλήφθησάν εἰσιν ἡμαρτημένοι.

Ἔνεκα τῶν ἡμαρτημάτων τούτων, τὰ ὁποῖα οὐτε
ὀλίγα οὐτε μικρὰ καθ' ἑμᾶς εἶναι, ἀναγκάζομεθα νὰ
παρατηρήσωμεν εἰς τὸν συγγραφέα καὶ εἰς πάντα
ἄλλον νέον ἀποδύμενον εἰς τὸν φιλολογικὸν πᾶντον
ἀγῶνα, ὅτι ὅσον ἀξέπαινος καὶ θαυμαστὴ εἶναι ἢ
μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου ἀναζητήσας τῆς ὅλης παν-
τὸς καλλιτεχνήματος ὅπουδῆποτε εἶναι δυνατὸν νὰ
ἀνευρεθῇ αὕτη, τοσοῦτον μεμπτή καὶ φευκτέα ἀκαι-
ρος ἐπίθειξις μεγάλῃς ἀναγνώσεως καὶ πολυμαθείας
ἐν οὐδέοντι μάλιστα γινόμενῃ. Ἡμεῖς πρὸ πάν-
των οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἤδη ἀποδύομεθα εἰς τοιοῦ-
τους ἀγῶνας καὶ συγγραφὰς ἐπιστημονικὰς, ἀπαι-
τούσας μεγάλην ἀκριβείαν, καλὸν νὰ ἀρκώμεθα εἰς
ὅσα ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς ἐθεασάνισαμεν.
Οὐδεὶς παρ' ἡμῶν, τῶν εἰς τὰ τοιαῦτα πρωτοπειρῶν,
ἀπαιτεῖ πολυμαθειαν, σπανίως ἀπαντῶμένην καὶ εἰς
ἐγγράσαντας ἐν μελέταις καὶ συγγραφαῖς ἀνδρα-
τῆς βορείου Εὐρώπης· ἀπαιτεῖ τὸν ἀντίον καὶ δικαίῳ
τῷ λόγῳ φιλομάθειαν, φιλαλήθειαν καὶ ἀκριβείαν.
Τὸ παράδειγμα ὁμογενοῦς τινός, γράψαντος τὸ 1845
ἀρχαιολογικὴν τινα πραγματείαν περὶ τῆς γήσου

Λευκάδος, καὶ φέροντος εἰς μαρτυρίαν συγγράμματα
ἀνυπαρκτα, ἢ παραπέμποντος εἰς χωρῖα μὴ ἀνευρι-
σκόμενα γνωστῶν συγγραμμάτων, πρέπει νὰ ἔχη
ὑπ' ὄψιν πᾶς φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς τιμῆς νέος
Ἕλλην συγγραφεὺς. Λευκάδος τις συγγραφεὺς ἠθέ-
θισεν εἰς τοσοῦτον τὴν χολὴν τοῦ μεγάλου τῆς Γερ-
μανίας ἀρχαιολόγου Βοικχίου, ὥστε οὗτος ἀνήγειρεν
αἰώνιον μνημεῖον τῆς ψευδολογίας αὐτοῦ ἐν τῷ ἀ-
τόμῳ σελ. 56 τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης αὐτοῦ τῶν
ἑλλήν. ἐπιγραφῶν, καὶ ἐν τῇ κατὰ τετραετίαν ἐπα-
ναλαμθεναμένῃ διδασκαλίᾳ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιο-
λογικῶν, ἔφερεν αὐτὸν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ἀκροαμένων
αὐτοῦ ἑλλήνων νέων εἰς παράδειγμα ἀναθήκας καὶ
ψευδολογίας, συμβουλεύων οὕτω τοὺς αὐτοῦ ὁμιλη-
τὰς ν' ἀπέχωνται τῆς τοιαύτης ψευδοσοφίας καὶ πολυ-
μαθείας. Ἦναι ἀληθές ὅμως ὅτι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς
ἄλλοις σοφοῖς τῆς δυτικῆς καὶ βορείου Εὐρώπης
οὐχὶ σπανίως ἀπαντῶνται τοιαῦτα ἀπάται καὶ μά-
λιστα λογοκλοπαί, οἷα ἐκ πολλῶν εἶναι καὶ ἡ ὑπὸ
τοῦ Γερμανοῦ Welker ἐν τῷ περὶ ἑλληνικῶν καὶ
ῥωμαϊκῶν τραγωδιῶν συγγράμματι αὐτοῦ (τόμ. 3,
σελ. 4366) φερομένη, ἢ τοῦ Ἄγγλου Snell δηλονότι,
μεταδόντος τοῖς Ἄγγλοις τὸ 1825 ὡς ἴδικα, πάνθ'
ὅσα ὁ Γερμανὸς Lange ἔγραψε περὶ ῥωμαϊκῆς τρα-
γωδίας ἐν τῇ Vindiciae tragediarum Romanarum πραγμα-
τείᾳ του, ἢν ἐξέδωκεν ἐν Λειψίᾳ τῷ 1822, καὶ φέ-
ροντος μάρτυρας τῶν λόγων του πάντας, ἀρχαίους
καὶ νέους συγγραφεῖς, οὗς καὶ ὁ Lange, πλὴν τού-
του μόνου. Τὰς τοιαύτας λογοκλοπίας, εἰς ἃς κατὰ
δυστυχίαν καὶ τινες τῶν ἡμετέρων λογίων ἄνευ ἀ-
νάγκης ὑπέπεσαν, προτρέπομεν τοὺς φιλομαθεῖς
νέους ν' ἀποφεύγῃσι πάσῃ δυνάμει, διότι, ἀνακαλυ-
πτόμενοι αὐταὶ οὐχὶ εἰς μακρὸν, καθίστασι καὶ αὐ-
τοὺς καταγελάστους καὶ τὴν ἰδίαν παιδείαν, ἢς τι-
τινος βεβαίως εἰσὶν ὅπωςδῆποτε κάτοχοι, ἀμφίβολον,
ὥστε μὴ ὠφελοῦμενοι ἐκ τῆς ξένης, ἐλαττοῦσι καὶ
τὴν ἰδίαν αὐτῶν.

Μετὰ τὴν παρέμβασιν ταύτην εἰς ἢν ἔδωκεν ἡμῖν
ἀφορμὴν οὐχὶ τοσοῦτον ἢ κρινομένη φιλολογικὴ δια-
τριβῆ, διότι αὕτη εἶναι ἐλευθέρη ὡς πιστεύομεν,
τοιοῦτων ἀσυγχωρήτων ἡμαρτημάτων, ἀλλ' ἢ ὑπὲρ
τῶν νέων ἡμῶν λογίων καὶ μάλιστα ὑπὲρ τῶν ἡμε-
τέρων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ δμιλητῶν μέριμνα, ὅπως
προφυλάξωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς τοιαύτης ψευδοφιλο-
τιμίας, ἣτις ταχέως ἀνακαλυπτομένη καθιστᾷ ἀμ-
φισητήσιμον καὶ τὴν αὐτῶν παιδείαν, ἐρχόμεθα ἤδη
νὰ εἰπώμεν ὀλίγα καὶ περὶ τοῦ πραγματικοῦ τῆς
διατριβῆς, εἰ καὶ ἡ μεγάλη ἔκτασις, καὶ τὸ ποικίλον
τῆς ὕλης, καὶ πρὸ πάντων τῆς μέγα πλῆθος τῶν εἰς
μαρτυρίαν φερομένων βιβλίων, ὧν τινὰ μάλιστα ἐξη-
τήσαμεν ἐν τῇ δημοσίᾳ καὶ τῇ τοῦ Πανεπιστημίου
βιβλιοθήκῃ, καθιστᾷσι τὴν κρίσιν αὐτῆς οὐχὶ εὐκο-

λον ἐντὸς τοῦ βραχέως μάλιστα χρόνου ἀπὸ τῆς
παραλαβῆς τῆς διατριβῆς μέχρι τῆς ἀναγνώσεως
τῆς κρίσεως. Οἱ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ὅμως δὲν ὄκνησαν
καθόσον συνεχῶς τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου καὶ τὸ
δυσανάγνωστον τοῦ χειρογράφου νὰ διέλθωσιν αὐτὸ
μετὰ προσοχῆς, ὅπως πεισθῶσι καὶ περὶ τῆς ἀκρι-
βείας τῶν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως λεγομένων· τὸ δ'
ἐξαγόμενον τῆς μελέτης τῶν ἐπιθέτουσι διὰ βραχέων
ἐνταῦθα, ὅπως δείξωσι πρῶτον τὴν ἀξίαν καὶ σπου-
δαιότητα, συνάμα δὲ καὶ τινὰς ἐλλείψεις τῆς πραγ-
ματικῆς ταύτης, καὶ ὅπως δεύτερον ἐπιστήσῃσι τὴν
προσοχὴν τοῦ συγγραφέως εἰς ἀκριβεστέρην ἐξέτα-
σιν αὐτῆς.

Καὶ γενικῶς ἀπαραινόμενοι λέγουσιν, ὅτι ὁ συγ-
γραφεὺς ἐξέρχεται πολλαχοῦ τῶν ὀρίων τοῦ τεθέν-
τος θέματος. Ἐπειδὴ τοῦτο μὲν ζητεῖ περιγραφὴν
τοῦ βίου ἡμῶν κατὰ σύγκρισιν πρὸς τὸν τῶν ἡμετέ-
ρων προγόνων, ὅπως γνωστῇ κατὰ πόσον τὰ ἦθη
καὶ ἔθιμα, καὶ δοξασίαι, τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων δια-
τηροῦνται καὶ σώζονται ἔτι παρ' ἡμῖν, οὐχὶ δὲ κατὰ
σύγκρισιν πρὸς τὰ ἄλλων συγγενῶν καὶ μὴ συγγενῶν
ἔθνων. Ὁμολογοῦμεν ὅτι τοιαῦτα σύγκρισις εἶναι
ἄλλως ἀφελίμος, καθόσον ἀποδεικνύει τὴν συγγέ-
νειαν ἡμῶν πρὸς πολλὰ ἀρχαῖα καὶ νέα ἔθνη. Ἀλλὰ
τοῦτο ἀναζητεῖ ἢ πρὸ τινῶν δεκαετηρίδων ἀναφα-
νεῖσα νέα ἐπιστήμη, ἢ τῆς συγκριτικῆς λεγομένης
φιλολογίας, οὐχὶ δὲ τὸ ὑφ' ἡμῶν τεθὲν θέμα. Τοῦ-
του σκοπὸς ἦτο, ὡς εἴρηται, νὰ ἀναζητηθῇ ἢ ἐν τοῖς
ἦθεσι καὶ ἔθιμοις ἡμῶν καὶ τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων
συγγένεια, διότι τοῦτο μάλιστα ἐνδιαφέρει ἡμᾶς,
καὶ εἰς τοῦτο προσεκαλέσαμεν τοὺς ἀγωνισθησάμε-
νους νὰ περιορίσωσι τὰς ἑαυτῶν ἐρευνας. Ἀλλὰ πάλιν
ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ὑπερβολὴ αὕτη δὲν βλάπτει
τὸ κύριον θέμα· διότι ὁ συγγραφεὺς φαίνεται ὅτι
προείλετο πλεονάζειν ἢ ἐλλεῖπειν. Ἐπειδὴ ἀληθῶς
καὶ ἐν τοῖς μυθολογουμένοις καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς
πᾶσι προσθέτει καὶ ὅ,τι ἀνευρίσκει κοινὸν μεταξὺ ἡ-
μῶν καὶ τῶν ἀρχαίων. Ἀποδοκιμάζομεν μόνον τὸν
πλεονασμὸν τοῦτον ἐν ἐκείνοις μάλιστα, ἐν οἷς οὐ-
δὲν λέγει περὶ συγγενείας τῶν ἡμετέρων πρὸς τὰ
τῶν ἀρχαίων, εἴτε διότι δὲν ἀναζητήσεν αὐτὰ σπου-
δαίως, εἴτε διότι δὲν ἠδυνάθη νὰ ἀνεύρη σπουδάξων
μᾶλλον ν' ἀνεύρη τὴν τῶν ἡμετέρων συγγένειαν πρὸς
τὰ ἄλλων νεωτέρων μάλιστα ἔθνων ἢ πρὸς τὰ τῶν
ἀρχαίων ἑλλήνων. Εἰς τὴν ἑλλείψιν ἢ μᾶλλον τὸν
πλεονασμὸν τοῦτον νομίζομεν ὅτι ὑπέπεσαν ὁ συγ-
γραφεὺς, διότι μᾶλλον νεωτέρους συγγραφεῖς Εὐ-
ρωπαϊκούς ἔσχεν ὑπ' ὄψιν, ἀναζητούντας τὴν τοιαύ-
την τῶν ἔθνων συγγένειαν ἢ τοὺς ἀρχαίους ἑλλήνας
καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν νεωτέρων, οἵτινες ἰδίᾳ ἐπραγ-
ματεύθησαν περὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἔθιμων καὶ τοῦ ἰδίου
κοῦ βίου τῶν ἡμετέρων προγόνων. Πιστεύομεν ὅτι

μως ότι ο φιλόπονος συγγραφέας εν τῇ συμπληρώσει τοῦ ἔργου τοῦ καὶ τῇ ἀναθεωρήσει αὐτοῦ θέλει ἀναπληρώσει καὶ τὴν ἔλλειψιν ταύτην, ὅπου αὕτη ὑπάρχει, προτάσσων τὴν πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ συγγένειαν τῶν ἡμετέρων πάσης ἄλλης συγγενείας ὡς δευτερευούσης καὶ ἥττον ἤμιν χρησίμου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἡμετέρου θέματος.

Ταῦτα καθόλου εἰπόντες, ἐπιφέρομεν καὶ τινα παραδείγματα εἰς ἀπόδειξιν τούτων. Ἐν τῇ νεοελληνικῇ μυθολογίᾳ πρὸ πάντων φέρονται πολλὰ, ἅτινα καθ' ἡμᾶς δέονται ἐπανειλημμένης μελέτης καὶ ἐξακριβώσεως, ὅπως ἀποδειχθῆ σαφῶς ὅτι σώζονται παρ' ἡμῶν ἔτι τὰ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως φερόμενα μυθολογήματα. Ἐν ἀρχῇ ἐν τοῖς περὶ Οὐρανοῦ, ἐνθα λέγεται ὅτι οὗτος πιστεύεται ὡς θῆλος, καὶ ὅτι δι' ὅπων ἐκρέει ἡ βροχὴ. Τοῦτο δι' οὐδεμιᾶς μαρτυρίας τῆς ἡμετέρας γλώσσης πιστοποιεῖται, ἀλλ' ἄλλων γλωσσῶν, πρῶτον τῆς ἑβραϊκῆς, ἐνθα ἀπερισκέπτως καλεῖ ὁ συγγραφεὺς τὴν γένεσιν τοῦ Μαυθαίως ἑβραϊκὴν μυθολογίαν, καὶ εἶτα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, δι' ὧν ἀποδεικνύεται μὲν τί οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας ἐδόξαζον, δὲν βεβαιούται ὁμοῦ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀποδομένη ἡμῖν δόξα. Ταύτην ὄφειλε νομιζόμεν νὰ βεβαιώσῃ διὰ φράσεων τῆς κοινῆς γλώσσης γνωστῶν καὶ ἀναμφισβητήτων, λαμβανομένων ἐκ δημοτικῶν ἀσμάτων, παραμυθίων καὶ τῶν τοιοῦτων. Οὐδεμιᾶς μαρτυρίας ἀνάγκην ἔχουσι τὰ πάνθομολογούμενα, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ τὰ ἀμφισβητήσιμα. Ἄλλως τὰ λεγόμενά εἰσι δόξα, τοῦ λέγοντος μόνον ἢ γράφοντος. Καὶ κατωτέρω λέγει ὅτι οἱ Οὐρανοὶ πιστεύονται ὅτι εἰσὶν ἐπτὰ, μαρτυρεῖ τοῦτο ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, οὐχὶ δὲ ἐκ τῆς ἡμετέρας, διότι τοιαύτη ἔννοια εἶναι ὅλως ξένη, ἀσιανὴ οὐχὶ ἑλληνικὴ· ὥστε ἀληθῶς εἶπαι, οὐδὲν περὶ οὐρανοῦ λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἀναφερόμενον εἰς ἡμᾶς. Πλὴν τούτων αἱ περὶ Οὐρανοῦ δοξασίαι αὐταὶ τοῦ λαοῦ, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα περὶ ἄλλων φυσικῶν ἀντικειμένων, οὐχὶ ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς κατατάσσονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἰς τὴν μυθολογίαν, ἐν ᾧ κυριολεκτικῶς ἀνήκουσιν αὐταὶ εἰς τὴν φυσικὴν. Ὁ συγγραφεὺς ὁμοῦ προετίμησεν, ὡς φαίνεται, νὰ ἐκλάβῃ τὴν μυθολογίαν κατὰ πλατυτέραν ἔννοιαν, μιμούμενος τῶν νεωτέρων τινὰς μάλλον ἢ τοὺς Ἕλληνας, παρ' οἷς ἡ μυθολογία περιλαμβάνει τοὺς τῶν θεῶν καὶ ἡρώων μύθους.

Ἐφεξῆς φιλοπόνησιαν ἀναζητεῖ ὁ συγγραφεὺς τοὺς λόγους δι' οὓς ἐταυτίσθη κατ' αὐτὸν ὁ προφήτης Ἠλίας τῷ ἡλίῳ τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὕτως αἱ τοῦ προφήτου ἐκκλησιαστικαὶ κατέλαβον πάσης σχεδὸν τὰς τῶν ὁρέων τῆς Ἑλλάδος κορυφάς. Νομιζόμεν ὁμοῦ ὅτι οὐχὶ ἡ ὁμοιότης τοῦ ὀνόματος, ὡς δοξάζει αὐτὸς μετὰ πολλῶν ἄλλων, ἀλλ' ἄλλα περιστατικὰ

ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς ταυτίσμον ἁγίων καὶ προφητῶν πρὸς θεοῦ καὶ ἡρώας τῶν ἀρχαίων. Αἱ πλείσται, ἂν οὐχὶ πᾶσαι, αἱ τῶν ἑλληνικῶν ὁρέων κορυφαὶ ἦσαν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων καθιερωμέναι τῷ πελαγονικῷ Διὶ, ὅστις παρὰ πᾶσι τοῖς συγγενέσιν ἰνδοευρωπαϊκοῖς ἔθνεσι εἶναι τοῦ φωτεινοῦ οὐρανοῦ θεός, διὸ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ (Ζεὺς, Δεὺς, Θεός, Deus, Dyonas) φῶς καὶ λαμπρότητα, δηλοῖ ¹⁾, καὶ λατρεύεται παρ' Ἕλλησιν ὡς ὑπατος, ὕψιστος, ἀκράτος, κάρσιος, ἐπάκριος, κορυφαῖος, ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὁρέων ὡς ἐπὶ τοῦ Λυκαίου τῆς Ἀρκαδίας, ἐπὶ τῆς Ἰθάκης ἐν Μεσσηνίᾳ, τοῦ Πάρνηθας καὶ Ἰμμητοῦ τῆς Ἀττικῆς, τοῦ Κυθαιρώνας καὶ Λαφυστίου τῆς Βοιωτίας, τοῦ Παρνασσοῦ τῆς Φωκίδος, τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Οἴτης τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῆς Ἰδίου, Σαμοθράκης καὶ ἄλλων νήσων, ἐπὶ τῆς Ἰδίας τῆς Τροίας καὶ ἀλλαχοῦ. Ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πεδιδάδων ἢ πάντων τῶν δένδρων ὑπερέχουσα δρῦς καὶ φηγός ἦτο ἱερὰ τοῦ Διός, ὡς καὶ ὁ ὑψιπέτης ἀετός ²⁾. Ἐν τοῖς ὑστερον ἑλληνικοῖς χρόνοις ἐταυτίσθη ὁ Ἀπόλλων τῷ ἡλίῳ, ἀλλὰ καὶ τότε ὀλίγα ἢ μάλλον ὀλιγίστα τῆς Ἑλλάδος ἔρη ἦσαν τῷ Ἀπόλλωνι ἡλίῳ καθιερωμένα, τὰ πλείστα δὲ καὶ τότε τῷ πελαγονικῷ καὶ Ὀλυμπίῳ Διὶ· διὰ ταῦτα προσφύετορος καθ' ἡμᾶς παντὸς ἄλλου προφήτου καὶ ἁγίου κατὰ τοῦτο ἦτο ὁ προφήτης Ἠλίας διὰ τὴν ἐπὶ τῶν ὁρέων οἰκησίαν του, καὶ τὴν εἰς οὐρανοῦς ἀνάβασιν αὐτοῦ ζῶντος ἐπὶ πυρίνου ἄρματος, οὐχὶ δὲ διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ ὀνόματος νὰ καταλάβῃ τὰ ἐπὶ τῶν ὁρέων ἱερὰ καὶ τοὺς ναοὺς τοῦ Διός. Εἰς ἐνίσχυσιν τῆς δοξασίας ἡμῶν ταύτης προσέρχεται καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν ταῖς ὀρησκειτικαῖς παραδόσεσι πολλῶν χριστιανικῶν φύλων τῆς Εὐρώπης φέρεται κατὰ τὸν Γερμᾶνον Grimm ³⁾ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι ἰκέτευον τὴν προφήτην Ἠλίαν ἐν καιρῷ ἀνομιρίας νὰ πέμψῃ βροχὴν διὰ τὰ ἐν τῇ Γ' τῶν Βασιλείων περὶ αὐτοῦ ἰστορούμενα βεβαίως, ταυτίζοντες αὐτὸν τῷ ὑετῷ καὶ βροντῶντι Θεῷ· διότι κατὰ τὴν δόξαν τῶν ἀπὸ τῶν ὁρέων κατήρχετο καὶ ἡ βροχὴ καὶ βροντῆ, ὅπου ἡ τοῦ προφήτου Ἠλίου κατοικία.

Οὕτω καὶ ἄλλων πολλῶν θεῶν καὶ ἡρώων ἰδιότητες καὶ ἐνέργειαι ἀπεδόθησαν ἁγίοις καὶ ὁσίοις τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν οὐχὶ διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν

¹⁾ Βλ. Max. Müller ἐν τοῖς περὶ ἐπιστήμης τῆς γλώσσης μελέταις αὐτοῦ τὸ 1', ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ Διὸς ὑπατοῦ, σελ. 398 τῆς γερμ. μεταφράσεως ἐκδ. 6', καὶ Pottler ἑλλ. μυθολ. 1, 84 καὶ 91 ἐκδ. 6'.

²⁾ Μάξιμος Τύριος ἐν λόγῳ 8 ἐν ἀρχῇ ἐκδ. Δούνα. «Ἐπευφάνησαν δὲ καὶ Διὶ ἀγάλματα οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι κορυφὰς ὁρέων, Ὀλυμπον καὶ Ἰθην, καὶ αἶτι' ἄλλο ὄρος πλησιάζει τῷ οὐρανῷ.» Καὶ ἐτυμολ. μῦθα ἐν λ. ἐπάκριος Ζεὺς· ἐπ' ἀκρας γὰρ τῶν ὁρέων ἰδρύντο βωμοὺς τῷ Διὶ.

³⁾ Ἐν τῇ γερμανικῇ μυθολ. 1, 187—189 καὶ 772 ἐκδ. γ'.

ὀνομάτων, ἀλλὰ διὰ τὴν ταυτότητα τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, ὡς τῷ ἁγίῳ Νικολάῳ, αἱ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ ἄλλων θαλασσιῶν θεῶν, αἱ τοῦ Θησέως τῷ ἁγίῳ Γεωργίῳ, τινὲς τοῦ Ἀπόλλωνος τῷ ἁγίῳ Δημητρίῳ, τῆς Ἀθηνᾶς τῇ τοῦ θεοῦ ἁγίᾳ Σοφίᾳ καὶ ἄλλοις ἄλλων. Διότι οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ, μεταβαλόντες τὰ τῶν ἐθνικῶν θεῶν καὶ ἡρώων ἱερὰ καὶ ναοὺς εἰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας, καθιέρωσαν ταύτας εἰς τὴν λατρείαν ἁγίων καὶ ὁσίων ὁμοίως φύσεως καὶ ἐνεργείας τῆς τῶν πρῶτων θεῶν καὶ ἡρώων, ὅπως οὕτως, οικονομούντες οἱ τοῦ χριστιανισμοῦ διδάσκαλοι τὴν εἰς τὰ πάτρια ἀφοσίωσιν καὶ τὸ σέβας τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀπὸ ἐθνικῶν γενομένων χριστιανῶν, πείσωσιν αὐτοὺς νὰ δεχθῶσιν ἀληθινὴν ἀντὶ ψευδοῦς λατρείας ἐν τοῖς αὐτοῖς τῶν πατέρων τῶν ναοῦ καὶ ἱεροῦ, ἅτινα ἐξ ἀπάτης δέθεν καὶ ἀγνοίας εἶχον καθιερωθῆ εἰς ψευδεῖς θεοὺς καὶ ἡρώας. Οὕτω δὲ οικονομούντες εὐκολώτερον τὴν ἀνθρωπίνην ἀποθέσειαν, ἔσωζον συγχρόνως καὶ τὰ λαμπρότερα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης μνημεῖα καὶ τὸν χριστιανισμόν, μάλλον εὐπρόσδεκτον καθίσταν. Ὅσα δὲ κοινῶς λέγονται καὶ πιστεύονται περὶ γενικῆς καταστροφῆς ἑλληνικῶν ναῶν καὶ ἄλλων μνημείων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ὑπὸ τῶν πρώτων χριστιανῶν εἰσὶν ὑπερβολαὶ ἢ ἂν δὴ ποῦ ἐγένοντο τινεὶ τοιαῦται, προήλθον ἐξ ἀμυθῶν καὶ φανατικῶν καλογήρων ἢ ἐξ ἀντεκδικήσεως μετὰ προηγηθέντα ἐν τισὶ χώραις ἀνταγωνισμὸν τῆς ἐθνικῆς καὶ χριστιανικῆς θρησκείας.

Ταῦτα ἐν παρόδῳ περὶ τοῦ θέματος τούτου, ὃ περὶ δεῖται ἰδιαιτέρως σπουδαίας ἐξετάσεως καὶ γνώσεως ἀκριβοῦς τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, τῆς τοῦ θεοῦ λατρείας καὶ Ἑλλήνων καὶ τῶν περὶ ἁγίων καὶ ὁσίων τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας παραδόσεων. Ἐξ ἀκριβοῦς δὲ καὶ περισσευμένης μελέτης τούτου πιστεύομεν ὅτι θέλουσι προέλθει οὐ μικρὰ ἀποδείξεις τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν καταγωγῆς, διότι πολλὰ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς λατρείας εἰσέδυσαν εἰς τὴν ἡμετέραν καὶ πλείστα παραδόσεις ἐθνικαὶ μετεποιήθησαν εἰς διηγήματα περὶ τῶν ἁγίων, ὁσίων καὶ μαρτύρων τῆς ἡμῶν ἐκκλησίας.

Κατωτέρω λέγει ὁ συγγραφεὺς ὅτι ἡ εὐαγγέλιον δὲν προσωποποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου λαοῦ· ἡμεῖς νομίζομεν τούναντι ὅτι αὕτη πρὸ παντὸς ἄλλου φωτεινοῦ σώματος τοῦ οὐρανοῦ προσωποποιεῖται, ὡς ἐν τῷ δημοτικῷ ἔσματι·

Ὡ τί ὠρᾶτο φεγγάρι, γιὰτ' εἶσαι λυπημένον·
 Μὴν εἰς ἐρωτευμένον
 Σ' ἐσείνην ὅπ' ἀγαπᾷ;
 Πλατὶ μέσ' εἰς τὰ σύννεφα εὐρίσκεσαι κλεισμένον·
 Μὴν εἰσαι ἐρμηνευμένον
 Νὰ δῆς ἐν τῆς μιλῶ;

Περὶ τούτου οὐδόπως ἔπρεπε ν' ἀμφισβᾶλλῃ ὁ συγγραφεὺς, διότι πάντα ἐν γένει τὰ τῆς φύσεως ἀψυχα καὶ νεκρὰ ἢ ἑλληνικὴ τοῦ λαοῦ φαντασία ἐκλαμβάνει ὡς ζῶντα καὶ ἐμψυχα, καὶ ὡς τοιαῦτα προσαγορεύει καὶ συνδιαλέγεται μετ' αὐτῶν, ὡς ἐν πολλοῖς τῶν δημοτικῶν ἔσματων καὶ τῶν παραμυθίων τοῦ λαοῦ βλέπομεν.

Ἄλλαχοῦ ἐν τοῖς περὶ τῶν δώδεκα μηνῶν πρέπει νὰ προστεθῆ εἰς τὰ τοῦ συγγραφέως καὶ ἡ μυθευμένη αἰτία τῆς ἀστασίας τοῦ καιροῦ κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα· ὅτι δηλαδὴ οὗτος, συνοικῶν μετὰ καλλῆ, ἀλλὰ χαλῆς γυναῖκος, ὅταν μὲν βλέπῃ τὸ κάλλος αὐτῆς, χαίρει, ὅταν δ' ἐγειρομένης καὶ βαδίζουσας τὴν χαλότητα, λυπεῖται. Ὡσαύτως παραλείπεται καὶ ἡ ἀπάτη τούτου πρὸς τοὺς ἕνδεκα ἀδελφοὺς τοῦ καὶ ὁ ἔυλισμός του.

Καὶ γενικῶς εἶπαι ἐν τοῖς περὶ θεῶν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἰρημένους ἀπαντῶνται καὶ ἄλλα τινὰ ὁμοίως φύσεως, τὰ ὅποια χρῆζουσι περισσευμένης ἀναθεωρήσεως καὶ μελέτης, καὶ ἀκριβεστέρως βεβαιώσεως ὡς ἀτελῆ καὶ ἀμφισβητήσιμα. Πληρέστερα τούναντι καὶ ἀκριβῆ βεβαιώσιν οἷον πε φαίνονται τὰ περὶ Νεραϊδῶν, Καλλικατίζάρων, Στοιχείων καὶ τῶν τοιούτων, ἐν οἷς νομίζομεν ὅτι πολλὰχοῦ ἢ ἑλληνικὴ φαντασία δὲν ποιεῖ τούτων σαφῆ διαστολήν, ὅπως φαίνεται δοξάζων ὁ συγγραφεὺς.

Ἐν τοῖς περὶ Καλλικατίζάρων παρατηροῦμεν ὅτι ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπειδὴ Καλλικατίζαροι καλοῦνται εἶδος μεγάλων κερασφόρων κινθάρων, δὲν εἶναι ἄταπος ἢ κατὰ τὴν Ἐφημερίδα τῶν Φιλομαθῶν παραγωγή τῆς λέξεως ταύτης, ὡς νομίζει ὁ συγγραφεὺς. Περὶ δὲ βρυκολάκων δοξάζουσιν ὡσαύτως οἱ Θεσσαλοὶ εἶναι τὰ νεογνὰ, τὰ ἀδάπτιστα ἀποθανόντα, γίνονται βρυκολάκες καὶ ἐξερχόμενα ἀπὸ τοῦ τάφου μεταβαίνουσιν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ βυζαίνουσι τὴν μητέρα των.

Μὴ δυνάμενοι νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐπὶ πλέον εἰς τὰ τῆς νεοελληνικῆς μυθολογίας, παρατηροῦμεν γενικῶς ὅτι ὁ συγγραφεὺς κάλλιστα ποιήσας περιέλαβε καὶ ταύτην εἰς τὴν λίσαν τοῦ τεθέντος ζητήματος. Ἐπειδὴ ἀληθῶς ἡ παραβολὴ καὶ σύγκρισις τῆς ἀρχαίας μυθολογίας πρὸς τὰς γῦν σωζόμενας ὀρησκειτικὰς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας οὐκ ὀλίγον διαφωτίζει τὸ ζήτημα καὶ πλείστας ἀποδείξεις δίδει τῆς ἐν τῷ μακρῷ παρεληλυθότι χρόνῳ μὴ διαβήξεως τῆς συνεχείας ἡμῶν μετὰ τοὺς προγόνους. Ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἡ ἔρευνα τοῦ μυθολογικοῦ τούτου μέρους τοῦ ζητήματος ἔσον σπουδαία καὶ ἐπαγωγῆς εἶναι, τῶσαύτον καὶ ἡ ἐν αὐτῷ παυομένη, συγγένεια δύνανται νὰ προκαλέσῃ ἄπορα συμπεράσματα. Ὡς τοιαῦτη δὲ δεῖται πλείστος προσοχῆς καὶ περισκεψείας, ἵνα μὴ διηγήσεις καὶ περιπέτεια ταχέως

ίσως και παιδικῶς χάριν πλασθέντα ὑπὸ εὐφραντάστων ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐκλάθωμεν ὡς ἀρχαίως παραδόσεις και παραλληλισωμεν πρὸς ἀρχαίους μύθους. εἶναι μὲν πιθανόν, ὅτι τὰ περὶ ἁγίου Δημητρίου και Περσέως, Ἡρακλέους και Γιάννη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως φερόμενα εἰσι μεταποιήσεις ἀρχαίων μυθικῶν παραδόσεων, ἀμφίβολον ὅμως φαίνεται ἡμῖν τὸ τοῦ Βοιωτοῦ περὶ ἁγίου Διονυσίου διήγημα και τὸ τῶν Ἐλευσινίων περὶ Δήμητρος και Κόρης και ἄλλα τινὰ ὅτι σφηρίζονται εἰς ἀρχαίως μυθικῶς παραδόσεις. Ἀνάγκη λοιπὸν ἀκριβεστέρως ἐξετάσας τῶν πηγῶν, ἴδεν τὰ τοιαῦτα διηγήματα λαμβάνονται.

Πληρέστατα και μάλλον ἐξηκριβωμένα εἰσι τὰ λοιπὰ τῆς πραγματικῆς μέρη, μάλιστα διὰ τὸ β' και γ' ἐν οἷς περιέχονται και προλήψεις και δοξασίαι, και ἦθη και ἔθιμα· διότι ἐν ταῦθα εἶχεν ὑπὸ ὄψιν ὁ συγγραφεὺς ὕλην ὀρισμένην και βεβαίαν, ἣν φιλοπόνως λίαν συνήγαγε και προσηκόντως ἐπιβεβαίωσε διὰ πλείστον μαρτυριῶν, ἃς λαμβάνει εἴτε ἀπὸ στόματός τοῦ λαοῦ, εἴτε ἀπὸ δημοτικῶν ἀσματικῶν, εἴτε και ἀπὸ πολλῶν ἐκδομένων συγγραμμάτων, μάλιστα Ἑβραίων περιηγητῶν, περιελθόντων τὴν Ἑλλάδα. Οὐδ' αὖθις δὲν παραλείπει νὰ σημειώσῃ και τὴν συγγένειαν τούτων πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἢ πρὸς τὰ ἄλλων συγγενῶν ἔθνων ἀρχαίων και νεωτέρων, βοηθεῖ τῶν πολλῶν ἑβραϊκῶν συγγραμμάτων, εἰς ἃ παραπέμπει τὸν ἀναγνώστην. Πρὸ πάντων τὰ περὶ βρακκαρίας ἐν τῷ β' μέρει και τὰ περὶ κλειδῶν και βροκλάκων λεγόμενα εἰσι λίαν ἀκριβῆ και διεξοδικά· διότι περιλαμβάνει ὁ συγγραφεὺς οὐ μόνον τὰ παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ και τὰ παρ' ἄλλοις συνήθη περὶ τούτων. Ἰσπερὶ δὲ νάμεθα εἰπεῖν ὅτι τὰ μέρη ταῦτα εἰσι τὰ σπουδαιότερα τῆς πραγματικῆς ταύτης πρὸς λύσιν τοῦ δοθέντος ζητήματος και πολλὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχοντα τὸ διάφορον. Εἰσι μὲν και ταῦτα ἀταλῆ, διότι τοῦ μὲν β' και γ' μέρους ἔλλειπουν πολλά· ἃ ὀνομάζει ὁ συγγραφεὺς τοῦ δὲ δ' τὸ σπουδαιότερον κεφάλαιον, τὸ πραγματευόμενον κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα, περὶ δημοτικῶν ἀσμάτων, περὶ μετρικῆς και μουσικῆς και περὶ τῶν ποιητῶν αὐτῶν, ἃ τινες πιστεύουσιν ὅτι ἔχει ἕτοιμα, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ πρὸς τοῦ ἀγωνοδίκου ἐπιστολῇ τοῦ, ἢ ὅτι θέλει ἕτοιμάσει μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας και λεπτομερείας, μεθ' ἧς και τὰ εἰς κρίσιν ὑποβληθέντα, διότι φαίνεται εἰς ταῦτα προπαρασκευασμένως διὰ μακρῶς μελέτης· ἔκρινεν δ' ὑπὲρ καθ' ἡμᾶς ἐπιτείνει ἐπιμαχίαν τὴν ἀξίαν τῶν μέρων τούτων· εἶναι δὲ ἐνιαχοῦ παρεμβάλλει και δημοτικὰ ἄσματα ἃ τινὰ εἰσιν ἢ ὅλων ἢ ἐν μέρει ἀνεκδοτῶν, και ἐν λίαν διεξοδικῶν ἐν τοῖς περὶ φίλων ἐν ἀρχῇ τοῦ β' μέρους, και μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Μάνης· εἴτι δὲ και τινὰ ποιημάτων ἀ-

νεκδοτῶν τοῦ μέσου αἰῶνος, ὡς ἐν τοῖς περὶ ὠμοπλατοσκοπίας ἀνεκδοτῶν τοῦ Μιχαὴλ Μελλοῦ, σταλὲν τῷ συγγραφεὶ ἐκ τῆς ἐν Βιέννῃ αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης, και ἱατροσόφου ἀνεκδοτῶν περὶ φυλακτικῶν.

Εἰς τὴν γενικὴν ταύτην ὑπὲρ τῶν μέρων τούτων τῆς πραγματικῆς κρίσιν προσθέτομεν ἐν τέλει ὀλίγα τινὰ, τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀναθεωρήσει τούτων δύναται νὰ λάβῃ ὑπὸ ὄψιν ὁ συγγραφεὺς.

Ἐν τοῖς περὶ φυλακτικῶν παρέλειψε νὰ κάμῃ λόγον και περὶ λίθων τῶν λεγομένων αἵματοστασιῶν, εἰς οὓς ἀποδίδει ὁ λαὸς τὴν δύναμιν τοῦ ἐμποδίζεσθαι τὴν τοῦ αἵματος ροήν, και οὓς συνήθως παριστάνουσιν εἰς δακτυλίους και φέρουσιν ἐπὶ τῶν δακτύλων ὡς φυλακτῆρια. Ἐπὶ τούτων εἰσιν ἐγκαταγραμμένα και γράμματα ποικίλα ἢ και ῥητὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἐν τοῖς περὶ γάμου ἔθιμοις ἀνάγκη νὰ λάβῃ ὑπὸ ὄψιν και τὰ ἐν τοῖς ὄρεισι τόποις τῆς Θεσσαλίας, τὰ ὅποια εἰσι κάπως διάφορα. Τὴν προτεραιὴν τοῦ γάμου γίνεται εὐωχία εἰς τὴν οἰκίαν τῶν γονέων τῆς νόμφης, ὅπου αὐτὴ δειπνεῖ τελευταίαν φορὰν μετὰ τῶν οὐλειῶν τῆς, διὸ λέγεται ἢ ῥηθῆσθαι εὐωχία ὑστεροδείπνια. Τὴν δὲ ὀρθομένην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ γάμου, ἦτοι τὴν ἐπομένην Κυριακὴν ὁ γαμβρὸς μετὰ τῆς νόμφης και τῶν ἐγγυτάτων οἰκειῶν ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς τῆς νόμφης, ὅπου γίνεται ὑποδοχὴ αὐτῶν εὐφράσματος και εὐωχίας. Λέγεται δὲ αὐτὴ εἰσεστρόφια.

Ἐκτὸς τούτων και ἄλλα πολλά ὑπάρχουσιν ἐν Θεσσαλίᾳ, ἃ τινὰ δὲν μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως.

Ἐν τοῖς περὶ γεννήσεως λαμβάνεται οὗτος, γράφων ὅτι ἄμα γεννηθέντος τοῦ παιδίου, ἢ μετὰ ἀποκόπτεται τὸν ὀμφαλὸν και λοβεῖ. Ἡ μετὰ ἀμέσως μετὰ τὸν τόκον και τὴν τομὴν τοῦ λόφου, ἀλατίζει ἐν Θεσσαλίᾳ και ἀλλαχοῦ τὸ νεογνὸν μετὰ ἄλλας λεπτότατον· τὴν δὲ γ' ἡμέραν ἀπὸ τοῦ τόκου, ὅτε οἱ γονεῖς και οἱ ἐγγύτατοι συγγενεῖς συνέρχονται, λοβεῖ ἢ μετὰ τὸ νεογνόν· οἱ δὲ γονεῖς και συγγενεῖς ρίπτουσιν εἰς τὸν λουτήρα διάφορα νομίσματα, δῶρα τῆς μαίας. Παρατίθενται δὲ τότε εἰς τοὺς προσελθόντας και διάφορα γλυκύσματα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ ἐνταφιασμοῦ προστεθείτω, ὅτι ἐν Θεσσαλίᾳ γίνεται μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ ἀποθανόντος δειπνὸς μακίριος καλούμενος, εἰς ὃν λαμβάνουσι μέρος οἱ ἱερεῖς και οἱ πτωχοί.

Ἐν δὲ ταῖς παροιμίαις τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης συγκρίνονται τινες τούτων ὀλίγα ἀκριβῶς πρὸς ἀρχαίως, ὡς ἡ *Μυσῶν ἄκατος* πρὸς τὸν, ὅπου γαῖδαρος και γὰ σαμάρι, ἐν ᾧ ἢ ἔννοια ἑκατέρωθεν εἶναι διάφορος.

Διάφορος εἶναι ἢ ἔννοια τῆς δημόδου παροιμίας· ἄσα φέρνει ἢ ὄρα δὲν φέρνει ὁ χρόνος, και τοῦ Πίνδαρικοῦ ῥητοῦ, πρὸς ὃ παραβάλλει ταύτην, «Ἐν δὲ μίξ μοίρε χρόνου ἄλλοτ' ἄλλοτ' αἰαθύσσουσιν αἶραι.»

Ἰσαύτως διάφορος και ἡ «Ἄπ' ἀγκάθι θγκίνει ῥόδον κ' ἀπὸ ῥόδο θγαίν ἀγκάθι,» ἀπὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ, πρὸς ὃ παραβάλλει αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς· «Παῖροι γάρ τοι παῖδες ὅμοιοι πατρί πέλονται.»

Ἡ δὲ παροιμία «αἱ καλάς οὐκ ἔκρυπται ἀνάγκη μελετοῦνται,» σημαίνει ὅτι αὐταί σπανίως γίνονται λόγου ὑπόθεσις ἐν δημοσίῳ τόποις· ἄρα ἡμαρτημένοι παραβάλλεται πρὸς τὸ τοῦ Σολομῶντος· «Γυναῖκα ἀνδρεῖαν τίς εὐρήσει; τιμιωτέρα δὲ εἶσι λίθων πολυτελῶν.»

Και ἡ παροιμία «Ἐἴπ' ὁ γαῖδαρος τὸν πετεινὸν κεφάλαν,» δὲν ἔχει ὁμοίότητα πρὸς τὴν ἀρχαίαν· ἐάν ποταμῶν χωροῦσι πηγάς.

Τὰ τοιαῦτα ἡμαρτήματα και ὅσα ἄλλα ὁμοίως φύσεως ὑπάρχουσιν ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν εἰς ἃ ὁπέεσεν ὁ συγγραφεὺς ἢ ἐξ ἰδίας ἢ ἐξ ἄλλων ἀπροσεξίας, καλὸν νὰ ἐκλείψωσιν ἵνα μὴ ἀσχημίζωσι τὰ καλῶς ἔχοντα.

Ἀποπερατοῦντες ἐν ταῦθα τὸν περὶ τῆς υποβληθείσης φιλολογικῆς πραγματικῆς λόγον οἱ ἀγωνοδίκαι, ἀποφαίνονται ἐν τέλει, ὅτι διὰ πάντας τοὺς εἰρημένους λόγους, ἀποβλέποντες μὲν εἰς τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν και τὴν ἄκραν φιλοποσίαν, μεθ' ἧς ὁ συγγραφεὺς συνήγαγε πρῶτον και ἐυσχηματοποιήσας τὴν ποικίλην ταύτην ὕλην, παρορῶντες δὲ τὰ ὀλίγα γλωσσικά και ἄλλα ἡμαρτήματα, εἰς ἃ ὁπέεσεν οὗτος εἴτε ἐκ σπουδῆς πρὸς τὸ γράφειν, εἴτε διότι ἀβασανίστως αὐτὰ παρέλαθεν ἐξ ἄλλων, οὐδὲως θὰ ἐδίεταζον ν' ἀποδώσωσιν αὐτῷ ἀμέσως τὸ γέρας, ἂν ἐπέμπετο αὐτοῖς πλήρης ἢ πραγματικῆ και ἐκ τῆς ἀνεργῆσεως ἐπίθετον ὅτι πάντα τὰ μέρη αὐτῆς ἐπεξεργάσθη ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῆς αὐτῆς φιλοποσίας και ἀκριβείας. Διὰ τὸ ἀτελεῖ λοιπὸν τῆς πραγματικῆς ἀναβάλλουσι τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἔθλου, μέχρις αὐθιγῆς νὰ συμπληρώσῃ και τὰ ἐλλείποντα μέρη και ὑποβάλλῃ αὐτὰ εἰς κρίσιν. Ἀλλὰ νομίζοντες πάλιν ἄδικον νὰ μὴ ἀποδώσωσι και σήμερον ἐνώπιον τῆς σεβαστῆς και φιλομούσου ταύτης δημόδου τὴν εἰς τοσαύτην φιλοποσίαν προσήκουσαν τιμὴν, πιστεύοντες δὲ ὅτι οὐ μόνον θέλει συμπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα μέρη, ἀλλὰ και ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει τοῦ ἔθλου θέλει ἐκκαθαρίσει αὐτὸ ἀπὸ τῶν δηλωθέντων και ἀπὸ ἄλλων τυχῶν ὑπαρχόντων ἐν αὐτῷ ἡμαρτημάτων, και οὕτως ἀποτελεσθῆν θέλει παραδώσει ἐν καιρῷ τῷ δέοντι εἰς τὴν δημοσίτητα και τὴν τοῦ κοινοῦ ἀνάγκασιν και κρίσιν, στεφανώσας σήμε-

ρον τὸν συγγραφέα τῷ τῆς δάφνης θαλλῷ ἐπισημασμένοι αὐτῷ τὰ κράτιστα.

Οἱ ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΕΛΙΟΥ,
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ,
ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐκδόσεως ταύτης ὁ τοῦ Πανεπιστημίου Πρωταίης, λαθὼν τὸ ἔγγραφο μὲν διελθὼν, ἐν ᾧ ἦτο ἐγκλειστον τὸ τοῦ συγγραφέως ὄνομα, ἀπεσφράγισεν τούτο και εἶπεν ὅτι συγγραφεὺς τῆς βραβευομένης φιλολογικῆς πραγματικῆς εἶναι ὁ ἐκ Καλαμών φοιτητῆς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς κ. Νικόλαος Γ. Πόλιτης, δι' προελθόντα ἐστεφάνωσεν, ἐπισημασθέντος τοῦ πολυκλήτους ἀκροατηρίου.

ΦΙΛΙΞ ΠΟΘΗΤΟΣ ΔΕΛΙΟΥΣ.
(FÉLIX DESIÈRE DELIQUÉ.)

Ἡ ποίησις και ἡ φιλοσοφία πολλὰκις τὸ αἶψον, ὅτι ὁ ἐνάρετος, σπουδαῖος και μετρίοφρων ἀνὴρ ὀμοιάζει τῷ ἴρ, τῷ εὐαδεσάτῳ τῶν ἀνθῶν ἀλλὰ κατακαλυπτομένη ὑπὸ τῶν φύλλων και τῷ διαβάτῳ γνωστῷ γινόμενα ἀπὸ μόνης τῆς εὐωδίας ἢ ἐκπέμπει. Χθιμαλὸν μὲν παρὰ τὴν γῆν μένει, ἀλλ' ἢ οὐα αὐτοῦ ὀσμὴ πληροῖ τὸν περίεξ ἀέρα. Οὕτω και ὁ μετρίοφρων οὐχ ὕψι ὑπερήφανον τὴν κεφαλήν, τὴν εὐεργετικὴν ὄσμη αὐτοῦ ὠφέλιαν αἰσθάνονται πάντες.

Τοιοῦτος ὁ Φίλιξ Ποθητὸς Δελιῶς (Félix Desièrè Deliqué), εἰς οὗ τὴν μνήμην ἀφιερῶμεν τὰς ὀλίγας ταύτας σελίδας τελούντες ἐπὶ τοῦ ἀρτίως καλυφθέντος τάφου αὐτοῦ μικρὸν τῆς ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν εὐγνωμοσύνης φόρον, διότι ζῆνον και ἀπειρον ἐνεκακαδικαίτη νεανίαν ὡς φιλόστοργος πατὴρ ὠδήγησεν εἰς τὸ πέλαγος τοῦ βίου, ὡς καλῶς δὲ καθῆκε διδάσκαλος ἐπὶ ἑπταετίαν ἔδιδε διδάξει τὴν λατινικὴν και γαλλικὴν γλῶσσαν ἐννέα καθ' ἑβδομάδα ὥρας εἰς τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν διαπαγῶν ἀφιλοκερδέστατα, διότι ἀπέγαγε τηλικαύτης εὐεργεσίας τὰ μόνον διδάκτρα, ἃ πρὸς αὐτὸν ἐτελέσαμεν, ὑπερῆξεν ἢ ὕψι ἡμῶν ἀγάπη και ἡ προσπάθεια ἵνα μηδέποτε φαραδώμεν ἀνάξιον τῆς μεγάλης αὐτοῦ εὐνοίας. Ὡς πατέρα πάντοτε ἐσεβάσθημεν αὐτὸν, ὡς ἀγαπητὸν υἱὸν ἀδιαλείπτως ἐκείνος ἠγάπησεν ἡμᾶς, ὡς ὡς ἀληθοῦς πατὴρ τὸ πένθος ἰσθίον θέλομεν φέρει ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν.

Ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὸ τοσαύτης κατεχόμενοι εὐγνωμοσύνης ἔσμεν ἀρὰ γὰ οἱ ἀρμόδιοι ὄσμη πρὸς τὸν ἀγ-

δρως γράψωμεν; Η χάρις ἦν πρὸς αὐτὸν ἀφείλομεν ὅρα γὰρ οὐ περιάγει ἡμᾶς εἰς κίνδυνον ἵνα πλείω τοῦ θέντος τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρὸς ἐξάρωμεν; Οὐδαίς κίνδυνος καθόσον ἡ μετροπροσῆνη τοῦ φίλου διηνεκῶς μὲν ἐκράτησεν αὐτὸν μακρὰν τῶν ματαίων τιμῶν, εἰ δὲ τις λύπη κατέχει ἡμᾶς ἐστίν, ὅτι ἐκείνου μὲν ἡ πολιτεία ὑπῆρξεν ἀληθῶς σοκρατικῆ, ἡμεῖς δὲ κατὰ πολλὴν τῆς ἐκείνου ἀξίας ἀπολειπόμεθα ὅπως ἐπαξίως τὴν μνήμην τοῦ διδασκάλου καὶ εὐεργέτου ἡμῶν τιμήσωμεν.

Ὁ Δεσπότης εἶδε τὸ φῶς ἐν Βερσαλλίαις ἐν ἔτει 1794 ἐν μέσῳ τοῦ ἐπαναστατικοῦ τῆς Γαλλίας σάλου, ὃ δὲ τῆς ἀνακδυομένης κατὰ τὴν ἡπειρον Εὐρώπην ἐλευθερίας ἀρχή, ἐστίν ὃ τὴν πρῶτον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νεογνοῦ εἰσδύσας. Παιδίον ἐπαίξεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ σφαιροβολίου (jeu de paume), ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ ὅπου, πέντε πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἔτη, διεδραματίσθη ἡ ἀείμνηστος νύξ τῆς Ἐδγούστου 1789, καθ' ἣν τὸ ἀρχαῖον τιμαριωτικὸν σύστημα κατέρρευσε, ἡ δὲ ἀπόλυτος μοναρχία μετὰ τοῦ προνομιοῦχου κλήρου καὶ τῆς ὑπερφιάλου εὐγενείας, τῶν τριῶν ταύτων ἀρπυιῶν, αἵτινες κατεβίβρωσκον τὴν Γαλλίαν, εἰς συντρίμματα διαμικρῶς κατέπεσον, ἐν μέσῳ δὲ τῶν συντριμμάτων τούτων πέλωριος ἠγέρθη ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία.

Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου (les droits de l'homme) ὑπῆρξαν τὰ βραχυκαλίματα ὑπὸ τὸν ἄγον τῶν ἐποίων ἀπεκοιμίζετο τὸ νεογνόν. Ὅποιαν δ' ἐπιβρόχον ἐνήσκησαν ταῦτα ἐφεξῆς ἐπὶ τοῦ Δεσπότη ὅλως ἀποδειχθῆ. ἐκ τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐφ' ᾧ διεκρίθη ἅμα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐπαναστάσεως ἐκράγιστος τὸ 1821.

Κατὰ τὰς τῆς πρώτης αὐτοῦ ἡλικίας σπουδὰς διεκρίθη ὁ Δεσπότης τὰ δὲ ἐγκύκλια τοῦ γυμνασίου μαθήματα ἐδιδάχθη ὑπὸ τὸν Ναυπηγὸν νέον τότε διδάσκαλον ἐπιτυχῶσαντα ὅπως ἴδρην τῷ συνακαδημίῳ τῆς Γαλλίας (Institut de France) συμπάρειδρον αὐτῷ τὸν Δεσπότην, κλαίει δ' ὁ γέρον σήμεραν τὸν μαθητὴν ποτε καὶ τῶς ἀνάδελφον αὐτοῦ.

Πρὸς τὸν Δεσπότην λίαν ἐνωρὶς ἠνεύχθη τὸ στάδιον, διότι προσληφθεὶς τὸ πρῶτον μὲν ὡς διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ τοῦ κόμητος de Montesquiou τότε κλειδούχου (chambellan) Ναπολέοντος τοῦ μεγάλου, εἶτα δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ νεανίου κόμητος μέινει παρὰ τῷ πατρὶ ὡς γραμματεὺς, ἠδὲν αὐτῷ ὑπὸ τὴν κραταίαν τούτου προστασίαν, μάλιστα δὲ ὅτε τῇ κομῆσῃ de Montesquiou ἀνετέθη ὡς παιδαγωγὸς ἡ ἐπιμέλεια τοῦ διαδόχου, ἠδύνατο λέγομεν ὁ Δεσπότης τυχεῖν λαμπρᾶς τύχης εὐχερῆ εὐρισκῶν τὴν ὁδὸν τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἀξιομάτων.

Ἀλλ' ὁ ἐνάρετος καὶ μετρίφρων ἀνὴρ οὐδέποτε ἐθελούσῃ τὰς θύρας τῆς θύρας αὐτοῦ εἰσῆγε μὲν αὐτὸν

ἐν τοῖς μεγάροις τῶν μεγάλων τῆς ἀνωτῆς μεγάλης διὰ τὴν Γαλλίαν ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλ' ὁ Δεσπότης ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἀφελήθη εἰμὴ τὸ εἶναι ἑαυτὸν ἀμέριμον περὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου δαπανᾶν δὲ ὅλην τὴν ἀνείσιν αὐτοῦ εἰς περιποίησιν τῶν Μουσῶν, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, ὅτι ἀφροντικῶς περὶ ἑαυτοῦ ἠδύνατο ἐπιδιδεσθαι τῇ σπουδῇ, καὶ ἰδίως τῆς λατινικῆς καὶ ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ὁ Δεσπότης συνείθισεν ἔχειν ἀσίποτα ἀνὰ στόμα τὸν ὠραῖον ἐκείνον τοῦ Οὐτργιλίου στίχον

... Deus nobis haec ois fecit.

ὅστις κατήνησεν ἵνα εἰ αὐτὸν ὁ κανὼν τῆς καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ δικαγωγῆς. Αὐτάρκης, καὶ διὰ τοῦτο πλούσιος, διότι ἀληθῶς πλούσιός ἐστιν ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαύμενος, χριστιανός δὲ ἀληθῆς καὶ ἀνυπόκριτος, καὶ διὰ τοῦτο ἐν παντὶ εὐλογῶν καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, τὰς ὥρας δ' ἀφίενεν αὐτῷ ἑλευθέρως ἢ ἐκπλήρωσις τῶν σπουδαίων αὐτοῦ παρὰ τῷ κόμητι de Montesquiou κατηκόντων ἀντὶ τοῦ δαπανᾶν εἰς χοροὺς, τρυφὰς καὶ διασκεδάσεις, ὡς οἱ πλείστοι τῶν ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας νέων, κατηνάσκον εἰς τὴν σπουδὴν τῶν δύο τῆς ἀρχαιότητος γλώσσων. Ὁτῶν κομῆδ' νέος κατέστη εἰς τῶν διακεκριμένων ἑλληνιστῶν καὶ λατινιστῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Λίαν δ' ἐνωρὶς ἐνόησας ὅτι ἡ τῆς καθομιλουμένης ἑλληνικῆς, μάλιστα δὲ τῆς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἰουδαϊκῆς ἡμῶν γλώσσης ἡ γνῶσις ἦν τὰ μάλιστα συντελεστικὴ εἰς ἀκριβεστέρην τῆς ἀρχαίας κατάληψιν, ἐπεδόθη μετὰ σφοδρῶς ζήλου εἰς τὴν ἐμάθησιν αὐτῆς, καὶ τοσοῦτον ἐνεβόθυνεν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τοὺς ἰδιωτισμούς αὐτῆς, ὥστε ἡμεῖς, εἰ καὶ τὴν καταγωγὴν ἑλληνικὴν, πολλάκις εὐρέθημεν ἀγνωσοῦντες ἰδιωτισμούς οὓς ἀριστα ἐγίνωσκον ὁ Δεσπότης.

Φυσικὸς ὁ λόγος δι' ὃν πᾶς ὅστις ζένου ἔθνος γινώσκει τὴν γλῶσσαν καὶ πρὸς τὸν λαλοῦντα αὐτὴν λαὸν συμπαθεῖ, ἔχει γὰρ κοινὸν πρὸς αὐτὸν ὅτι κυρίως συνδέει τοὺς ἀνθρώπους; τὴν κοινωνίαν δηλοῦν τῶν ἰδεῶν. Ἦν ἄρα ἐπόμενον ὅτι ὁ Δεσπότης ἅμα τῆς ἐπαναστάσεως ἡμῶν ἐκράγιστος ἐμελλε χαίρειν αὐτὴν καὶ ἀσπάσασθαι τὸ ἔθνος οὐ τὴν γλῶσσαν τοσοῦτον καλῶς ἠπίστατο. Ἰπῆρξεν εἰς τῶν πρώτων φιλελλήνων, ὅτε δ' ἡ κακία τῶν χρόνων ἐστέρησεν ἡμᾶς φίλων ἐν τῇ ἑσπερίᾳ, ὁ Δεσπότης ἐβλεπε μὲν μετὰ λύπης τὴν ὁσμῆραι ἀραιομένην τῶν φιλελλήνων φάλαγγα διὰ τῶν ἀποθνήσκοντων μὲν καὶ τῆς λειποταξίας τῶν δὲ, ἔμμενεν ὅμως σταθερῶς ἐν τῇ τάξει αὐτοῦ, ἐν τῷ τάφῳ κατέλιθον φέρων ἐντιμὸν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τὸ ὄνομα τοῦ φιλελλήνου.

Ὁ Δεσπότης πρῶτον ἔργον δ' ἐδημοσίευσεν ἦν ἡ μετάφρασις τοῦ γαλλικοῦ χάρτου εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν, εἰς ἀγαθῆς κινδύμενος προθέσεως ὅπως

κοινὴν τοῖς Ἕλλησι καταστήσῃ τὴν γνῶσιν τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν· τῆς δὲ μετάφρασιν ταύτην ἐποίησεν ἐν ἔτει 1821 ¹⁾.

ἅμα τῇ μετάφρασει ταύτῃ ἤρξατο ἐπεξεργάζεσθαι τὸ ἀπὸ τῆς νεοελληνικῆς εἰς τὴν γαλλικὴν λεξικόν, ὃ καὶ ἐξέδοτο ἐν ἔτει 1825, γνωστὸν εἰς τοὺς ἐν ἡμῖν πρεσβύτας τοῖς μὴ ἔχουσι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τὰ μετ' αὐτὸ ἐκδοθέντα τελευτέτερα.

Τὸ 1823 διὰ διαγωνισμοῦ δημοσίου ἐνεκρίθη ἡ φραγκτῆς τῆς ἐν Οὐτρουίλοις (Bourges) ἀκαδημίας, ὀλίγον ὅμως ἔμμενεν διδάσκων προτιμήσας τὸν ἐν Παρισίαις βίον, οὐχὶ διὰ τὴν τρυφήν, ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν τὴν πνευματικὴν ἣν παρείχεν αὐτῷ ἡ πρωτεύουσα, μάλιστα δὲ διὰ τὴν μελέτην τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. ἵνα ἔχη πλείονα τὴν σχολὴν πρὸς τοῦτο ἐδέχθη τὴν ἀγαν μετρίαν θέσιν τοῦ γραμματέως τῆς τότε μὲν δεκάτης εἶτα δ' ἑβδόμης δημομαρχίας τῶν Παρισίων, θέσιν ἐν ᾗ διαρκῶς ἔμμενεν τεσσαράκοντα καὶ ἐν ἔτη ἀπὸ τὸ 1827—1868.

Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐβρομεν αὐτὸν ἅμ' ἀφιχθέντες ἐν Παρισίαις τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1837, δι' ἀρχαίου ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Γαλλίας ἐγκατεστημένου συμπολίτου ἡμῶν συστηθέντος τῷ Δεσπότη, αἰτησάμενος παρ' αὐτοῦ ἵνα γνωρισθῇ μετὰ τινος νέου Ἑλλήνου ὅπως μετ' αὐτοῦ συνδιαλέγηται Ἑλληνιστῶν. Ἐπτά ὅλα ἔτη ἐν τῷ μελετητικῷ τοῦ Δεσπότη τρις τῆς ἑβδομάδος ἀνὰ τρεῖς ἐκάστην ἐσπέραν ὥρας ἐμὲ μὲν ἐδίδασκε τὴν λατινικὴν συνάμα δὲ καὶ τὴν γαλλικὴν, ὡς ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς τὴν δευτέραν τῶν γλώσσων τούτων ποιοῦμενον τὴν μετάφρασιν, ὃ δὲ Δεσπότης ἀπὸ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν νεοελληνικὴν τὸ αὐτὸ χωρίον μετέφραζε μετ' ἐμέ. Οὕτω δ' ἐδιδετό μοι ἀφορμὴ ὅπως ἐγὼ, τηλικαύτης ἀξιοθελῆς παρὰ Θεοῦ χάριτος, ἐπιλέγω μετὰ τοῦ Δεσπότη

... Deus mihi haec ois fecit.

Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἀφῆκαμεν τὸν Δεσπότην τὸ 1844 μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν ἡμῶν καταλιπόντας τοὺς

¹⁾ ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Ἰδοὺ ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου· «Εἰς οὐνεματικὴν Χάρτα μεταφρασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Γάλλου Φήλικος Δεσπότη, — Θεοῦ ἀνθρώποις σάφροσι νόμοις. Πλάτων, ἐπιστ. ἡ. Ἐν Παρισίαις παρὰ τῷ βιβλιοπώλῃ Νοζεράνω, εἰς τὴν ὄχθον τοῦ Βολταίρου, ἀρ. ζ'. — Ἄνωκ. Ἰδοὺ δὲ καὶ ἡ ἀμείρωσις «ἀγαθὴ τύχη, τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ, τῷ μαχομένῳ ὑπὲρ πίστεως καὶ ὑπὲρ πατρίδος ἀξίας τῶν αὐτοῦ προγόνων, ὁ φιλέλληνας καὶ φιλελεύθερος Φήλιξ Δεσπότης ἀνατίθηται μετὰ χρηστῆς ἐπιπέρας, ὡς ἐνεύχον τῆς μελλούσης εὐτυχίας, τὴν μετάφρασιν τοῦ πολιτικοῦ ἀριστοτελικοῦ τοῦ σοφοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ βασιλέως τῶν Γάλλων.» Προτάσσεται δὲ τῆς μετάφρασεως καὶ προσιμὸν διαβηλὸν τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὡς πρὸς ἴδιαν πατρίδα, στοργὴν τοῦ ἀειδύμου φιλελλήνου, οὗ τίμος καὶ ἡμεῖς ἐμετιμώμεθα ἐκ τοῦ πλησίον τῆς ἀρετῆς. Τὸ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἀντίτυπον τῆς «Χάρτας, τ' φέρει ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν τῇ ἰδίᾳ τοῦ μεταφραστοῦ χειρὶ· «Πρὸς τὰ μέλη τῆς παρούσης διασκεψῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἑβδόμην καὶ φιλελεύθερον Φ. Δεσπότης.»

Παρισίους, ἐν τῇ αὐτῇ δὲ θέσει ἐπανέβρομεν αὐτὸν τὸ 1867 μετὰ εἰκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἀπουσίαν δ' ἔκει πάλιν ἐβῆμεν οὐχὶ ὅπως ἴδωμεν τὴν μεμιασμένην ὑπὸ τῆς παρουσίας τοῦ τρίτου Ναπολέοντος πόλιν, ἀλλ' ὅπως ἀσπασθῶμεν μιαν ἐτι φορὰν τὸν εὐεργέτην ἡμῶν Δεσπότην, ὡς κατεχόμενοι ὑπὸ τοῦ φόβου, ὅστις δυστυχῶς μετὰ τριετίαν ἐπραγματοποιήθη, μήπως διὰ τὸ γῆρας μὴ ἐκανίδωμεν αὐτὸν ἐὰν ἐπὶ πλέον βραδύνωμεν, ἐβραδύνωμεν δὲ τοσοῦτον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐλπίζοντες ὅτι ἡ Γαλλία ἤθελεν ἀποβάλλει τοῦ θρόνου τὸν τοσοῦτον κατασχόντα καὶ ἐκφραυλῆσαντα αὐτὴν δυνάστην, μετὰ τῆς πτώσεως τοῦ ὁποίου συνέπεσε καὶ τοῦ Δεσπότη ὁ θάνατος συμβᾶς ἐν Etretat (Seine Inférieure) τὴν 8/17 Δεκεμβρ. 1870 κατὰ τὸ ἐβδομηκοστὸν ἑβδομαρον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, ἐν θάνατον, διὰ τὰ ἀτυχήματα τῆς Γαλλίας, μόλις πρὸ ὀλίγου ἐμάθομεν εἰς ἐπιστολῆς τοῦ Ἑγγέρου πρὸς ἡμᾶς.

Καὶ ὅμως ὁ εἰς τὴν λίαν μετρίαν ταύτην θέσιν ἀπλοῦ γραμματέως δημομαρχίας ἀνὴρ ἦν ὁ πρὸ ἔτων πολλῶν μέλος τοῦ συνακαδημίου τῆς Γαλλίας (Académie des inscriptions et belles lettres), ἦν εἰς τῶν μάλλων διακεκριμένων φιλολόγων, ἦν ὁ μεταφραστῆς καὶ σχολιαστῆς τῆς Ἀλιζάνδρας τοῦ Αὐκόφρονος, τοῦ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν φιλολόγων, ποιημάτων ἀπάντων σκοτεινοτάτου, ἦν ὁ μεταφραστῆς καὶ σχολιαστῆς τοῦ Πινδάρου, ἔργον δ' ἔστειψε κατὰ τὸ 1853 ἔτος ἡ γαλλικὴ ἀκαδημία (Académie Française), ἦν ὁ συγγραφεὺς πλείους πρωτοτύπων ἄρθρων ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Schnitzler ἐκδομένη ἐncyclopédie des gens du monde, ἦν ὁ πρὸς τὴν ἀκαδημίαν διὰ δύο σπουδαίων ἐκθέσεων εἰσηγησάμενος τὰ περὶ τῶν ἔργων τῆς ἐν Ἀθήναις γαλλικῆς σχολῆς, ἦν ὁ μεταφραστῆς τῆς ἑλλ. ἀνθολογίας τῶν ἐπιγραμμάτων εἰς τόμους δύο, ἦν ὁ καὶ δι' ἑλλῶν πολλῶν ἔργων τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ καὶ τῇ Γαλλίᾳ χρήσιμος καὶ τὰ μάλα γνωστὸς γενόμενος.

Ἄρκει νομιζόμεν ἡ ἀντιπαράθεσις τῆς θέσεως τοῦ γραμματέως δημομαρχίας πρὸς τὴν ὑψίστην, τὰ μάλα ἐπίζηλον καὶ ὀλιγίστους προσίτην τοῦ μέλους τοῦ συνακαδημίου τῆς Γαλλίας, ὅπως γένηται καταφανῆς ἡ μετροπροσῆνη τοῦ ἀνδρὸς, ὡς τὸ μόνον ἀγαθὸν ἐν τῷ κόσμῳ θεωροῦντος τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀρετῆς, τὴν τελειοποίησιν τῆς ψυχῆς διὰ τῆς μελέτης τῶν μεγάλων συγγραφέων, τὴν οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν, τὴν μετ' ὀλίγων ἐλλεκτῶν φίλων συναναστροφὴν, τὴν μετάδοσιν τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ πρὸς πάντα ὅστις τύχει πλησιάζει καὶ σχετισθῆναι πρὸς αὐτόν. Ἦν ἀληθῶς, ὡς ἐν ἀρχῇ εἶπομεν, ἵον εὐδαιστάτον πληρῶν εὐωδίας πνευματικῆς τοὺς περὶ αὐτὸν καί, ὡς ἐψήφισαν οἱ πάλαι Ἀθηναῖοι περὶ Ζήνωνος τοῦ Μετρώου· «Ἐν παντὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς ὡν διετέλλετο καὶ

τοδὲ εἰς αὐτὰσιν ἀπὸ τῶν γένων κορυφόμενος πύραυλῶν ἐπ' ἀρετῆ καὶ σωφροσύνης παρῶρμα πρὸς τὰ βέλτεστα, παρῶρμα τὸν ἴδιον βίον ἐκθίβει ἄπασιν, ἀκόλουθον ὄντα τοῖς λόγοις οἷς διαλέγεται.»

Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ τῆ τοσοῦτον, ἡμῖν μάλιστα τοῖς ὑψηλοφρονοῦσιν Ἕλλησι, ταπεινῶν, ὁ εὐεργετικὸς Δεαίχος ἀνίπτει πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δραστηριότητα εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, αὐτὸς διοργανίζων τὰ τοῦ λαοῦ σχολεῖα, αὐτὸς ἐπιστάτων, αὐτὸς ὀδηγῶν καὶ συμβουλευῶν τοὺς διδασκάλους, αὐτὸς διὰ βραβείων καὶ ἐνθαρρυντικῶν λόγων, μάλιστα δὲ διὰ τοῦ πρὸς τὰ παῖδια προσηνοῦς καὶ μελιχρῶς αὐτοῦ τρόπου προτρέπων καὶ ἐνθαρρύνων αὐτὰ ἐπ' ἀρετῆ. Ἀπόδειξιν τῆς σωτηρίου ἐπὶ τοῦ λαοῦ τῆς περιφερείας τῆς ὑπὸ τὴν πατρικὴν διοίκησιν τοῦ Δεαίχου (λέγομεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ, διότι αὐτὸς ἦν ὁ ἀληθὴς καὶ πρᾶγματι τοῦ δήμου τούτου προϊστάμενος, ὡς πολλάκις ἐγενόμεθα ἀυτόπτεται μάρτυρες τοῦ σεβασμοῦ ὃν οἱ δημαρχοὶ ἀπέδιδον αὐτῷ, ὡστε βλέπων τις τοὺς δημάρχους καὶ τὸν προσεῦθον Δεαίχον πλησίον ἀλλήλων καὶ μὴ γινώσκων τίς ἡ ἐκάστου θέσις ἤθελεν ἐκλάθει τοὺς προϊσταμένους ὡς ὑπαλλήλους τοῦ Δεαίχου), περιοχῆς, ἔχομεν ἐνεργεστάτην, ὅτι κατὰ τὰ ἐπ' ἐσχάτων οἰκτρᾶ καὶ ἀνόσια ἐν Παρισίαις τελεσθέντα μόνον τὸ δεικνύμεν τῆς ἐξόμνης, δημαρχίας ἔμεινεν ἐν δαφ. καθάρῳ καὶ ἀμίαντον.

Σπουδαία μὲν πάντως τὰ ἔργα τοῦ Δεαίχου ὧν ἐμνήσθημεν, δι' ἡμᾶς ὁμοῦς τοὺς Ἕλληνας ἔχομεν σπουδαῖα τὰ ἐξ ἡς: α) Τὴν μετάφρασιν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν τοῦ περὶ καθηκόντων τοῦ Σιλβίου Πελλίκου, (dei doveri degli uomini di Silvio Pellico), ἐν ᾧ διαλέμπει ἡ ἀγνωστὰ ἠθικὴ καθ' ἣν δαὶ πολιτεύεσθαι τὸν ἀνθρώπον, ἔργον εἰς ὃ συνεργάσθη ὁ κοινὸς αὐτοῦ, καὶ ἡμῶν φίλος Βλαδίμηρος Βρουνέτος ὁ ἐκ Πρέσλης (Wladimir Brunet de Presles), μέλος καὶ οὗτος τοῦ συνακαδημίου τῆς Γαλλίας καὶ διάδοχος τοῦ Hase εἰς τὴν ἔδραν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης β) Πραγματεῖαν περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς καὶ γ) Τὴν ἐκθεσιν αὐτοῦ ὡς εἰσηγητοῦ τῆς ἐν ἔτει 1864 διαρισθείσης ἐπιτροπῆς ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας ἵνα γνωμοδοτήσῃ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Βυρῶν ἐπικρατοῦντα τοῦ Ὀλλανδοῦ Ἑράσμου, εἰ δὲ κατὰ τὸν ἡμέτερον.

Τὸ ἴδιον αὐτοῦ φαίνεται τὰ μάλιστα ἀστείον ἡμῖν πρὸς Ἕλλησιν ὡς μὴ δυναμένοις κλν νοῆσαι πῶς ἐστὶ δυνατόν ἀνδρας ἀνθρώπινα ὧτα ἔχοντας ὑπομένειν ἀκούειν τοῦ Ὀμήρου τὰ ἔπη ἀπαγγελλόμενα οὕτω.

«Mémir à l'égard de Peléanté Αχιλλεύς κτλ.»

ἂν δὲ τύχη μάλιστα καὶ πολλῶν διφθόγγων σύνδοσις, τότε δὴ τότε ἡ βαρβαροφωνία ἀφῆρται, ὡς ἐν παραδείγματι:

«Οἱοὶ Τρωῖοὶ ἱπποὶ ἐπιστάμενοι περτελοῖ.» Ἐν Εὐρώπῃ ἡμῶς ὁδὸς ἐπὶ ἀντέχονται τῆς πᾶν ἑρασμίας ταύτης ἑρασμιανῆς προφορᾶς.

Πολλὴν βεβαίως ἤθελε τις ἐλέγξει ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων ματαιότητα καὶ ἐπιπολαιότητα εἰ ποτε ἰσχυρίζομεθα ὅτι προφέρομεν ὡς οἱ ἐπὶ Ὀμήρου ἢ ἐπὶ Πλάτωνος Ἕλληνας, ἔχοντες μάλιστα ὡς παράδειγμα ὅτι καὶ τὴν σήμερον διαφόρως τὴν γαλλικὴν προφέρουσι οἱ τῆς Νορμανδίας κάτοικοι παρὰ τοὺς τῆς Προβηγκίας, ὅτι ὁμοῦ βεβαϊότητα ἐστίν, ὅτι καὶ ἡ τῶν Κυπρίων φερ' εἰπεῖν προφορὰ διαφέρει ἐν μέρῃ τῆς τῶν Τραπεζουντιῶν, αἱ δ' ἐκατέρων τῆς τῶν Ἡπειρωτῶν, οὐχ ἦτον ὁμοῦς εὐκόλως πρὸς ἀλλήλους Ἕλληνας πάντες συνεννοοῦμεθα, οὐδ' ὁμοῦ δ' Ἑλλάδος γῆς εὐρηταί τι τμήμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ λαλοῦν ὡς οἱ τοῦ Ἑράσμου ἴσχυον ἀξιοῦσιν. Ἀπόδειξις ἄρα ὅτι εἰ καὶ ἀναμφήριστον, ὅτι καὶ παντὸς ἔθνους ἡ γλῶσσα διὰ χρόνου ὑφίσταται τινὰς ἀλλοιώσεις, ἐκ τῶν ἀλλοιώσεων ὁμοῦ τούτων οὐδὲ τὴ παράπαν ἔπεται ὅτι καὶ ἡ διαδοχὴ τοῦ γένους ἐξέλειπεν. Οὕτως ἀναμφισβήτητον ὅτι γνησιότερα προφορὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐστίν ἢ ἡ χωρὶς οἱ Ἕλληνας, ὡς δὲ παραλογιζόμενος ἤθελεν ἐλεγεῖν ὁ ἀξίων ὅτι ὁ ἀπαγγέλλων τοῦ Σαικοπῆρου τὰ δράματα ἢ τοῦ Βαβελαι τὰς σατύρας ἄλλως παρ' ἑτέροις οἱ καθ' ἡμᾶς Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι, ἀπαγγέλλει ταῦτα ἄρθετον τῶν συγχρόνων συμπολιτῶν αὐτῶν, εἰ καὶ βεβαϊότητα ὅτι πρὸς τριακοσίων ἐτῶν, ὅτε οἱ μνημονευθέντες συνέγραψαν, ἄλλως καὶ Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι ἐπρόφερον παρ' ὅτι οἱ σήμερον, οὕτω πολλὸ ἀπέχει τῆς ἀληθείας καὶ τὴν λογικὴν βιάζει ὁ ἐμμένων ὅτι ὁ Ἑράσμος παρὰ τὰ ὀλλανδικὰ ἔλη ὡς ἐκ θέσεως τινὸς ἐμπνεύσεως ἀνεῖρε τὴν γνησίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων προφορὰν, οἱ δὲ κατ' ἄμισον ἐκείνων διαδοχὴν ἀπόγονοι, εἰ καὶ ἐν χώραις τοσοῦτον ἀλλήλων ἀφεστάσας ὅσον ἡ Τραπεζοῦς τῶν Κυθῆρων, καὶ ἡ Κύπρος τῆς Ἡπείρου διετηρήσαμεν μὲν τὴν ἑνωσίαν τῶν αὐτῶν λέξεων καὶ ὁμοίως πάντες αὐτὰς προφέρομεν ἀλλὰ τοῦτο ἐκ συνθήματος τινός, εἰ καὶ οὐδὲ τὸ παράπαν σχεδὸν πρὸς ἀλλήλους κοινοῦντες, μάλιστα δεκάτῃ τοὺς μακροῦς τῆς δουλείας τοῦ ἔθνους ἡμῶν χρόνους, δι' οὗ συνθήματος μετεβάλαμεν ὁμοθημάδων πάντες τὴν προφορὰν.

Καὶ ἡ ἐπιτροπὴ μὲν εἰσηγουμένου τοῦ Δεαίχου ἐγνωμοδοτήσῃ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἢ ἀντιδράσει ὁμοῦ τῶν ἀνα πάσαν τὴν Εὐρώπην σχολαστικῶν κατάρθρωσιν ὅπως ἀναβλήθῃ ἐπὶ τὴ λύσει τοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ κατωρθώθη ὑπὸ τοῦ Δεαίχου. Τὸ 1840 κομιδῆ

νός ὁ Αἰμίλιος Ἔγγερρος (Emile Eggor) διαπρέφας ἐν τῷ ὑφ' ἡμεῖς διαγωνισμῷ τῆς Σορβόννης διορισθῆς ὑφηγητῆς εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἢς πακτικῶς καθηγητῆς ἦν ὁ τότε γέρων Βοασσονάδης ὁ πᾶν (Boissonnade). Ὁ Ἔγγερρος ἦν ἐκ τῶν μάλα συνηθῶν τῷ Δεαίχῳ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ὁποῦ ἐσοχέρισθη καὶ διὰ στενωπότητος συνεδέθημεν ἀπὸ τοῦ 1837 φιλίας.

Ὁ Δεαίχος προέτρεπε τὸν Ἔγγερρον ὅπως παρακινδυνουμένην κατατολήσῃ καινοτομίαν ἀναβαίνων τὴν ἔδραν, ἦν δὲ αὐτῇ ὡστε καταλιπὼν τὴν πετριμένην καὶ δύσσηχον ἑρασμιανὴν προφορὰν ἄρξεται τῶν παραδόσεων αὐτοῦ προφέρων καθ' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Ἔγγερρος ἐδίσταξε τὸ κατ' ἀρχάς, τολμηρὸς ὁμοῦ φύσει καὶ ἐκτοτε ὑπερφαίνων εἰς ὁποῖας ἢ τόλμη ἤθελε φέρει αὐτὸν ἀνακαλύψει περὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ἔχων μάλιστα καὶ τρεῖς τοὺς ὄψοντες αὐτὸν πρὸς τὸ ἐγγείρημα φίλους, τὸν Δεαίχον τὸν ἐκ Πρέσλης Βλαδίμηρον Βρουνέτον καὶ ἐμᾶ, ἀπεφάσισε τὴν ἀπόπειραν ἀναδεχθέντος ἐμοῦ ἵνα προπαρασκευάσω τὸν Ἔγγερρον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς προφορᾷ.

Ἐνταῦθα ὄντως μοι τοῦ λόγου ἐξέστω μοι ὅπως δημοσίᾳ ἐκφράσω τὴν πολλὴν χάριν ἣν ὄφειλω τῷ ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἑλληνιστῶν τῆς Βυρῶν Ἔγγερρῳ. Δοθείσης τῆς περὶ ἐκγυμνάσεως εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς προφορὰν ἀφορμῆς προσδιωρισάμεν μετὰ τοῦ Ἔγγερρου ἵνα τὰς ἀπὸ τῶν μετὰ τοῦ Δεαίχου μελετῶν μου τρεῖς ἐτέρας τῆς ἐβδομάδος ἐσπέρας συμμελετώμεν ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Οὕτως ἤρξαμεθα μεσοῦντος τοῦ ἔτους 1840 καὶ ἐξῆκολούθησαμεν μέχρι τέλους σχεδὸν τοῦ 1844. Εἰς τὸν Ἔγγερρον ὄφειλω τὰς ὀλίγας φιλολογικὰς γνώσεις αἱ ἐκτεσάμεν, αὐτῷ λοιπὸν καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πολλῆς χάριτος δημοσίᾳ ἐκτίω.

Ὁ Ἔγγερρος λοιπὸν ἤρξατο ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ 1840 τῶν ἀπὸ τῆς ἔδρας ἐν τῇ Σορβόννῃ παραδόσεων αὐτοῦ προφέρων τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Ἄριστον τέλη ὡς ἡμεῖς. Καὶ πολλὸς μὲν ἐγένετο τότε λόγος ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ ταύτῃ, ἀλλ' ὁ εὐσταθῆς Ἔγγερρος ἐνέμεινε τῇ ἀποφάσει, οὕτω δὲ τριακονταετία ἤδη πλήρως παρελήθη ἀφ' ἧς ἀπὸ τῆς ἐν Γαλλίᾳ ἀνωτάτης ἔδρας τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐξοστρακίσθη ἢ ἑρασμιανὴ προφορὰ καὶ ἐγκαθιδρύθη ὀριστικῶς ἢ καθ' ἡμᾶς ποῦς Ἕλληνας, τότε πρώτην φοράν καθ' ἄπασαν τὴν Εὐρώπην.

Καὶ ἐν τούτῳ καιμένῳ κατάρθου ὁ Δεαίχος ἦν ἐξίος τῆς πολλῆς ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐκδουλεύσεως τοῦ Δεαίχου ἀνεγνωρίσεν ἀπονείμασα αὐτῷ πρὸ χρόνων ἰκαζῶν τὸν χρυσὸν σταυρὸν τοῦ τάγματος τοῦ Σωτήρος, ὡς καὶ ἡ πα-

τρὶς αὐτοῦ Γαλλία ἐτίμησε διὰ τοῦ παρασήμου τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀνὴρ, τὰς δὲ ἐν οἴκῳ ἀρετὰς αὐτοῦ σιωπῶμεν ἵνα μὴ ἡ ἀγία αὐτοῦ ψυχὴ πάθῃ κατὰ τὴν φιλοτιμίαν ὅτι ἀνασφύρομεν τὸ οἰκογενειακὸν παραπέτασμα ὅπως καὶ ταῖς ἐκτὸς δριζώμεν ὁποῖος ἦν ὁ ἐντὸς τοῦ οἴκου σύζυγος καὶ πατήρ. Σιωπῶμεν λοιπὸν μακαρίζοντες ἡμᾶς αὐτοὺς ἅτι ἐπὶ ἑπτὰ ἐκαυτοῦς ὄλους ἀνεπνόμεν τὴν γαλήνιον ταῦ οἴκου τούτου αὐραν ἐν αὐτῷ δ' ἐδιδάχθημεν ὅταν δεῖ εἶναι τὸν σύζυγον καὶ πατέρα.

Ἐπὶ τῇ ἡ ἐνάρετος σύζυγος τοῦ Δεαίχου Βικτωρία, ἡ δὲ μονογενὴς αὐτοῦ θυγάτηρ Ἐλισάβετ καταγαίττει τὸν οἶκον τοῦ Ἔγγερρου ἐν τῷ σύζυγος αὐτοῦ γονομένη μετήγαγε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς τὰς ἀρετὰς.

Τὶδν οὐκ ἐκτίστα ὁ Δεαίχος ἀλλὰ δύο ἔσχε θεοῦ τοῦ υἱοῦ ὡς καὶ δύο χώρας ὡς πατρίδας ἠγάπησε, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τῇ μὲν μεγάλῃ Γαλλίᾳ μέγαν υἱὸν θετὸν κατέλιπε τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Αἰμίλιον Ἔγγερρον, τῇ δὲ μικρᾷ Ἑλλάδι τὸν μικρὸν συγγραφέα τῶν ὀλίγων τούτων σελίδων, ἔστις θαλεροῖς δακρύοις λείθει τὴν τάφον αὐτοῦ σπονδὴν τρυπτα τῷ νεκρῷ σπένδων αἰώνιου εὐγνωμοσύνης.

N. I. ΣΑΡΗΠΟΛΟΣ.

ΑΛΛΟΘΙ.

Τρομερωτάτης ἀταξίας θέατρον γίνεται πᾶσα ἔδρα νομαρχίας εἰς τὴν Ἰρλανδίαν ἐν καιρῷ συνεδριάσεως κακουργοδικείου κομιζέται ὅτι ἡ παρούσα τῆς δικαιοσύνης ἀντιπρασσομένης ὑπὸ τῶν δύο σεβασμιῶν φενακοφόρων τῶν προεδρευόντων τὰ δύο δικαστήρια, εἰς ἄλλο δὲν συντελεῖ ἢ εἰς παραβίαισιν πάντων τῶν νόμων. Ἐνόσω διαρκεῖ τὸ κακουργοδικεῖον πληθὸς παραχοποιῶν καὶ ἀέργων κατακλύουσι τοὺς δρόμους, δέρονται, ὑβρίζονται, καὶ ἐν τοσοῦτῳ οἱ κλέπτει ὡφελοῦμενοι ἀπὸ τῆς τῆς ἀταξίας, εἰσέρχονται ἐπιτηδείως εἰς τῆς οἰκίας, ἀδιείζουσι τὰ ἱμάτια, ἀπογομνώνουσι τὰς ἱματιοθήκας, ὑπεξαιροῦσι τὰ ζῶα καὶ τὰ ἐσπέρας μεθοκοποῦσιν. Ἰπὸ τοῦς ὀρθαίμοις αὐτοῦ τῶν δικαστῶν, ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ δικαστικοῦ περιβάλλοντος πρᾶττονται ἀναφανδὸν κακουργήματα, διὰ τοῦτο καὶ ἀσυννόμος καὶ ὑπαστυνόμος καὶ κλητῆρος ἀδικόπως τρέχουσιν ἄνω καὶ κάτω ὅπως συλλάβωσι τοὺς κακούργοντες. Τὰ καθ' ἕξαστην ἀνανοῦμενα τὰ ὄντα ὄντα τῆς παραλύσεως καὶ ὀγκρίας, κοσμοῦνται ἐνίστα καὶ διὰ φόνων. Ταῦτα δὲ πάντα συμβαίνουσι τῶν Ἰθ' αἰῶνα, τὸν αἶψον τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ποῦ; ἐν τῇ Μ. Βρετα-

νία. Είναι αληθές ότι πρὸ πενήκοντα ἐτῶν ἐγένοντο χειρότερα, διότι τότε οὐτε ἀστυνομία ἐνοπλος χάριν εὐταξίας, οὐτε δρόμοι δημόσιοι χάριν συγκοινωνίας ὑπῆρχον· τὰ πέντε μέρη τῶν ἰρλανδικῶν ἦσαν καταδικασμένα εἰς πολιτικὴν ἐξοχίωσιν· ὁ πρόεδρος τῶν συνεδρίων ἀνακαραλαίων τὴν κατηγορίαν ἤστειυέτο καὶ ἔλεγε λογογράφους περὶ τοῦ καταδικαζομένου. Ἦν γένει δὲ τοσοῦτον ἀποτρόπαιος ἦτο ἡ ἱστορία τῶν συνεδριάσεων τῶν κακουργαδικείων, ὥστε οἱ συγγραφεῖς φρίττουσι περιγράφοντες αὐτήν. Ἰδοὺ ἀνέκδοτον διδόν ἰδέαν τινὰ τῆς τοιαύτης καταστάσεως.

Τὴν Ἰούλιον τοῦ 1791 ἔτους, τὴν μεσημβρίαν, οἱ ἀνδρῶν μετέβησαν ἐν παρατάξει εἰς τὸ κακουργαδικεῖον, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας κρατοῦντος τὴν λευκὴν βάρβον, τοῦ ὑπαστηνόμου εἰς τὴν δεξιὰν φέροντος μαστιγίον, τῶν ἐπίπων χωροφυλάκων καὶ ἐπὶ τέλους τῶν ἀστυνομικῶν κλητῆρων κρατούντων βάρβους ἀγκώδεις ἀπειλούσας τὰς κεφαλὰς ἐκείνων καθ' ὧν ἤθελον πάσει. Αἱ δύο προηγούμεναι βαγισμέναι σάλπιγγες εἶχον σημάει παραφάνους ἤχους, καὶ κραυγαὶ οὐχ ἦττον κακόφωνοι τοῦ πλήθους ἀνευρήμων καθ' ὅσον διέβαινον τοὺς δικαστὰς καὶ τὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας, οὐ τινας τῶ εὐγενῆς καὶ εὐπρεπῆς παράστημα εἴκυσ τὸν θαυμασμὸν πάσης τῆς χώρας.

Ὁ Ξενοδόχος τῶν *Armes de Plarty* ἦτο ἴσως τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ κάτοικος τῆς πόλεως ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον καταφορτισμένος ἀπὸ ἀσχολίας. Τὸ ξενοδοχεῖον ἦτο πλήρες ξένων, καὶ ἐνῶ δι' ὀφθαλμοῦ ἀγρύπνου ἠγωνίζετο νὰ διατηρήσῃ τάξιν τινὰ μεταξὺ τῆς ἐπικρατούσης ἀταξίας, μέγας κρότος τοῦ κώδωνος τῆς ἐξωτερικῆς θύρας ἀντήχησεν εἰς τὰς ἀκοάς του. Ἀλλ' ὅτε μετ' ὀλίγον ἠκούσθη καὶ δευτέρως, ὁ κύριος Ξενοδόχος ἐξεκένωσε κατὰ πάντων τῶν ὑπηρετῶν, ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν, γερόντων καὶ νέων, ὀλοκλήρον φαρῆτραν ἰρλανδικῶν ὕδρευον. «Ποῦ εἰσθε ἀναθεματισμένοι, τρέξετε, γαϊδούρια, νὰ δεχθῆτε τὴν νέον ξένον. Ὁ ἱπποκόμος νὰ μιστρήσῃ τὸ ἄλογόν του καὶ σὺ, ἀνόητη Ἄννα, ετοίμασε διὰ τὸν ἄρσενον αὐτὸν κύριον, ποτήριον γρῶν· ἐδ ὅποιον νὰ προσφέρῃς μὲ ὄλην σου τὴν χάριν. Τρέξετε, μασκαράδες, νὰ κάμετέ ὅλα συγχρόνως· μάγειροι, θαλαμηπόλοι, ἱπποκόμοι, οἰνοχόοι, ὅλοι ὅσοι εἰσθε.»

Ἐνῶ δὲ ἐβρόντα ἀκόμη ἡ ὄργηλος φωνὴ τοῦ ξενοδόχου· ὁ εὐγενῆς ξένος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀδύην ὅπου ἔμεινεν ὀλίγον μόνος, ἕως οὐ καταπραῦνθη ὀπισθοὶ ἀθυμῆς τοῦ αἰσιοδεσπότη· ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὄλος πνευστικῶν ἐπροχώρησεν, ἐπιθύρησεν εὐγενῶς ὀλίγας τινὰς λέξεις καὶ ἐζήτησεν εὐσεβῶς τὰς διαταγὰς τοῦ ξένου.

Τὸ ἄθος τούτου ἔχοντος τριάκοντα περίπου ἐτῶν

ἠλικίαν ἦτο εὐγενῆς, αὐτὸς δὲ ὕψηλός καὶ καλοκαμωμένος. Δερμάτινον βρακίον κατέβαυε μέχρι γονάτων καὶ προσκολλᾶτο εἰς ὕψηλὰ καὶ στίλβοντα ὑποδήματα· ἐφόρει δὲ καὶ ἐσωκάρδιον κόκκινον, καὶ κυανῶν ἐνδυμα μὲ μεγάλῃ κίτρινα κομβία, καὶ πλάτύτατον λευκὸν λαϊμοδέτην, καὶ ὑποκάμισον λεπτότατον· ὥστε ἔφρην ἐνδυμα κατὰ τὸ ἡμισυ πολιτικῶν καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ στρατιωτικῶν. Ἐκ τῆς καθαρότητός του δὲ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἐταξείδευσε πολὺ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ναι μὲν ἡ κόμη αὐτοῦ ἦτο ὀλίγον τί ἀτακτος καὶ τὸ περιλαίμιον ὀπωσοῦν σκοτισμένος, ἡ μικρὰ ὅμως αὐτὴ ἀταξία ἐπυθόταν τὴν χάριν τῆς ὄλης ἐνδυμασίας του.

«Εἶμαι ταπεινότητος δούλος τῆς εὐγενείας σας, ἀνεφώνησεν ὁ Ξενοδόχος, καὶ θὰ νομίσω ἑμαυτὸν εὐτυχῆ λαμβάνων τὰς διαταγὰς τῆς εὐγενείας σας διὰ τό...»

Ἦθελε νὰ προσθέσῃ «τὸ γεῦμα» ἀλλὰ τὸ ἀξιοπρεπές καὶ στρατιωτικὸν ἦθος τοῦ ξένου ἀνεχάτισεν διὰ μίαν τὸν Ξενοδόχον.

«Σὺς παρακαλῶ, κ. Μούλιγαν, εἶπεν ὁ ξένος μειδιάσας ἐπιχαρίτως, λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ καθήσεται· ἔχω νὰ σας ἐρωτήσω περὶ τοῦ δρόμου ὁ ὁποῖος φέρε εἰς Βαλλιμαγαρά.»

«Περὶ τοῦ δρόμου τοῦ Βαλλυμαγαρά! ἀνέκραξεν ὁ Ξενοδόχος, ταραχθεὶς ὀλίγον ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι ἔμελλε νὰ χάσῃ τοιοῦτον ξένον. Θὰ ὑπάγετε λοιπὸν νὰ γευθῆτε καὶ νὰ κοιμηθῆτε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. μαρκέσιου!»

Ἀλλ' ὁ ξένος τὸν καθησύχασεν ἀποκριθεὶς ὅτι δὲν ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ εἰμὴ τὴν ἐπαύριον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθεν ὁ ὑππρέτης τοῦ ξένου φορῶν πλουσίαν στολὴν καὶ ἔθετο ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ διασάκιον, τὸν μανδύαν καὶ τὰ πιστόλια τοῦ κυρίου του, καὶ κατ' ἐπιταγὴν τοῦτου εἰπόντος ὅτι δὲν θ' ἀναχωρήσῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εὐχαίρωσε τὰ ὅπλα.

— Νὰ ὑπάγω λοιπὸν, κύριε συνταγματάρχα, εἶπεν ὁ ὑππρέτης μειδιάσας μωρῶς, νὰ προειδοποιήσω τὸν μιλῶντα ὅτι διεκόψετε τὸ ταξιδεῖόν σας;

— Περιττὸν, ἀπεκρίθη ὁ συνταγματάρχης, διότι ὁ μαρκέσιος δὲν μὲ περιμένει σήμερον. Ἀλλ' ἂν ἀργότερα τὸ θεωρήσω ἀναγκαῖον, παρακαλῶ τὸν κ. Μούλιγαν καὶ μ' εὐρίσκει ἕνα ἀγγελιαφόρον.

— Ἐγὼ ὁ ἴδιος, εἶπεν ὁ Ξενοδόχος, πηγαίνω παρὰ ν' ἀφήσω τὸν ἀνθρωπὸν σας εἰς ἀμνηστίαν.

— Πολλὰ καλὰ, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης ὀπωσοῦν ἀποτόμῳ, εἰς τρόπον ὥστε συνταράχθη ὀλίγον ὁ ἀγαθὸς Μούλιγαν. Τοῦτο δὲ παρατηρήσας ὁ ξένος ἐπανέλαβε τὴν εὐπροσηγορίαν τοῦ καὶ ἐξηκολούθησε τὰς ἐρωτήσεις τὰς ὁποίας εἶχε διακόψει ἡ εἰσοδος τοῦ ὑππρέτου.

Φαίνεται ὅτι τὸ κακουργαδικεῖον εἴλκυσε πολλοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν σας.

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Ξενοδόχος, καὶ ἂν ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας δὲν ἀπεφάσιζε νὰ ὑπάγῃ μετὰ τὴν συνεδρίαν νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν ἐξοχήν τοῦ, δὲν θὰ εἶχα δωμάτιον νὰ σας προσφέρω.

— Καὶ εἶναι μακρὰν ἀπ' ἐδῶ ἡ ἐξοχὴ σου;

— Πέντε μίλια, συνταγματάρχα.

— Καὶ πρὸς ποῖον μέρος;

— Πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει τὴν ἐξοχὴν αὐτήν. Πλὴν, τί ἀγαπᾶτε νὰ γευθῆτε;

— Ὅ,τι θέλεις, κ. Μούλιγαν, δὲν εἶμαι δύσκολος. Ἐνῶ δὲ ἀπῆρχετο ὁ Ξενοδόχος ἵνα διατάξῃ τὰ τοῦ γεύματος, ὁ συνταγματάρχης ἐζήτησέ τινα βιβλία διὰ νὰ περάσῃ τὴν ὥραν του.

— Ἰδοὺ, κ. συνταγματάρχα, ὁ Συνέδικτος τοῦ εἰρηνοδίκου, ἰδοὺ καὶ ἡ τελευταία πράξις τοῦ παραμένοντος περὶ φόρων, ἰδοὺ τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Μαγκάτης καὶ ἡ τελευταία ἐκδοσις τοῦ βίου τοῦ Κίλτυ τοῦ περιφημοῦ ληστοῦ. Εἰς τὴν ἀρχὴν εὐρίσχετε τὴν εἰκόνα του.

— Ἄ! βλέπω ὅτι ἔχετε καλὴν συλλογὴν, δὲς με οὐ παρακαλῶ τὸν βίον τοῦ Κίλτυ, μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ νοστιμώτερον τῶν βιβλίων σου.

— Ὡραία νοστιμάδα! ἀνέκραξεν ὁ Ξενοδόχος, τίποτε ἄλλο δὲν εὐρίσκετε εἰς αὐτὸ παρὰ κλοπὰς, ἀρπαγὰς, φόνους ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους; ἀπορῶ πῶς δὲν τὸν ἀπῆντήσατε σήμερον καθ' ὅδόν. Τὸν μακαρίζω ὅμως δι' αὐτὸ, διότι καθ' ὅσον βλέπω τὰ πιστόλια σας εἶναι ἱκανὰ νὰ τὴν ἐξαπλώσουν φερδὺν, πλάτῳ.

— Φαίνεται τρομερὸς ἄνθρωπος, ἂν ἡ εἰκὼν τοῦ τὸν ὁμοιάξῃ.

— Μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ ὁμοιότης εἶναι μεγάλη σήμερον δικάζεται ἕνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους του, δὲν θέλετε νὰ παρασταθῆτε εἰς τὴν δίκην; Πλὴν τοῦτου δικάζουν καὶ τρεῖς ἄλλους κατηγορουμένους ἐπὶ δολοφονίᾳ, μίαν γυναῖκα φαρμακεύσασαν τὸν ἄνδρα τῆς, δύο ἄλλας αἱ ὁποῖαι ἐπυθίζαν τὰ τέκνα των, καὶ περιπλῆον δικάζεται ἡ τρέχουσα ὑπερσία τῶν φόνων, τῶν πυρκαϊῶν, τῶν κλοπῶν καὶ τῶν βῆξων.

— Νὰ σὲ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν δὲν μὲ ἀρέσκουν αὐτὰ· πλὴν τούτου εἶναι ἀργὰ καὶ φοβούμαι μὴ δὲν εὐρῶ τόπον.

— Ὅσον διὰ τόπον, μὴ σας μέλει, κύριε συνταγματάρχα, θὰ ἔχετε τὸν καλλίτερον; θὰ καθήσεται πλῆσιον τοῦ προέδρου, διότι σπανίως ἄνθρωπος δικακρημένος ὡς ὑμεῖς ἔρχεται εἰς τὸ κακουργαδικεῖόν μας.

— Καὶ πᾶς θὰ κάμῃς διὰ νὰ μὲ προμηθεύσῃς αὐτὸν τὸν τόπον;

— Εὐκολώτατα. Θὰ στείλω εἰς τὸν γραμματέα ὅς τιε κάθηται πλῆσιον τοῦ προέδρου μικρὰν σημείωσιν διὰ τοῦ κλητῆρος.

— Καὶ τί θὰ λέγῃς;

— Θὰ λέγω ὅτι ὁ εὐγενεστάτος συνταγματάρχης Ὁ Καρόλ ἐκ τοῦ συντάγματος τῶν βασιλικῶν δραγόνων τῆς ἰρλανδίας, μεταβαίνων εἰς Βαλλιμαγὰ πρὸς ἐπισκοπὴν τοῦ μαρκέσιου, ἐπηρεστήθη νὰ παρασταθῇ εἰς τὴν συνεδρίαν.

— Φαίνεται λοιπὸν, ὑπέλαθεν ὁ συνταγματάρχης, ὅτι ὁ ὑππρέτης μου ἐπρόλαβε καὶ εἶπε τὸ ὄνομα μου, ὁ ἀνόητος!

— Καὶ διατί, κ. συνταγματάρχα; τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ὠραϊώτατον.

Ὁ δὲ συνταγματάρχης διέκοψε τὴν ὁμιλίαν εἰπὼν, ὅτι ἀποῦ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο εὐκόλον νὰ προμηθεύσῃ εἰς αὐτὸν τόπον εἰς τὸ δικαστήριον, τὸν παρεκάλει νὰ τῇ δεῖξῃ πρῶτον τὰ περίεργα τῆς πόλεως καὶ ἔπειτα νὰ τὸν ἐδηγήσῃ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς συνεδριάσεως.

Ὁ κ. Μούλιγαν ἔσπευσε νὰ γράψῃ τὴν σημείωσιν τὴν ὁποῖαν ἔμελλε νὰ στείλῃ εἰς τὸν γραμματέα, διώρθεσε τὴν κόμην του, ἔθηκε τὸ ὠραϊόν του βελούδιον ἐνδυμα, ἀνεσήκωσε τὰς κάλτσας καὶ κρατῶν τὸν πῖλον εἰς χεῖρας συνάδευσεν κικαρόνον τὸν ἐνδοχὸν ξένον, ἀπεκρίνετο δὲ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ εἰς ἐκάστην τῶν πολυαριθμῶν ἐρωτήσεων τοῦ συνταγματάρχου, ὅστις ἐφαίνετο εἰς ἄκρον περίεργος νὰ μάθῃ τὸν σκοπὸν τῶν δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν καταστημάτων ἐνώπιον τῶν ὁποίων διέβηκεν. Ἐφαίνετο πρὸς τοῦτοις ἐνδιαφερόμενος εἰς τὰς ἐριδας αἱ ὁποῖαι συνέβαινον μετὰ τῶν μεθύσων καὶ ταραχοποιῶν, τῶν διατρεχόντων τὴν πόλιν. Πολλάκις ὁ Ξενοδόχος ἀνεθύμισεν εἰς αὐτὸν ὅτι πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀρχίσει ἡ συνεδρίασις, ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης οὐτε ἤκουε, διότι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ ἀκοή του ἦσαν προσηλωμένοι πρὸς τὰ γινόμενά καὶ λεγόμενα περὶ αὐτόν. Ὅταν ὅμως ὁ ὑππρέτης τοῦ διαβῆς πλῆσιον τοῦ ἐχαίρεισε μὲ τὴν συνήθη ἀδεξιότητά.

— Τώρα, εἶπεν, ὁ ξένος, ἀς ὑπάγωμεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἡ πόλις σας, κ. Μούλιγαν, εἶναι λαμπρὰ καὶ εἶμαι καταευχαριστημένος ἀπὸ τὴν μικρὰν μας ἐκδρομὴν· εὐχαριστῶ μυριάκις.

Ὅτε δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἡ σημείωσιν τοῦ ἦθος εἴλκυσε τὴν γενικὴν προσοχὴν. Ἡ σημείωσιν εἰδόθη εἰς τὸν γραμματέα, καὶ ὁ πρόεδρος λαθῶν αὐτῆς γνώσιν διέταξεν ἀμέσως νὰ καθῆται πλῆσιον τοῦ συνταγματάρχου. Ὁ Καρόλ, ὁ δὲ Ξενοδόχος ὑπερηφανυόμενος ὅτι ἐπέτυχεν ἡ ἀιτησίς του, ἔσπευσε νὰ τρέξῃ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ὅπως τὸν εἶχε

παραγγέλλει δὲ ξένος, ἀπὸ ἐρωτησίου ἡθελον ἐπιστο-
λαί εἰς ὄνομα τοῦ.

Ὅτε εἰσηλθὼν εἰς τὴν οἴθουσαν ἰδοὺ συνταγματάρ-
χη, ἢ συζήτησις ἦτο διακεκομμένη, διότι οἱ ἐνορκοὶ
ἀποχωρήσαντες εἰς τὸ ἡωμάτιον αὐτῶν συνεκέ-
κτοντο περὶ τῆς κατηγορίας λήστου τινός, αὐτοῦ δὲ
κείνου περὶ οὗ εἶχεν ἐρωτήσας ὁ ξενόδοχος. Καὶ ἐ-
πειδὴ οἱ ἀποδείξεις κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἦσαν
πολλαί, καὶ θετικαὶ εἰς τὸν τρόπον ὡς αἰτιώδεις ἐδίταξε
περὶ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, ἢ συζήτησις δὲν ὑπῆρξε μα-
κρά. Ἡ ὑπερέσπις περιωρίσθη μόνον εἰς διαμαρτυ-
ρίας ἀθωότητας καὶ εἰς τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ἀν
εἶχε τὸν τρόπον νὰ φέρῃ μάρτυρας ἐξ Ἀγγλίας ἦθε-
λεν ἀποδείξει ἀναντιρρήτως ὅτι δὲν ἦτο εἰς Ἱρλανδίαν
ὅτα ἐπελεύθη τὴν κατηγορίαν.

Ἐντὸς τινων λεπτῶν τῆς βίας οἱ ἐνορκοὶ ἐπανελ-
θόντες ἀνεγνώσαν ἐτυμηγορίαν καταδικαστικὴν.

— Βέβαια, βέβαια, ἀνέκραξεν ὁ δικαστὴς ἀνα-
ζητῶν τὸν μαῦρον πλῆθός του, εἶναι ἀδύνατον δώδεκα
ἐνορκοὶ τοσοῦτον ἐντίμοι νὰ ἀπολύσωσιν ἕνα τοιοῦ-
τον κικουρῶν. Σὲ, εὐχαριστῶ, κύριοι ἐνορκοί. Κλη-
τήρ! νὰ προσέλθῃ ὁ καταδικασθεὶς Καχάγαμ.

Χωροφύλακες προσήγαγον ἀμέσως τὸν καταδι-
κασθέντα ὅστις ἐστάθη μὲ ἥθος καταβεβλημένον,
μὲ κεφαλὴν χαμηλὴν καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς νεύοντας
πρὸς τὴν γῆν.

— Τί ἔχεις νὰ εἶπῃς, Τερέντιε Καχάγαμ, ἠρώ-
τησεν ὁ γραμματεὺς, ὅπως μὴ ἀπαγγελθῇ ποινὴ
θανάτου κατὰ σοῦ;

— Τίποτε ἄλλο, μιλῶδες, παρὰ ὅτι ἀδικῶμαι,
ὅτι μὲ φονεύουν ψευδομάρτυρες, καὶ ὅτι εἶμαι ἀθώος
ὡς βεβίος νεογέννητον.

— Μάλιστα, μάλιστα, ἀνέκραξεν ὁ πρόεδρος
διορθῶν τὸν μαῦρον πλῆθός του. Ὅλοι οἱ λησταὶ οἱ
γυρόσαντες εἰς τὸ ἔγκλημα λέγουσιν τὰ αὐτά.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἠτοιμάζετο νὰ ἀπαγγεῖλῃ τὴν
καταδικίαν ὅτι ὁ κατηγορούμενος ὤψωσε κατὰ τὴν
χρὴν τὴν κεφαλὴν εἶδε τὸν συνταγματάρχην Ὁ Κα-
ρέλ, ὅστις ἐφαίνετο μὴ προσέχων εἰς τὰ γινόμενα,
ἀλλὰ μάλλον ἐνασχολούμενος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν
διαφόρων ἐπιστολῶν τὰς ὁποίας ἔφερεν ὁ ξενόδοχος.

— Θεέ μου, ἀνέκραξεν ὁ κατηγορούμενος, εἶναι
δυνατὸν! Καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ θρανίον ὡς ἀν εἶχε λει-
ποθυμήσει.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο διετάρξε τοὺς ἐν τῇ
αἰθούσῃ, καὶ ἀνέστειλε τὴν ἀπαγγελίαν τῆς κατα-
δικῆς. Ἐσπευσαν νὰ βοηθήσωσιν τὸν δυστυχῆ, καὶ
ἀφ' οὗ ἀνέλαθε τὰς αἰσθήσεις τοῦ ὁ πρόεδρος ἠρώ-
τησε τὴν αἰτίαν τῆς πλινθίας ταραχῆς καὶ τί ἐσή-
μαινε τὸ ἐπιφώνημα τοῦ.

— Μιλῶδες, ἀπεκρίθη ἡ ζωὴ μου ἐσθίθη, βλέπω

εἶδόν τινὰ πᾶσι ὁποῖον ἀν ἡ ἐξοχότης εἶχε θιγῆσαι
νὰ ἐξετάσῃ ὅ ἀποδείξῃ ὅτι ἦμην ἄκακοι.

— Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων ἐσπάρσαν πρὸς τὸν
πρόεδρον, διότι οὐδεὶς ἐνόησε τί ἔλεγεν ὁ κατηγορού-
μενος. Οὗτος ὅμως ἐσπευσε νὰ προσθήσῃ ὅτι ὁ ἀν-
θρωπος ἐκεῖνος ἦτο ὁ ὠραίος κύριος ὅς τις ἐφόρει
κόκκινον ἐνδυμα, καὶ ὁ ὁποῖος δὲν ἤθελε βεβαίως
ἀρνηθῆ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τῆς ἀθωότητός του.
Τοῦτο ἀκούσας ὁ συνταγματάρχης ἠτένεσε μετὰ
προσοχῆς τὸν κατηγορούμενον, καὶ μετὰ ταῦτα ἀ-
πεκρίθη εἰς τὸν ἐρωτήσαντα πρόεδρον, ὅτι δυστυχῶς
ὁ ζήτησιν τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἦτο πάντῃ ἀγνωστος
πρὸς αὐτόν.

— Τὸ ὑπέθεσα, συνταγματάρχα, εἶπεν ὁ πρό-
εδρος, οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι προσιτρέχουν εἰς παρο-
μίας πανουργίας διὰ νὰ διεγείρουν τὴν συμπάθειαν.

— Παλλάκις οἱ ἐλεινοὶ αὐτοὶ καταχρῶνται τὴν
καλωσύνην μου. Σήμερον ὅμως βεβαίως ὄχι, ὄχι,
ὄχι, Τερέντιε Καχάγαμ, δὲν θὰ διαφύγῃς τὴν δίκην
τῶν νόμων!

— Ὡ μιλῶδες! εἶμαι βέβαιος καθὼς βλέπω τὴν
φενάκην σας, ὅτι μὲ μίαν μόνην λέξιν ἤμπορεῖ νὰ
μὲ σώσῃ ὁ κύριος αὐτός, ἐάν ὀλίγον μόνον σκεφθῇ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ συνταγματάρχης ἐπανέλαθε καὶ
δεύτερον ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὁ
πρόεδρος ἠτοιμάσθη νὰ ἀπαγγεῖλῃ τὴν καταδικίαν,
ὁ δὲ κατηγορούμενος ἐπιδοθεὶς εἰς κοπετόν εἶπεν ὅτι
βεβαίως ὁ κύριος ἐκεῖνος θὰ ἐλπισμόνησε τὰ χαρα-
κτηριστικά του, ὅτι ὅμως δὲν εἶχεν ἀμφισβηλίαν ὅτι
ἀν τὸν ἐσυγχώρουν νὰ τῷ ἀποτείνῃ τρεῖς ἐρωτήσεις
ὅλα τὸν ἀνευθμεῖτο εὐθύς.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀκροατήριον ὅλον ἔδειξε καὶ περι-
έργειαν καὶ ἐνδιαφέρον, ὁ δικαστὴς ἀν καὶ ἀνυπόμο-
νος δὲν ἤμπόρεσε ν' ἀπορρίψῃ τὴν αἴτησιν τοῦ κα-
τηγορουμένου, ὁ δὲ συνταγματάρχης εἶπεν ὅτι ἦτο
ἕτοιμος νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐρωτήσεις.

— Ἐρωτῶ τὴν εὐγενεῖάν σας, εἶπεν ὁ κατηγο-
ρούμενος, ἐάν τὸ παρελθὸν σάββατον δὲν ἐτελειώ-
σαν ἐξ ἡμῶν καὶ δεκαπέντε ἡμέραι ἀφ' οὗ ἐφθάσα-
τε εἰς Δουβρὸν ἐρχόμενος ἀπὸ Γαλλίαν.

— Δὲν ἤμπορᾶ βεβαίως ἀπεκρίθη ὁ συνταγμα-
τάρχης μειδιῶν, νὰ προσδιορίσω μὲ τὴσιν ἀκριβείαν
τὴν ἡμέραν, βεβαίως ὅμως ὅτι ἀπέβην εἰς Δουβρὸν τὸν
τελευταῖον Ἰανουάριον.

— Δὲν ἐνθυμέσθε τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος φερόν
ἐνδυμα ναύτου εἶχε ἐσθῆκασεν εἰς τὸν ὄμιλόν του διὰ
νὰ μὴ βραχῆτε ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ μετέφερε τὰ
δύο κιβώτιάσας ἀπὸ τῆς Θάλασσαν μέχρι τοῦ με-
γαλητέρου ξενοδοχείου;

— Δὲν μὲ φκίνεται ὅτι εἶναι δυνατὸν ν' ἀνα-
γνώρισω τὰ χαρακτηριστικά του ἀνθρώπου αὐτοῦ.

— Καὶ ἐλπισμόνησατε τὴν πληγὴν εἰς τὸ κρα-

νίον τὴν ὁποίαν εἶχε εἶδε τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν,
καὶ εἶχε διηγήθῃ ὅτι τὴν ἔλαβα πολέμων μὲ Γάλ-
λον πειρατήν;

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέβαλε τὴν φενάκην τοῦ καὶ
ἔδειξε μέγα τραῦμα εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ.

— Ναι, ναι, ἀνέκραξεν ὁ συνταγματάρχης Ὁ Κα-
ρέλ, ἐνθυμοῦμαι, αὐτὴν τὴν περίστασιν, καὶ νομίζω
ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον εἶδα
εἰς Δουβρὸν τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν ἐγνώρισα κατ' ἀρ-
χάς. Ἐνεκα τῆς φενάκης του. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἀκριβῆ
ἐποχὴν τῆς ἐπανόδου μου ἀπὸ τῆς Γαλλίαν ἤμπορᾶ
νὰ εἶδῃ τὴν εἰπῶν, διότι τὴν ἐσημείωσα εἰς τὸ χάρτο-
φυλάκιόν μου.

Καὶ ἀνοίξας τὸ χάρτοφυλάκιόν τοῦ ἔδειξεν ὅτι ἡ
ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἦτο αὐτὴ ἐκείνη δι' ἣν
κατηγορεῖτο ὁ Καχάγας, καὶ εὐθύς θαυμασμός κατέ-
λαθεν ὅλον τὸ ἀκροατήριον. Ὁ πρόεδρος προσεκάλεσε
τοὺς ἐνόρκους νὰ ἀποχωρήσωσιν ἐκ νέου εἰς τὸ δω-
μάτιον αὐτῶν ἀφ' οὗ ὁ συνταγματάρχης ἐβεβαίωσε
ἐντόμως τὴν μαρτυρίαν του. Ἐννοεῖται ὅτι μετὰ μι-
κρὸν ἐξέδωθ' ἀθωοτικὴ ἐτυμηγορία ὁ δὲ κατηγορού-
μενος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ δικαστήριον ἐπευφημού-
μενος ὑπὸ τοῦ πλῆθους καὶ τὰ θυλάκια ἔχων πλήρη
νομισμάτων, τὰ ὁποῖα γενομένου ἐράνου ἐδόθησαν
αὐτῷ.

Ὁ συνταγματάρχης Ὁ Καρέλ ἐδέχθη τὰ συχα-
ρητήρια τοῦ δικαστηρίου, προσεκάληθ' νὰ γενῆ με-
τὰ τοῦ προέδρου, καὶ νὰ παρευρεθῇ τὸ ἔσπερας εἰς
χορὸν. Ἐπροφασίσθη ὅμως εἰπὼν ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ
τὰς ὁποίας ἔλαβε τὸν ἐξίαζον ἵνα ὑπάγῃ ἀμέσως
εἰς τοῦ φίλου του Βαλλυμαγορού. Ὁ πρόεδρος, ὁ δι-
ευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας καὶ οἱ λοιποὶ ἐλυπήθησαν
μὲν διὰ τὴν ἀρνήσιν, παρηγορήθησαν ὅμως μαθόντες
ὅτι τὴν ἐπιούσαν θὰ εὐρισκοῖ αὐτὸν εἰς τοῦ Μαρκε-
σιου, ὅπου ἐμελλε νὰ παρευρεθῶσι καὶ οἱ δικασταὶ
καὶ οἱ ἐνορκοὶ καὶ πάντες οἱ γνωστότεροι κάτοικοι
τῆς χώρας. Μετὰ ταῦτα ὁ συνταγματάρχης ἐπέ-
στρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐπλήρωσεν τὸν ξενόδοχον
καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Βαλλυμαγορού.

Τὴν ἐξέπομένην νύκτα ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυ-
νομίας ἐπανερχόμενος ἀπὸ τὸν χορὸν συνελήφθη ἐν-
πὸς τοῦ ὀχημάτος του ὑπὸ πριῶν ληστῶν, οἱ τινες
ἔβαλον χεῖρα εἰς τὸ ὄρολογίον του καὶ εἰς σημαντι-
κὴν ποσότητα χρυσοῦ καὶ τραπεζογραμματίων. Μετὰ
μικρὸν δὲ ἐναμοστία ἐφίππων χωροφυλάκων ἐλθοῦσα
συνελήφθη μετὰ τῶν πριῶν ληστῶν, οἱ τινες τραυ-
ματισθέντες συνελήφθησαν, καὶ πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς
τὴν πόλιν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐξέπνευσεν. Οἱ δὲ ἄλλοι
δύο ἀνεγνώρισθησαν ὅτι ἦσαν ὁ μὲν ὁ Τερέντιος
Καχάγας, ὁ ἀπολυθεὶς τὴν πρατεραίαν, ὁ δὲ ὁ δι-
κασιθέμενος συνταγματάρχης Ὁ Καρέλ, ὅς τις ἦτο ὁ
περιφημὸς καὶ προμαρὸς Κίλτυ, οἱ τινες μετὰ τῆς

νας ἡμέρας δικασθέντες καταδικάσθησαν εἰς τὸν δι-
ἀγγόνης θάνατον. Ὁ δὲ τρίτος ὁ φονεὺς κατὰ
τὴν συμπλοκὴν ἦτο ὁ ὑπηρέτης τοῦ συνταγματάρ-
χου. Περιττὸν βεβαίως νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἱστορία
αὐτὴ τοῦ ἄλλου εἶχε συναποφασισθῆ προηγουμένως
ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ἄλλων, οἱ τινες
εἶχον λάθει τὴν ἀδειαν νὰ τὸν ἐπισκεφθῶσιν εἰς τὴν
φυλακὴν ἐπὶ λόγῳ συγγενείας. Ἡ δὲ τόλμη καὶ ἡ
ἀγγίνοια τοῦ Κίλτυ ἐπέφεραν τὴν αἰσίαν ἐκδασιν
τοῦ στρατηγέματος.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ καὶ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ εἰς τὴν νεοελληνικὴν φιλο-
λογίαν Κωνσ. Σάθα ὑπὸ Ἀνδρονίκου Κ. Δημητραπεσοπούλου
1871.

Ὁ ἐν Αἰψίᾳ αἰδέσιμος ἀρχιμανδρίτης Κ. Ἀνδρό-
νικος, ἐξακολουθῶν φιλοτιμίως τὰς περὶ τῆς νεωτέ-
ρας φιλολογικῆς ἡμῶν περιόδου ἐρευνὰς αὐτοῦ¹⁾,
ἐξέδοτο τὸ ἀνωτέρω πόνημα ὅπως συμπληρώσῃ, ἐ-
πιδιορθώσῃ, ἀνασκευάσῃ, ὅς δ' εἰπεῖν καὶ ἐπιπλ-
τεῦσῃ τινὰ τῶν ἐν τῇ *Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ* τοῦ
Κ. Σάθα περιεχομένων. Καὶ τοῦτο μὲν ἀριστον καὶ
ἀπαραίτητον, διότι διὰ μόνον τοιαύτης βεβαίως θέ-
λει κατορθῶθαι, μετὰ τὸν χρόνον ἐν ᾧ κενταὶ τὰ
τῆς φιλολογίας ταύτης, μεθοδικωτέρως τίς καὶ ἀλη-
θέστερος καὶ κριτικώτερος ἔλεγχος τῶν ἡπὸ ἡμῶν
φιλοπόνθηθέντων. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο, διότι τὸ
χρὸς βαθὺ καὶ τὰ πόνηματα, τὰ χειρόγραφα κατ'
ἐξαιρέτον, διεσκορπισμένα εἰς τὰς ἀπέναντάς ῥι-
βλιοθηκὰς ἰδιαιτέρας τε καὶ δημοσίας, ἀπαιτοῦνται
καὶ πολλοὶ καὶ πολλῶν πόνοι, καὶ χρόνος μακρὸς
καὶ οὐ μικρὰ δαπάνη. Ἄδὲν ἀνοδυμέθω, ἐλέγξιμεν
μόλις πρὸς μὴνός διελούντες περὶ τῶν τοιούτων ἐ-
ρευνῶν, ὅτι καὶ αἱ μέχρι τοῦδε διεξαχθεῖσαι καὶ αἱ
καθ' ἐκάστην διεξαχόμεναι λείπονται καὶ ἐρμού καὶ
ἀκριβείας καὶ ἐπιστάσιας, κριτικῆς, συσσωρεύονταί
ὅμως ὡς ὄλη, ἢν χεῖρ ἀρχιτεκτόνος, εὐμοιροῦντος
καὶ τοῦ χρόνου καὶ τῶν τρόπων ὧν στήρουνται εἰ-
καθ' ἡμῶν ἐρευνηταί, θέλει μεταχειρισθῆ εἰς δικαδὸ-
μὴν τῆς καθόλου ἱστορίας τῶν ζοφερωτέρων χρόνων
τῆς Ἑλλάδος²⁾. Οὕτω πῶς πράττομεν καὶ ἡμεῖς ἔτι
πολλῶν ἐτῶν ὡς πρὸς τὰς λέξεις ἰδίως, τὰς φράσεις
καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος,
ἀποταμιεύομεν μὲν αὐτὰς εἰς τὴν *Πανθρόαν*, καὶ
ἀποταμιεύομεν μετὰ σπουδῆς φοβούμενοι μὴ ἐξάφα-
νισθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐρώτος τοῦ νεωτερισμοῦ καὶ τῆς
ἀκαθάρτου τοῦ πολιτισμοῦ ἐισβολῆς, καὶ ἀλελειμένον δὲ

¹⁾ Ὁρ. καὶ τὸμ. ΚΑ' Πανθ. σελ. 87.
²⁾ Πανθ. τὸμ. ΚΒ', σελ. 47.

εις άλλους την ετυμολογίαν και την κατά γραμματικὴν ἐξέτασιν. Ἄξιον δὲ σημειώσεως ἐστὶ καὶ ὁ σεβασμιος ἀρχιμανδρίτης τὰ αὐτὰ ἀπαραλλάκτως προσθεύει. «Ἐκαστος, γράφει ἐν τῷ ἀνά χειρας ποιηματίῳ, ἕκαστος λόγιος Ἕλληνα ὀφείλει νὰ συλλέγῃ τοιαύτην ὕλην καὶ νὰ τὴν σωρεύῃ, ὅπως τὴν ἔχη πρόχειρον ὁ μέλλων Ἕλληνα ἀριστοτέχνης, ὃς θὰ ἀνεγείρῃ τὸ ποθοῦμενον ὄλοσχερὲς καὶ λαμπρὸν φιλολογικὸν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος οἰκοδόμημα». Συγγνωστὰ ἄρα, κατὰ δικαιοσύνην μάλιστα, ὀχι κατ' ἐπιεικειαν, τὰ ἐλισθημάτα εἰς ἃ ἐξ ἀνάγκης ὑποπίπτει, ὁ παρειούσιος εἰς τοιοῦτον λαβύρινθον. Ναὶ μὲν ἀπορον φαίνεται εἰς τὸν δεύτερον ἐρχόμενον, τὸν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντα τοὺς καρποὺς τῶν πόνων τοῦ πρώτου, πῶς ἠμάρτησεν οὗτος περὶ πράγματα πολλὰκις εὐτέλῃ μὴ λησμονηθῆναι ὅτι τὸν δεύτερον διαδέχεται τρίτος, καὶ τὸν τρίτον τέταρτος καὶ οὕτω καθέξῃς, ἕως οὗ διορθουμένων ἀλλεπαλλήλως τῶν πρώτων ἀναποφεύκτων σφαλμάτων κατατησόμεν εἰς τὸ τέλειον καὶ ἐκ τούτου ἐγεννήθησαν αἱ λέξεις προκοπῆ καὶ πρόδοος.

Ἐκ τῆς ἀληθείας ταύτης ὀρκώμενοι εὐγνωμονοῦμεν μὲν τὸ ἀπονηθῆναι τὸ ἠμάρτημα ἀρχικῶν δρίτη, δὲν παύομεν ὅμως θαυμάζοντες καὶ τοῦ συγγραφέως τῆς *Νεοελληνικῆς φιλολογίας* τὴν καρτερίαν καὶ ἐπιμονὴν μετ' ὧν ψηλαφῶν ἐν τῷ σκότει ἀνεβρε καὶ ὀνόματα καὶ ποιήματα μέχρις αὐτοῦ ἔγνωστα καὶ εἰς τοὺς δοκιμωτέρους τῶν καθ' ἡμᾶς φιλολόγων.

Ὅτι καὶ τινα μὴ ἀκριβῆ ἢ καὶ ἀνεπίστατα παρεῖρθησαν εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ Κ. Σάθα, εἶπομεν καὶ ἡμεῖς ἐκ τῶν πρώτων· ἀλλὰ καὶ λέγοντες δὲν ἐλησμονοῦμεν ὅτι τὸ σύγγραμμα ἔμελλε νὰ ὑποβληθῆ εἰς ἀγῶνα, καὶ ὅτι ἡ ταχέως προθεσμία δὲν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἐπιχειρήματος, τῶν ζητημάτων, εἰς ὧν τὴν λύσιν ἐνίστα οὐδ' ἄκραν μίτον εἶχεν ὀδηγόν, ὄντων πολλῶν καὶ ποικίλων. Διὰ τοῦτο δὲν κρίνομεν δίκαιον νὰ καταλογισθῶσιν αἱ ἐλλείψεις πᾶσαι εἰς βῆρος τοῦ συγγραφέως.

Αἱ ἐλλείψεις αὗται, κατὰ τὰς *Προσθήκας* καὶ *Διορθώσεις*, εἰσι πολλαπλαῖα χρονολογία ἐσφαλμένα· διχοτομία συγγραφέων κρίσεις ἀτοπῆ· ἀντιφάσεις· ἐιδήσεις ἀτελεῖς· παρερμηνεῖαι· ἀπόδοσις συγγραμμάτων εἰς ἄλλους ἢ τοὺς συγγραφεῖς καὶ παρορρήματα.

Αἱ χρονολογικαὶ εἰσι τῶν αἰ σπουδαιότεραι· ὁ Κερροφύλαξ καὶ ὁ Νοταρᾶς φέρ εἰπεῖν φαίνονται συγγραφόντες ἢ διδάσκοντες ἑπταετείς (σελ. 3). Ὁ Βησσαρίων (6), ὁ Μάρουλλος (7), ὁ Μαργουῖος (19), ὁ Μισαλᾶνος (90), παρίσταται ἐνεργοῦντες εἰς Χρσ.

¹⁾ Προθ. καὶ Διορθ. σελ. 2.

νικᾶς περιόδους, καθ' ἃς οὐδὲν ἐγνήρησαν ἢ καὶ δὲν ἦσαν πλέον ἐν τοῖς ζωαῖς (42), καὶ βιβλία τυποῦνται εἰς ἔτη καὶ μέρη καθ' ἃ δὲν ἐτυπώθησαν (12).

Τὰ ἐκ τοῦ Λατινικοῦ περὶ Βησσαρίωνος (6) καὶ περὶ Βουστρανίου (42) ἐξελέγχονται ὡς κακῶς ἐρμηνευθέντα. Ὁ Νικόσιος φαίνεται ἀποθνήσκων δις (53). Ὁ Μάξιμος Καλλιπολίτης λέγεται αἰρετικὸς διότι παρέφρασε τὴν ἱερὰν γραφὴν εἰς τὴν καθωμλουμένην (49). Ὁ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχης Δασίθεος ἱσσορεῖται γόνος τοῦ περιφανοῦς τῶν Νοταρῶν οἴκου, ἐνῶ κατήγετο ἐξ ἀφανοῦς οἰκογενείας τῆς Ἀραχῶβος (61). Ὁ μαθητὴς τοῦ Πηγαῖ Μάξιμος ποῦ μὲν γράφεται Μανουῆλ, ποῦ δὲ Μάξιμος (35). Βιογραφοῦνται ὡς συγγραφεῖς ἄνδρες μηδὲν σύγγραμμα καταλιπόντες (8). Τοῦ ῥήτορος Μανουῆλ (10), τοῦ Μελετίου Πηγαῖ (18), τοῦ Γαβριὴλ Σεβήρου (32), τοῦ Χριστοφ. Ἀγγέλου (45) τὰ συγγράμματα ἢ τέμνονται εἰς πολλὰ ἢ κακῶς ἐπιγράφονται. Ἄλλων, οἷον τοῦ Βησσαρίωνος (6), πολλὰ συγγράμματα δὲν ἀναφέρονται, καὶ ἄλλων, οἷον Μάρκου τοῦ Ἐφέσου (2) καὶ Βησσαρίωνος (6) τὰ φιλοπονήματα ἀποδίδονται εἰς ἑτέρους.

Ἰδοὺ ἐν γένει εἰς τί περιστρέφονται αἱ *Προσθήκας* καὶ *Διορθώσεις*. Καλὸν ὅμως νὰ ἐξετάσῃ τις ἄλλος, διότι ἡμεῖς οὐδὲν βοήθημα ἔχομεν πρόχειρον, ἂν πᾶσαι εἰσιν ἀλάνθαστοι. Ὁ μὲν τῆς *Νεοελληνικῆς φιλολογίας* συγγραφεὺς λέγει, παραδείγματός χάριν, τὸν πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων Δασίθεον, ἐκοντα τὸ γένος ἐκ τοῦ ἐν Κορινθίᾳ οἴκου τῶν Νοταρῶν, ὁ δὲ τῶν *Προσθηκῶν* καὶ *Διορθώσεων* βιβλιοτάναντία· ἄλλ' ἂν δὲν ἀπατῆ ἡμᾶς ἡ μνήμη αὐτοῦ ὁ Δασίθεος μαρτυρεῖ πού τῶν ἰδίων συγγραμμάτων τὴν κατὰ Σάθαν καταγωγὴν. Τὰ τοιαῦτα ἔπρεπε νὰ ἀνακρίνωνται προσεκτικώτερον ὑπὸ τῶν ἀγωνοδικῶν. Μανθάνομεν δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἔσπερν τι σπουδαιότατον, ὅτι ὁ Κ. Ἀνδρόνικος παρεσκεύασε καὶ ἔτοιμα ἔχει εἰς ἔκδοσιν πολλὰ, παρ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντα· εἰς τὰς ἐν Βύρῳβη βιβλιοθήκας, περὶ τῆς προκειμένης φιλολογίας, ἢ τινα ὅμως δι' ἔλλειψιν φιλοτιμῶν ἐκδοτῶν κινδυνεύουσι νὰ γίνωσι παρανόλωμα τοῦ πανδαμάτορος χρόνου.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης φέγει ἐνίστα καὶ τὸ λεκτικὸν τοῦ Κ. Σάθα. Ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα παραμελεῖται ἀπὸ τινος ὑπὸ πολλῶν, ἐκ τῶν συγγραφέων, ὀμολογεῖται κοινῶς. Ἐπι εἰκοσιν ἔτη καὶ ἐπίκεινα πάντων τῶν ποιητικῶν καὶ φιλολογικῶν διαγωνισμάτων οἱ κριταὶ καταδεικνύουσι τὴν ἀμέλειαν ταύτην, καὶ προχθὲς ἔτι οἱ τοῦ ῥοδοκανακίου διαγωνισματος ἐνάμισαν ἀναγκαῖον νὰ ἐνδιατρίψωσιν ἐν τῷ νίστερον εἰς αὐτὴν. Καὶ ἐνχιδέτριψαν ὀρθῶς· διότι ὡς τῶν γυναικῶν πῶς κάλλος περιβαλλόμενον ἐσθῆτα ἀτμηλῆ καὶ ἠμπαρᾶν, δὲν ἀναφαίνεται καθ' ἑλληνικῶν

τοῦ τὴν λάμπει, ἐσθ' ὅτε μάλισα καὶ ἀμαυροῦται, οὕτω καὶ τὸ τῶν ἰδεῶν τῶν ἐχουσῶν τὸ ἐνδομα ἀπροσφύς, διάστρόφον καὶ ξένον, καὶ δταν ἀνακαλύπτεται ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου, καθίσταται φορτικὸν καὶ ἄχαρι. Ἐπειδὴ δὲ ἀκανόνιστος εἰσέτι ἡ γλῶσσα, ὁ Ἕλληνα συγγραφεὺς πλὴν τῆς εὐρέσεως πρέπει νὰ ὑποβάλλεται καὶ εἰς δευτέραν ἐργασίαν, οὐδὲν ἦτονον τῆς πρώτης ἀπαραίτητον, τὴν τῆς ἐκθέσεως· ἀξιοὶ δὲ ἡ ἐκθεσις πλοκὴν ἰδιόζουσαν τῇ γλώσσῃ, λέξιν κυρίαν, τὰ φηνεῖαν καὶ χάριν. Ναὶ μὲν ἀξία πολλῶν ἐπιλείων ἢ προθυμία τῶν σπουδαζόντων εἰς πλουτισμὸν τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας διὰ συγγραφῶν· ἀλλ' ἔς προσέχουσι μὴ ἀκούσωσιν τὸ τοῦ Ζεῦξιδος πρὸς τὸν Ἀγάθαρχον. «Καὶ τοι ποτὲ φασιν Ἀγαθάρχου τοῦ ζωγράφου μέγα φρονούντος ἐπὶ τῷ ταχὺ καὶ ῥαδίως τὰ ζωα ποιεῖν, ἀκούσαντα τὸν Ζεῦξιν εἶπεν· «Ἐγὼ δὲ πολλῶ χροῶν.» Ἢ γὰρ ἐν τῷ ποιεῖν εὐχέρεια καὶ ταχύτης, προστίθησιν ὁ Καιρωνεὺς, οὐκ ἐντίθησι βῆρος ἔργῳ μόνιμον οὐδὲ κάλλους ἀκριβείαν· ὁ δ' εἰς τὴν γένεσιν τῷ πόνῳ προδανεισθεὶς χροῦς ἐν τῇ σωτηρίᾳ τοῦ γενομένου τὴν ἰσχὺν ἀποδίδωσιν»¹⁾.

ΠΟΙΗΤΙΚΑ

— 336 —

TANTALOS.

«Δρόσον! δρόσον!... ὕδωρ μίον,
Διαυγές, γλυκὺ, ὄρταιον,
Ἢς τὰ χεῖλη πῶς δὲν πίπτεις;
Ἢς τὴν δίψαν πῶς δὲν βίπτεις
Βέλσαρον, τὴν φλογεράν;

Πόσον πῦρ με κατακαίει!
Πόσον λάβραν ἀποπνέει
(Ἢς ἢς τήκεται καὶ λίθος!)
Τὸ πανόκτιστόν μου στήθος,
Φέρον φοβερὰν ἀράν;

— Μὴ τὴν πῖψαν νὰ κορέσω
Κἂν ποτε θὰ ἐμπορέσω;
Δένδρα! δένδρα! εὐσπλαγγίαν.
Δὲν αἰσθάνεσθε κάμμιαν;
Βότρες καὶ καρποὶ γλυκεῖς!

Ταυοῦμένος πρὸς τ' ἄνω
Λιωνίως, μόλις φθάνω
Νὰ σᾶς ὀξω, καὶ ἐν βῆ
Φεῦγάτέ με!... δυστυχία!
«Ὀ! ποιήης μου τῆς κακῆς!»

Ἦ στυγνὴς... οὐρανίαν
Ἦ πῦρ νέκταρ, σείς, οὐσίαν
Ζωογόνον καὶ ἡδίστην,
Δωρεῶν πασῶν ἁδίστην,
Ἐσταλάξατέ μοι νῦν!

¹⁾ Πλούτ. ἐν βίῳ Περικλ. Γ'.

«Ἄχ! δίψῳ καὶ πορκαλοῦμαι!
Μάστιγν ὅμως ἀίωροῦμαι!
Θέλω, ὕδωρ, νὰ σὲ φθάσω,
Πῖψαν, πῖψαν νὰ χορτάσω
Σὲ, τὴν θείαν ἠδονήν!

Ἀφθονώτατος ἐμπρὸς μου
Ἦσεῖς, βίαις θησαυρῶν μου!
Ἐν τοῦ βράχου κἄτω τρέχει,
Ἄλλ' οὐδὲ τὸ στόμα βρέχει,
Ὁ προτιεῖω ἀνοικτόν!

Ἦ θεοὶ μου! ποῖα φρένη!
Πῶς μάρη καταδίχη!
Ἦ ἀνηλεῖς, αἰεὶ, λίθοι!
Πῦρ μ' ἀποτιφροῖ τὰ στήθη!
Δάτα, δότε τὸ ποτόν!

Βράχε! μὴ καὶ σὺ νὰ πύσης
Καθορμᾶς; νὰ μ' ἀφαιρέσης
Τὴν πνοήν; νὰ μὲ σουτρίψης
Κ' εἰς τὰ βέθη νὰ μὲ βίψης;
— Ὅτι μοὶ! πῶς με ἀπειλεῖ!

Πάλιν σῖεσαι καὶ πάλιν
Ἄνωθὲν μου!... ποῖαν ζάλην
Προξενεῖ μοι αὐτ' ἡ θεία
Ἦ δεινὴ, ἢ φρικαλέα!
— Γάλακτά μου κερταλή!

Ἦ δωρ! ὕδωρ! κἄλω! κἄλω!
Κἄλω, μόλις ἀναπνέω...
Ἀρδσον ὄλιω, δότε δρόσον,
Κατασβέσασθε τὴν νόσον,
Ἦ ποχθῶναι θεοὶ!

Φεῦ! φεῦ! μάστιγ στίνας, μάστιγ
Μοῖραν τὴν στυγερωτάτην;
Βέσανός μου αἰωνία
Δίψα τήκει με ἄγρια,
Καὶ οὐδὲν τὴν ἄλλοισι!

ΙΣΤΙΟΝ.

«Ἐλλαχεν ἄλλος τοιαύτην ποτὲ τιμωρίαν ἐν ἄδῃ;
Ἐπὶ τροχῷ κυλινδοῦμαι ἀπαύτως ὁ τάλας ἦλιω...
— Ἄ στήθε, τροχὸς ἀνθρώπων, θεῶν καὶ δαιμόνων ἀπάντων!
Πρὸς οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, πρὸς τοῦ ἄδου αὐτοῦ, τοῦ Τάρταρου!
Ἦν ἀναπνεύσω— βῶ— ἐπὶ μίαν στιγμήν κἂν καὶ μόνην...
Τρέχει καὶ τρέχει ἐκείνος, ἀκράτητος πάντοτε τρέχει,
Ἦλιγγῶν δ' αἰωνίως κ' ἐγὼ μετ' αὐτοῦ κυλινδοῦμαι,
Θνήσκων καὶ ζῶν κ' αἰσθηόμενος ἕμα κ' ἀναδότης μόνων;
Καὶ τοι, σπερφεμένος οὕτως, ὡς ἀσθρῶπος σῶζομαι μὲλλῃ,
«Ὅτι τὸ ἦμιος μόνω, τὸ ἄλλο δ' ἐκέρθημαι κόνι!»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

«Ἦψ' μου δεσμῶν τοῦ ἦπαρ ἀπαύτως ἐνταῦθα σπαράσσει
Ἄναγενοῦται δ' αὐτὸ, ἵνα πάλιν αὐτὸς τὸ ἠπαρῶσιν!
Ἦπασα πῦρ τ' οὐρανοῦ καὶ τὰς τέχνας ἐδίδαξα πῶσας
Ἢς τὸ ἀνθρώπινον γένος, οἰκέτας; τὴν μαύρην τοῦ μοῖραν.
Ἐπὶ τοῦ βράχου λοιπὸν ὁ ὑπέριπτος ἄρχων τοῦ κόσμου
Προσπάσσαλδσας με Ζεὺς τυραννίᾳ δι' ἄγριον βασάνων.
Δικαιοσύνη ἰδοὺ! νόμιμότης κ' εὐγένεια τῶν ποῶν
Τοῦ πανταχῶρος, μεγίστου θεοῦ, τιμωροῦντός με οὕτω,

Και δι' αἰτίαν τοιαύτην παράδειγμα μέγα δίδοντας
Και εἰς τοὺς ἄλλους θεοὺς καὶ βροτοὺς εὐχαί. ἄλλο δὲν λέγω!

Ο ΣΟΚΡΑΤΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΑΣ ΥΨΑΤΑΣ ΕΤΙΓΜΑΣ ΤΟΥ.

• Ἐκάνει, ἰκάνει, ὦ Δαναοί,
Τὴν οὐδὴν ἀλγόνουσαν
ἀγδὴνα Μουσαῖν,
Τῶν Ἑλλάνων τὸν ἄριστον! —
(Ἐβριπίδης ἐν Παλαμ.)

• Εἰς τὴν ὑγίαν ἰκπίνω τῆς φίλης μου τοῦτο πατρίδος!
Πῶς τὸ κἀντιον, ναί, εἰς ὑγίαν νοῦς καὶ καρδίας
Καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων!
Εἰς φωτισμὸν, ἀγνισμὸν, ψυχικὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους!
Ἦνα θεὸν τοῖς διδάσκω, ἐν ᾧ προσκυνοῦσι μυρίους!
Ἄβαν ἀληθεύσαν, ἔνθα λατρεύουσιν ἔπειρα ψεύδη!
Ἀθανασίαν ψυχῆς, ἀμοιβὴν, ἀναπαύσασιν, κρίσιν
ἔργου παντὸς ἀγαθοῦ καὶ παντὸς ἐναντίου ὁμοίως.
Τὴν ἀρετὴν ὕπερ πάντα τὸ μέγιστον κτήμα κηρύττω,
Ἄριστον, ἥδιστον, καὶ ζηλωτὸν τὸν ἐνἄρετον μόνον!
Τοῖς σοφιστῶς πολέμῳ κατὰ τοῦτων τὰ ὄπλα των στρέφω,
Καταγωνίζομαι πάντα ἀγύρτην καὶ ψεύστην καὶ φαῦλον!
Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ πατρίς μου, εἰς τοῦτων τοὺς λόγους πεισθεῖσα,
— Διαβολῶν αἰσχρῶν οὐκοφάντημα ἔνταχρον, μαῦρον, —
Τὴν καταδικῆν μου ἤδη δικαίως, ἀδίκως δὲν λέγω,
Ἀποφασίσασα πλέον μοι φαίνεται, δέχομαι ταύτην:
Εἰς τῆς πατρίδος μου πείθεμ' ἐγὼ ἑκουσίως τοὺς νόμους.
Κατὰ τὰ κείμεν' ἀφοῦ με δικάσασα καταδικάζει,
Αἴτιον, λόγον ὡς ἀντίπεμα κἀνέναν πρὸς ταῦτα, δὲν ἔχω.
Νὰ ὑπακούσω ἐφέλω, διότι πολίτης τῆς εἰμῆι.
Κ' ἂν μοι πρεσβεῖνοι φίλοι δραπέτης ἀντιθέω νὰ γείνω,
Κ' ἂν μ' ὀπισθοκινῶνται πολλὰ καὶ ἀνάκλησιν τῆς καταδικῆς,
Δίον εὐδαίμονα νὰ μοι παρέχωσι, πλοῦτην καὶ δόξαν,
Ἄουλον, πρῶτιστον πάντων, καὶ ἔπειτα πάντα εὐκαταίη,
Κ' ἂν μοι εὐλίγαι σιγμῶν ὑπολείπονται ἔτι νὰ ζήσω,
Ὅμως παράδειγμα, ὄχι, δὲν γίνομ' ἐγὼ ἀπειθείας!
Τὴν πολιτείαν τιμῶ καὶ τὰ νόμιμα τῆς πολιτείας!
Τὰ καθεστῶτα δὲν θέλω ἐγὼ ὡς ἀνατρέφωι Σωκράτης
ἴμην καὶ ζῶν καὶ διδάσκων, λοιπὸν τελευτῶν δὲν ὀΐμαι!
Ἄν ἀποθνήσκω ἀδίκως, εἰς μείζων τιμὴ μοι ἢ τοῦτο,
Ἰκανοποιεῖσαι μείζων καὶ μείζων εὐτύχημα πάντη.
Κατὰ τὸν νῦν ἵσταυτῶ καὶ τὸν μέλλοντα μέλιστα χρόνον;
Ποῖος δὲ φίλος ποτὶ ν' ἀποθῶν δικαίως ἐπίθαι;
Ἄν δὲ δικαίως τυχῶν, τότε πάλιν πρὸς τί νὰ θρηνηθῆις;
Μεμψιμοιρίας αἰτία ὑφίσταται πλέον τις τότε;
Ὅμως καθῆκον ἐγὼ ἐξεπλήρωσα πρὸς τὴν πατρίδα,
Κατὰ συνείδησιν ζῶν καὶ διδάσκων καὶ πράττων τὰ πάντη.
Καὶ ἡ συνείδησις αὐτῆ μοι εἶν' ἀρεστῆ, γλυκυτάτη,
Περηγοῦσα μέγιστη ἐν τῇ τελευταίᾳ μου ὥρᾳ!
Μόνον πλὴν ἄριστον πάντων ἡμεῦ ἀγαθῶν τῶν γυνίων,
Ὅπερ μοι συντροφὸς εἶναι παρῆται πέρα τοῦ τάφου.
Εἴθε δὲ κρείττους ἄλλοι πολλοὶ μετ' ἡμῶν ἐκφανῶσιν,
Ἄνδρες γενναῖοι καὶ υἱες σοφοί, ἐπιστήμονες ἔλωε,
Τῆς ἀληθείας ἀγνοί, διαπρύσιοι κήρυκες μόνως!
Εἴθε δὲ μόνως ἐγὼ τελευταίος, εἴθ' ἔσχατος πάντων,
Εἰς τὸ τὰ ἄλλα κ' εἰς τὴν ὑπερ ταύτης θυσίαν νὰ μένω!
Εἰς τὴν ὑγίαν ἰκπίνω τῆς φίλης μου τοῦτο πατρίδος!
Πῶς τὸ κἀντιον, ναί, εἰς ὑγίαν νοῦς καὶ καρδίας
Καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων!
Εἰς φωτισμὸν, ἀγνισμὸν, ψυχικὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους!

ΙΟΥΡΑΝΟΣ ΒΡΟΥΝΟΣ (*)

Μελετῶν τὴν τέχνην του ἐν τῇ εἰρηφί.

Μοίτο: «Figli tutti d'un solo riscetto;
Maledetto colui che lo infrace,
Che l'incalza sul fiacco, che piace
Che contrista uno spirito immortale»

• Τί; μεταμέλειαν μήπως φρονήτε κἀνεῖς νὰ μ' ἱκανώσῃ;
Τῆς μετανοίας ἔματ' ἐγὼ νὰ διδάξῃ τις κέντρον;
Τῆς συνειδήσεως τύψεις ἐγὼ ἔνδοξοις ὡς ἀκούσω
Σφρηλατεῖσθαι, ὡς ἂν ἐπὶ ἀκρόατος, ἔνθεν τοῦ στήθους
Καὶ τοῦ κρανίου μου νοῦν ἰσχυρὸν καὶ ἀκμαίαν καρδίαν;
Μὴ κοπιᾷτε ματαίως, ὦ μάταιοι ἄνθρωποι! μᾶλλον
Ἀναγνωρίσατέ μ' ἵνα τιμῆσθε ὅπως μοι πρέπει,
Ὅπως ἐφέλιπε, ἔπος ἐφέλιπε ὁ κἀπρος ὕβριτος!
Ὅχι! ποτὲ ἡ ψυχὴ κ' ἐν τῷ ἄδῳ αὐτῶν δὲν δουλοῦται! . . .
Ἦτο καὶ εἶναι, ὡς ἦν αἰωνίως αὐτῇ ἐλευθέρᾳ.
Καὶ εἰς ἀβύσσους δεινὰς κρημνισθεῖσα, ἀνίκατ' ἐκείθεν
Εἰς τὰ ὑπέρτατα ὕψη, κανόνισσα πτέρωτος θείας!
Εἴη' ἀνεξήρητος ἄλλος ὁ νοῦς, κ' ἂν τὸ σῶμα δεσμεύῃ
Βίᾳ τυραννῶν ἀγρίων, — ἀγθῶν ἑτασίων ἀφέρους! —
Εἶναι τὸ πνεῦμ' ἀληθὲς ἡμεῶν πανταχοῦ κ' αἰωνίως,
Κ' εἶναι ἡ ὕλη ἡ δούλη αὐτοῦ κατὰ νόμους ἀτρέπτους!
Ἄν τὰ φαινόμενα δὲ ἀπατῶσι συχνὰ ἐν τῷ κόσμῳ,
Ἢ ἐξουδένωσι πλὴν τοῦ νοῦς τ' ἀληθὲς ἀνυπόστατοι,
Κρίνομεν' ἀπλῶς, ἀδικίως σταθμίζουσα πάντα ἐν γίνεσι.
Στάθην τὸ αἶμα μου ἔδωκεν ἂν βούσῃ ἐκ πολιτίων βασιάνων,
Ἄν μαρτυροῦν φρικτῶ, ἀνηκούστου μὲ κἀμῶσι θῆμα;
Κ' ἂν κρουρηθῆσθαι κἀνεῖς κ' ἂν ὡς σπᾶραγμα βίβῃ μ' εἰς τιγρεῖς,
Κ' ἂν εἰς βάνας βερᾶν κ' ἂν εἰς ὄχλους τὰς ἀρκας μου δώσῃ,
Κ' ἂν τὰς ἀφροσύνας συνπραύση ἐνέτις μαρμαρίνου ἰγδίου,
Κ' ἂν τὰ δατὰ μου τὴν ἐν μετὰ τ' ἄλλο εἰς κόνιν συντρέψῃ,
Κ' ἂν εἰς τὸ πῦρ τοῦ Ταρτάρου μὲ βάλωσιν ἔλεον, καὶ μίλλω,
Νὰ αισθανθῶ πάντα πόνον ἐκ τοῦτου καὶ πᾶσαν ἔδωκον,
Ὅχι! δὲν κῦπτιο ποτὲ, δὲν ἀλλᾶσω διάθεσιν, ὄχι!
Ἄν μεταβάλλομαι! μήτις κἀνεῖς νὰ πιστεύσῃ τὸ θῶμα!
ἀδύναται ἔρη, βουδᾶ, νὰ σεισθῶσιν ἐλκλήρη μᾶλλον,
Νὰ σαλευθῶσιν ἐκ βάθρων τῆς γῆς τὰ θεμέλια ἔλωε,
Πῦρ οὐρανῶδες νὰ πέσῃ, νὰ φλέγῃ τὴν σὺμπαντα κόσμον,
Ὅμως καὶ τότε ἐγὼ μυριάκις τὸ ὄχι! ὄχι κρέζω!
Ὅχι! ἐνέτις τῆς ψυχῆς μου, τρεπῶσιον γίγαντες ὄχι!
Ὅχι! τιτάνες τιτάνων πρὸς πάντ' ἀνευδῶτον, ἀκἀμπτου!
Ν' ἀνακαλέσω δὲν στέργω ποτὲ θει, δέγμα μου εἶναι,
Ἀίθεμα, φρόνημα, πίστιν καὶ εὐτίως ἐγὼ θὰ τηρήσω,
Τὰς πεποιθήσεις μου πᾶσας ἀγνάς, ὡς εἰς ἄνδρα ἀρμόζει,
Εἰς χαρμηθῆρα παντὸς εὐγενεῖς, εὐπαιδευτὸν ἀνθρώπου,
Εἰς ἐπιστήμονες νεῦν, ἀδυσπότατον ἔχοντος κρίσιν
Καὶ τὴν συνείδησιν ὅπως ἀδέσμευτον ἀκπροσβῶν πάντων!
Ἄν τι δὲ ἄλλο ἐκφράσω ποτὲ, λήξιν ἄλλῃν ἂν εἶπω,
Εἴη' εἰρωνεία, προσπειθήσις εἶναι, ὑπόκρισις, χλεύη;
Ἄς τὸ ἐκλάβωσι, μέγαν, δεινὸν καὶ μικρὸν σαρκασμὸν των;
Τύραννος πᾶς καὶ δυνάστης φρικτὸς τοῦ σαρκίνου μου οὐχέως,
Πρὸς τοῦς ἐπειούς, ὡς στέντω αἰώνιος, κρέζῃ ὁ νοῦς μου;
Ἐκραζὲν ἀναλλοιώτως, ἀπαύστατος ἔν ἔπος θὰ κρέζῃ,
— Μόνον ἐν ἔπος καὶ μίαν ἀληθεύσαν μόνον, μεγίστην: —
• Ὅ,τι ἐφρῶνον φρονῶ, ἔτι ἤθελον θίλω δικαίως!

(*) Διασημώτατος Ἰταλὸς φιλόσοφος, καὶ εἰς τὰς ἐξῆς ἡμέρας του!

• Ζῶν ἢ νεκρῶς, αἰωνίως ἀδερματὸς εἶμαι καὶ μένω!
• Τύραννοι, δούλοι τῆς ὕλης καὶ δούλοι καθῶν, σεις, ἀγρίων,
• Εἴθε αἰχμαλώτοι σῆς ἐκείτων! ἢ ψυχὴ ἐλευθέρᾳ!

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ

(Κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀνδριάρτου Πήγα τοῦ Φεραίου).

Αἰ! ἀνοδοῖσθαι πρὸς στήθεσιν κ' εἰς μαρμαρον ἰρέφθη;
Ὅς ἔκτοπον τοῦ μάρτυρος τοῦ Πήγα τοῦ Φεραίου,
Ὅς ἐν Ἀθήναις ἀνδρὶς αὐτοῦ ἀπεκαλύφθη,
— Γενναῖον ἔργον, πρὸς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ γενναίου—
Καὶ εὐάσ' ἀντιερῶ αὐτοῦ, χρεῖστα, σταθεῖσα,
Ἄς ἀφροδίστην καὶ αὐτῇ ἐφάνη κοσμηθεῖσα.
Τὰ πάντα αισθανόμενος, ἂν καὶ σιγῇ βαθείας,
Ὁ ἀνδρὶς εὐγνωμονεῖ, ὁ ψάλλας τῆς Ἑλλάδος,
Δοξαίετος μύστικος τῶν Μουσῶν ὁμοῦ καὶ τῆς Παλλᾶδος—
Ἄλλ' ἔρωτῶ, φιλόπατρις, σὺνάμα θαρβέλας;
• Ἄς ἀφροφρονῆσων τοσούτων, ὦ Εὐρώπη,
• Ἐπιτηθείας κ' ἐν ἡμῖν διαρρηγυμένῃ,
Φρονεῖς ἐτι ἀμείβονται οἱ τῶν ἡρώων κόποι,
Ακρωτῶν τόσοι ποταποὶ κ' ἀρκῶν κερμαίνοντες;
Ὅτι ἀρκοῦσιν εὐγενεῖς κ' ἐφάρτασται σου τρέποι,
Ἐνέση δούλη ἢ Ἑλλάς, μικρὰ, ἀθλία μένη,
Νὰ ἀποζημιώσωσιν αὐτὴν δὲ οὐδ' ἀγῶνας.
Αἰ! ἡ βασιάνου φεβερὸς ὑπέσταε ἐπ' αἰῶνας;
• Εὐρώπη! ἀποφάσιον καὶ δεῖχθαι μεγάλην,
Γενναῖοτάτη πράγματι! δὲ, δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα
Ζωῆς ἀκμαίαν ἰθνηκῆς, φαίδραν ζωῆς λαμπράδα;
Ὁ! πᾶλλε, πᾶλλε πρὸς ἀθῆν, πρὸς οὐδ' αὐτῆ πᾶλλε;
Ἄς ἀληθῆς χριστιανὴ καὶ κόρη τῆς σὺνάμα,
Αἰσῶν λύσιν, τέλος, δὲ εἰς τὸ εἰκτερον τῆς δόξα!
Θάλησον, θέλησον λαμπρὰ, εὐδαίμων ὡς ἀνατείλη,
Καὶ φῶς γλυκὴ εἰς ἀσπασμὸν, μολὸν θὰ σ' ἀντιστείλῃ!
Εὐρώπη! ἔσο ποιητής: Ἑλλὰς τὸ ποιητὴ σου!
Ἄς ἀστοργῆς παρῶσων τὸ ἀριστοῦργημά σου!
Σὺ, ἀρχιτέκτων ἔριτος καὶ γλύπτης τῶν αἰώνων,
Αὐτῇ Ὀλύμπιός σου Ζεὺς καὶ Παρθενὸν σου μόνον!
Αὐτὴν φιλοδοξῶσιν σου διὰ τὴν ἰστορίαν
Καὶ μούσαν ἔχε πάντοτε ἠμπνευσῶν σε θεῖον!
Θάλησον θάλλων, ἀνθηρὰ, νὰ ἀναλέθῃ κάλλι,
Κ' αἰώνιον, ἀθάνατον τὸν ὕμνον σου θὰ φάλλῃ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Α. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

DAS VERSPRECHEN. (*)

(Ein Sonnet.)

Was eine wahre Göttin mir versprochen,
Das muss, das muss auch in Erfüllung gehn;
Sonst gab' sie mir durch Wunder zu verstehen:
Dass sie mir Wert und Trau' und Schwur gebrochen.
Sie hat gesagt: «Ein schmales, treues Mädchen
Wird dich mit Weibesliebe einst beglücken;
Du sollst in ihr den Segen dannerblicken,
Den du von mir empfangst im kleinen Städtchen.

(*) Τὸ φηράτιον τοῦτο ἀνήκει εἰς ὄλιγον σερῶν δ μ ο ε ι δ ὶ ν γερμανικῶν φημάτων μου, καὶ ἐκ τῆς συλλογῆς μου ταύτης, ἡ Ρηανισσιῶν ἐπιγραφόμενης, ἴσως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φανῶσι ἂν ἐν τούτῳ τῷ περιοδικῷ. Σ. τοῦ ποιητοῦ.

Leibhaftig und lebendig vor dir stehen!
Ach! nun zum Spiel, zum Tadel will ich dir dienen,
Sonst will ich, ernste, Nichts um dich verdienen,
Nur magst du wie mein Opfer gross verstehen!
Nur magst du, Liebster, mich nie ganz vergessen;
Erinn're dich: bei mir wie manche Stunden
In Wonne uns und Seligkeit verschwunden,
Als du mich ganz, als ich dich ganz besessen!

BRIEF AN EINEN PREUSSISCHEN FREUND.

Obwohl auch spät, ich schreibe, bester Freund, zu dir:
Aufwachtend gern auf das, was du geschrieben mir;
Denn zu erfüllen eben eine schwere Pflicht,
An solchen Freund zu schreiben, wenn ist Zeit ja nicht?
Hoch lohe Preussen nun! das ist mein erstes Wort!
Die Preussen leben hoch! hoch! hoch! in jedem Ort!
Ich dank' ihr grösstes Werk der Einheit ist vollbracht
In Siegesglanz und Ruhm, mit Kraft und Macht und Pracht!
O! Deutschland, lebe hoch! grossartig, einig nun,
Du darfst und magst jetzt erst auf deinen Lorbeer'n ruh'n!
O! wie beklagte dich
Mit bit'rer Ironie
Sonst Frankreich, rühmend sich:
Dass praktisch wirst du nie!
Dass du ein Leben fuhrest
Voll von Pedanterie,
Dass du dich nur verlierst
In jauter Theorie!
Dich spottete die Welt,
Sie wird nicht spotten mehr!
Du bist nun stark und hehr,
Du thust was dir gefällt!
Du hast ihr Eins gelehrt
Für alle Zeiten wahr:
Dass dir, wie Feder, Schwert
Zu führen, konntlich war!
Nun thut' all' was dir lieb!
Ich zweif'le nie daran:
Dass dein erhab'ner Trieb
Die Monarchie retten kann!
Denn nach Gesetz und Recht
Verlangst und Ordnung, du!
Dass Niemand bleibe Knecht!
Nach Freiheit, Glück und Ruh'!

D'rüm Deutschland, lebe hoch! grossartig, einig nun,
Du darfst und magst jetzt erst auf deinen Lorbeer'n ruh'n!
Dein Freund

Athen, Ende März 1871.

PHILIPP A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

(*) Σημ. Τὸ ποιημάτιον τοῦτο ἀνήκει εἰς συλλογὴν γερμανικῶν ποιημάτων μου ἀπερωθόμενων εἰς τὴν Γερμανίαν. ἴσως ἐν τούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων ποιητικῶν δοκιμῶν μου κατὰ χωρισθῶσιν ἐφεξῆς πάλιν εἰς τὴν Π α ν δ ὠ ρ α ν.

ΑΠΟΦΡΑ.

ΠΕΡΣΗΣ ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ. Ἐμπορὸς τις ἀποθανὼν εἰς Ἰσπαχάν καὶ ἀφίει μεγίστην περιουσίαν ὑπῆρξε τοσοῦτον φιλάργυρος, ὥστε ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ αὐτὸς καὶ ὁ νεανίας υἱὸς του πλὴν ξηροῦ ἄρτου οὐδὲν ἄλλο ἔτρωγον. Ἀκούσας δὲ ποτὲ λεγόμενον παρὰ φίλου του ὅτι ἐπαλεῖτο τυρὸς ἐξαιρετός ἐδεδάσθη καὶ ἠγόρασεν ἐν μικρὸν τεμάχιον ὅτε ὁμοίως ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του μετενόησε καὶ ἤρχισε νὰ μέμψεται ἑαυτὸν διὰ τὴν πόσιν ἀσωτείαν· δι' ἧ ἀντι νὰ φάγη τὸν τυρὸν ἔβαλεν αὐτὸν ἐντὸς βαυκαλίου, καὶ εὐχαριστήτο νὰ τρίβῃ τὸν ἄρτον εἰς τὸν ὕλον, ὑποχρεώσας καὶ τὸν υἱὸν του νὰ πράττῃ τὸ αὐτὸ, ἐν-σφυφῶντες οὕτω καὶ οἱ δύο κατὰ διάνοιαν.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του ἀργότερον τοῦ συνήθους, εἶρε τὸν υἱὸν του τρίβοντα τὸν ἄρτον εἰς τὴν θύραν καὶ τρώγοντα αὐτόν. Τί κάμνεις αὐτοῦ, τρελλέ; ἠρώτησεν. — Εἶναι ἡ ὥρα τοῦ γούματος, ἀπεκρίθη τὸ μειράκιον, καὶ ἐπειδὴ ἔχεις τὸ κλειδίον καὶ δὲν ἠμπορῶ ν' ἀνοίξω τὴν θύραν, τρίβω τὸ ψωμί μου ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἀφοῦ δὲν ἔχω τὸ βαυκάλιον. — Καὶ πῶς, ἄθλιε λαίμαργε, δὲν ἠμπορεῖς νὰ ζήσης μίαν ἡμέραν χωρὶς τυρίον; Ποτέ σου δὲν ὀ ἀποκτήσης χοήματα! ἀνέκραξε μετ' ὀργῆς ὁ ἑλεεινὸς φιλάργυρος. Καὶ ἔδειρε τὸ ταλαιπώρον παιδίον, διότι δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀρνηθῆ εἰς ἑαυτὸ τὸ φαντασιώδες τυρίον.

Π. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ ΓΕΝΝΑΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ. Ἡ Μέρημα ἐδημοσίευσεν τὴν ἐπομένην γενναίαν πράξιν τοῦ Κ. Π. Αντωνιάδου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθῆναις ἐμπορικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, δι' ἣν καὶ ἡμεῖς ἰδίως ὡς γεννηθέντες, μάλιστα εἰς τὴν χώραν τὴν ὁποίαν ἐδραγεῖται, ἐρμηνεύομεν ἐγνημοσύνην. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Κ. Αντωνιάδης, ἀφ' οὗ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἰδρύσατο τὸ ἐκπαιδευτήριον, καὶ θυσιάζει καὶ ζῆλον πολὺν καταβάλλει ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀγωγῆς τῆς νεολαίας.

Ἐκ τῶν ἐν Σέρραϊς Μακεδονικῶν φιλεκπαιδευτικῶν Σύλλογων ὁ ἡμέτερος συμπολίτης καὶ διευθυντὴς ἐνὸς τῶν καλλίστων ἐνταῦθα ἐκπαιδευτηρίων Κ. Π. Αντωνιάδης ἐγνωστοποίησε δι' ἐπιστολῆς του, ὅτι δέχεται νὰ προσλάβῃ δωρεάν, ὡς ὑποτρόφους καὶ ὁπως διδάχῳσι τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα, δύο νέους Μακεδόνας, ἐκλεγμένους ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, ἐπὶ τοῖς ἐξῆς ὅροις:

α) Οἱ νέοι νὰ ἦναι Μακεδόνες τὴν πατρίδα, δεκτικὸν ἀποστέλλειν τὴν ἡλικίαν, εὐφυεῖς, ἐπιμελείας, χρηστοθέτατοι καὶ ὁμολογουμένως πέννητες.

β) Ὑποχρεοῦνται κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ πρὸς ἐκπαίδευσιν διαμονῆς των νὰ συμμορφωθῶσι πληρέστατα πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ καταστήματος. γ) Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἑαυτῶν σπουδῶν ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τούτῳ ὑποχρεοῦνται νὰ διδάξουσιν ἐπὶ 2½ ἔτα ὅπου αὐτῆς Μακεδονίας καὶ ἐφ' οἰφθήκατε μισθῷ διορίσῃ αὐτοὺς ὁ «Μακεδονικὸς φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος.» δ) Ὀφείλουσι νὰ παράσχουσιν ἀξιοχρεῶν ἐγγυητὴν, ἐγγυώμενον ἐγγράφως νὰ πληρώσῃ εἰς τὰ ταμίειον τοῦ Συλλόγου διδάκτρα καὶ τροφεία ἐφ' ὅσα ἔτη διέμειναν ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ ἀνά 40 λίρας ὄθωμ. κατ' ἔτος ἐὰν ἀναγκάσῃσι τὴν διεύθυνσιν νὰ ἀποβάλῃ αὐτοὺς διὰ τὰς ἐν τῷ Κανονισμῷ ἀναφερομένας αἰτίας, ἢ ἀθετήσῃσι τὴν ὑπόσχεσιν των τοῦ νὰ διδάξουσιν ὅπου τῆς Μακεδονίας ἢ θελεῖ διορίσει αὐτοὺς ὁ Σύλλογος, ἢ ἐὰν ὁ Σύλλογος ἀναγκασθῇ νὰ θεωρήσῃ αὐτοὺς βλαβεροὺς ἢ ἀνωφελεῖς τοῖς διδασκομένοις νέοις.

Ὁ δὲ Σύλλογος, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων τούτων, ἐξέδωκε τὸ παραπῶδας Πρόγραμμα τοῦ διαγωνισμοῦ.

α) Ἡμέρα τοῦ διαγωνισμοῦ ὀρίζεται ἡ 1η Ἀυγούστου 1874. β) Δεκταὶ εἰς τὸν διαγωνισμὸν εἶναι μαθηταὶ τελειώσαντες τὰς τάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ σχολαίου, πέννητες, ἐπιμελείς, εὐφυεῖς καὶ χρηστοθήεις. γ) Οἱ κακημένοι τὰ προσόντα ταῦτα καὶ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν, ὀφείλουσι νὰ προσέλθωσιν ἐνταῦθα οἰκείᾳ δαπάνῃ καὶ νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Συλλόγου τὴν 25 Ἰουλίου, μετὰ τὴν ὁποίαν οὐδεὶς δεκτὸς. δ) Οἱ προσελυσόμενοι ὀφείλουσι νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν ἐνδεικτικὰ ὑπογεγραμμένα παρὰ τῶν κ.κ. διδασκάλων καὶ τῶν κ.κ. ἐφόρων τῆς σχολῆς ἐν ἣ διατέλεσαν φοιτῶντες. ε) Ὀφείλουσι νὰ παρουσιάσωσι τὸ ὑπὸ τοῦ δ' ὄρου ἀπαιτούμενον ἐγγυητικὸν, ἐπικυρωμένον παρὰ τῶν κ.κ. Δημογερόντων ἢ τῶν προκρίτων τοῦ χωρίου, καὶ ἐπιβεβαιωμένον παρὰ τοῦ ἀρχιερέως. ς) Ὀφείλουσι νὰ παρουσιάσωσιν ἐνδεικτικὸν πενίας. ζ) Βιβλικὴ ἐπιτροπὴ θέλει ἐξετάσει τὰ ἔγγραφα καὶ τοὺς μαθητάς. η) Ἐὰν ἐκ τῶν διαγωνιζομένων τύχωσι πλείους τὰ αὐτὰ ἔχοντες καθ' ἕνα πλεονεκτήματα, ἢ ἐκλογὴ γενήσεται διὰ κλήρου. ς